

Mrs. Kraust bűnösnek mondták ki

Hamisítás vádjában marasztalták el az ohioi Ponzi feleségét.

KÖVETKEZIK AZ URA.

December 14-én állítják esküdtseik elé.

POMEROY, O., dec. 6. — Mrs. Susan Kraust, Pomeroy hatvanhárom éves "pénzüri tüneménye" a megyei bíróság bűnösnek találta az esküdtsek abban, hogy egy 2000 dolláros váltóra hamisította fia nevét. A bíróság ötletet hozt fel terjedhető felelősségére a verdikt alapján. Valószínűleg holnap küldi el a bíróság marystvillei női fegyháza.

Mrs. Kraust megindultság nélkül halgatta a börtönt jelentő verdiktet. Olyan nyugodt volt, mint akkor, amikor férjével együtt sok ezer dollárt fektetett be holdban lévő vállalatokba. A vád szerint Mrs. Kraust, Miss Lina Seyfried nevére állította ki az 2000 dolláros váltót, amelynek a fiának, Michael Kraustnak nevét hamisította.

Mrs. Kraust a tanuszkében azt vallotta, hogy a fiát éveken keresztül segítette, míg végre a két kölcsön 2000 dollára rogtott. Ekkor a fia arra kérte, hogy szerezzen neki váltóra 2000 dollárt, azt tartja meg, ő majd letörleszti a kölcsönt. Amikor az aláírása iránt érdeklődött, a fia megbizta, hogy írja alá a váltót ő helyette. A fia a tanuszkében kijelentette, hogy sohasem írta alá a 2000 dolláros váltót és nem is hallgatta fel annyit arra, hogy az ő nevét írja a váltó alá. Azt beismerte, hogy szílei segítettek, de tizenhat éven át nem többet, mint 500 dollárral.

Kraust, az apát december 14-én állítják az esküdtseik elé. A felesége vallomása nem vetett világgosságot a 300,000 dolláros csalásra. Azt hiszik, hogy Kraust, ez az ohioi Ponzi, majd megmagyarázza, mint utragattk bele annyi ember ezer meg ezer dollár befektetésébe s hívta tetteket a 300,000 dolláros összeget.

TERJEDŐBEN A BOXOLÓ SPORT

A Hungária sportiroda működése. — A professzionátus sport fellendülésében. — Az első boxverseny óriási sikert hozott. — Rózsa, a magyar bajnok. — A jövőendő tervei.

A "SZABADSÁG" budapesti tudósítójától

KÖRÜLBELÜL egy esztendővel ezelőtt cikket írtam arról, hogy a boxolás sportja iránt, amellyel eddig nálunk alig törődtek, nagy érdeklődés mutatkozott és máris több sportklubban komolyan keszdenek foglalkozni Amerika nemzeti sportjával. Azóta ezen a téren sok minden történt. Senki se hitte volna, hogy egy esztendő alatt úgy eddig elhanyagolt sportág egyszerre vesztőhelyre tudja felküzdeni magát és ma már igazán a boxolás divatjától lehet beszélni Magyarországon.

Alig két hete rendezték Magyarországon az első professzionista boxmérkőzést, nyolc napra rá másik boxmérkőzés következett, ahol már német vendégek mérték össze erejüket a magyar versenyzőkkel, most pedig a sportörök figyelmét külföldre terelődött, ahol a magyar bajnok igyekszik a magyar hírnévnek dícsőséget szerezni.

A boxmérkőzések sikerét nem lehet elvitatni. A boxolók a legelőkelőbb közönség figyelték, úgy a cirksuszban, mint a Vigadó nagytermében. Talán mondanduk nem kell, hogy a mérkőzéseken megjelenjenek Brennta, Amerika köve is és egy-egy szép ütéseket lelkesen tapsolt. De ott volt a főváros képviselője is és a hadsereg több igen előkelő magasállású tagja is. Aki a magyar viszonyokat ismeri, az tudhatja, hogy ennek a jelenségnek nagy hordereje van. A sport iránt uryanis már hosszabb idő óta élenk érdeklődés mutatkozik, de a professzionista küzdelmeket mindig elítélték és professzionista sport létrehozását eddig igyekeztek csúszkájában elfojtani.

A divat a legnagyobb ur és hogy most a boxmérkőzések divatosabbá váltak, rögtön akadnak élelmes emberek, akik a divat óriási erejét maguk hasznára akarják gyümölcsösíteni. Míg galaktikoták Budapestén a Hungária sportirodát, amelynek vezetői Olty Antal és Heltai Hugó lettek. A Szabadság budapesti tudósítója felkereste Olty Antalt, aki valamikor sportírápíró is volt és nála érdeklődött. A boxolás sportjának elterjedéséről a következő felvilágosítást kapta: — Aki a sportéletet figyeli, az észrevehette, hogy körülbelül két év óta egy új sportszenvedély hulláma üti el Középeurópát, amely most már elérkezett Budapestre is. Bécs és Prága már hosszú idő óta a legnagyobb kedvteléssel üzi a boxoló sportot, Németországban pedig az utóbbi időben olyan lendületet vett, hogy hamarosan hemesak Amerikának, hanem Németországnak is nemzeti sportja lesz a boxviadal.

Nálunk az első komoly boxoló, Rózsa Jenő, már régen treniroz a hírlapírók körében. Akik figyelemmel kísérték fejlődését, csak a legnagyobb elragadtatással nyilatkozhattak róla. Amikor láttuk, hogy a boxolás sportja már nem maradhat meg a szűk keretek között, próbálképpen a fővárosi cirksuszban rendeztünk egy boxmérkőzést. Az eredmény bámulatos volt. A cirksusz zsűrlésig megették annak ellenére, hogy a helyi árak elég magasak voltak. Igaz, hogy vezetékünk alatt álló sportiroda mindent megtett a siker érdekében. Mielőtt a versenyt megtartottuk volna, 300,000 koronát fektettünk be reklámokba, s mely a magyar viszonyok szerinti hallatlan nagy összeg. Az amerikaiak felbőszültek, hogy a magyar mindezt eléggé nagy összegre számítottak. Rózsa az ökölvívásért 65,000 koronát kapott. Annak ellenére, hogy ilyen nagy összeget fizettünk ki, mégis 200,000 korona tiszta hasznunk maradt, ami azt bizonyítja, hogy ennek a sportnak tényleg nagy jövője van Magyarországon.

A magyar sport történetében feltűnően jelentős esemény volt az első hívatásos boxmérkőzés, amelyet

Rózsa — Péter Hana, Ausztria wettversulyu bajnokával vívott, hat unciás kesztyűvel. A mérkőzés eldöntetlen maradt, ambar senki sem tagadhatta, hogy Rózsa főlénye szemmel látható volt. Most már egyik versenya a másikat őrí, a hírdetősolopokon egy csomó boxversenyt hírdetnek és azt hiszem a jövőre igen sok szép mérkőzés leszünk szemtanúi.

Mivel láttuk, hogy a professzionista sport mindinkább előre tör, megalakítottuk az első professzionista sportirodát négy millió koronára alapítottuk. Már eddig több komoly fix ajánlatot kaptunk és a boxmérkőzéseket igazán komoly formában csak ezután tudunk majd felvezetni. Sajnos, nagyon nagy a valutáris viszonyok és így egyelőre csak a közép-európai boxolókra vagyunk utalva. Reméljük azonban, hogy rövidesen túl leszünk a kezdet nehézségein és egy nagy turné alkalmával komoly világnagyságok is idejöhetnek, ha előbb jóváhírtáj országokban rendeztek versenyeket. Mi a magunk részéről minden áldozatot meg fogunk tenni, hogy a sikert biztosítsuk. Több magyar boxoló készült vidéki és külföldi kirándulásokra és ezeknek a munkáját is elő akarjuk segíteni.

Mint érdekes jelenséget említem meg, hogy Németországban az utóbbi időben feltűnt egy nagyeréjű boxoló-bajnok. Hangozatos neve volt és mi kísérletet tettünk arra, hogy esetleg idejőjön és nálunk mérkőzzön. Rideg visszautasításban volt részünk. Erre tapogatózni kezdünk s hamarosan kiderült, hogy a német boxoló magyar fiú csupán az a baj, hogy a komamün alatt terrorfiú volt, elmenekült az országból, körmörelve van kiadva ellene és ha idejőne, azonnal fognák. Amikor ezeket az adatokat tudomásunkra hozták, mindjárt megértettük, hogy a boxoló-bajnok miért nem akar ellátogatni hozzánk! — Paisz Odón.

A sportversenyek olyan nagy közönséget vonzanak, hogy mutatványsszamba mennek, egy-egy versenyenél oly nagy anyagi érdekek fognak köcsán, hogy már valószággal lehetetlen amatőrökkel dolgozni és egyes sportbarátok már eddig is nagy anyagi áldozatokat hoztak egy-egy játékos megnye-

résére. Ez különösen a futballban mutatkozik, amely nálunk most annyira el van terjedve, mint a boxolás Amerikában. Kispesten bátran megalakították az első professzionista labdarúgó csapatot, a Magyar Labdarúgók Szövetsége még egyelőre nem enged amatőröket játszani velük, de ennek is el fog következni az ideje.

— Ezen a ponton kapcsolódik be egy régi kérdés a most meginduló áradatban. Angliában már régen vannak professzionisták és amatőrök, míg nálunk a megvételnek bizonyos nevével kísérték minden olyan próbálkozást, amely a professzionista sport fellélesztését ócolta. Az idő azonban kezdi megérlelni ezt a törekvést és mostanában sokszor hallunk olyan nyilatkozatokat, hogy sokkal tisztességesebb dolog a nyílt professzionista játék, mint az ál-amatőröködsé.

LONDON, december 6. — Lloyd George fia először beszélt az új parlamentben. A volt miniszterelnök Sir Richard Winfrey indítványát támogatta s ezzel voltaképpen a munkáspárt segítségéért folyamodott. Winfrey indítványa, tudvaleg, elítélte a trónbeszédet, mert a király egyetlen szóval sem említette meg benne a mezőgazdaságnak nyújtandó segítségét.

Lloyd George a mezőgazdaságról úgyesen a munkanélküliségre fordította a szót, kijelentve, hogy a munkanélküliség állandó kérdés, amelynek megoldására állandó program szükséges, időleges mentési kísérletek helyett. A volt miniszterelnök úgy nyilatkozott, hogy a munkanélküliség az egész angol történelem legsúlyosabb válsága. Jelenleg 1,500,000 angol áll munkanélkül.

Lloyd George ezután azt fejtette, hogy két esztendőny foglalkozott ezzel a problémával, mint valami időleges bajjal, amelyet az európai viszonyok javulása meg fog gyógyítani. A volt miniszterelnök kijelentette, hogy tévedett s hogy elérkezett az ideje annak, hogy erőlyes és hatékony módszerekkel intézzék el a munkálfelügyel kérdését, amely a jövő esztendő állandó jelensége lesz. A kormány által javasolt segítő eszközök csupán a munkanélküliség 9 százalékáról gondoskodnak s még a munkáspárt javaslatai sem teljesen kielégítők.

A volt miniszterelnök végül a mezőgazdasági viszonyokra és az angol falu elnéptelenedésére hívta fel a figyelmet. A múlt század elején az egész angol nép 35 százaléka élt mezőgazdasági foglalkozásból. Jelenleg csak 9 százalék élt ebből foglalkozási ágakból. A világ egyetlen más népe sincs ennyire súlyos helyzetben — mondta Lloyd George — de reméli, hogy a háború megtanította Angliát az élelmiszertermelés szükségességére.

REPÜLŐGÉPEN NYOMOZZÁK A SZÖKEVÉNYT

Azt hiszik, hogy Clara Phillipset, a kalapácsos gyilkost, elrabolták.

MEGVAN A TANU.

Peggy Caffee, a vád főtanúja, Long Beachen tartózkodik

LOS ANGELES, Cal., dec. 6. — A rendőrség egész Californiát tüve teszi, hogy kézrekerítse a fegyházból megszökött Mrs. Clara Phillipst, akit életfogytig tartó fegyháza ítélték el a barátjének, Mrs. Alberta Meadowsnak feltékénységéből kalapácsal való agyonveréséért.

A mexikói határmentén repülőgépeken keresik, mert biztosra veszik, hogy Mexikóba igyekszik átszökni. Hogy hívta lett Mrs. Phillips, arra két feltevés van. Férje, Armour Phillips attól fél, hogy elrabolták a fegyházból és meglinceselték, a másik feltevés szerint barátai szöktették meg.

A szokás híre legjobban Peggy Caffeet rémítette meg. Ez a nő tanúja volt Mrs. Phillips gyilkosságának s a tárgyaláson ő volt az ügyész főtanúja a gyilkos aszszony ellen.

Peggy Caffee két napig nyomozta a rendőrség, mert avval gyanúsította, hogy megbánta tetteit és most Mrs. Phillips megszökésétével igyekezett azt jóvá tenni. Peggy Caffee megtalálták Long Beach egyik utcáján.

A rendőrség igen idegesnek találta Peggy Caffee-t, s azt hiszi azonban, hogy csak az a tudat teszi idegesnek, hogy Mrs. Phillips ismét szabadlában van. Azt mondja Peggy Caffee, hogy ő megérte már napokkal ezelőtt Mrs. Phillips megszökését.

A rendőrség nyomát se lelvi az eltűnt rabasszonyt. Aláhá nos az a vélemény, hogy a pusztaságon keresztül igyekszik

MIÉRT NEM GONDOL

Ön az óházában élő és ingedőit szenvedő hozzátartozóira?

PÁR DOLLÁRRAL

A legnagyobb nyomortól ment meg öket.

KORONA és DOLLÁR

ATYATALASOKAT

POSTÁN ÉS TÁVIRATILAG

A legelőnyösebben eszközöl

ATLAS BANK

39 COOPER SQUARE, NEW YORK, N. Y.

3-ik Ave. és 6-ik utca sarkán

Mexikó felé. Egy garázstulajdos az titokzatos nő kíséretében egy férfi kereste fel s "desert tire" öket vásárolt, olyanokat, amiket át tud az autó robogni a sivatagon is.

Azt hiszik, hogy Clara Phillips egyik volt hűséges szobálya részben a szöktetésben. A férj, Armour Phillips is így vélekedik. Kijelentette, hogy bármiképpen szökött is meg a felesége, örül, hogy nincs a fegyházbán.

AMERIKAI KONZULATUSOK.

Magyarországon: Theodore Brentano, rendkívüli követ, teljhatalmu

NINGS TÖBBÉ ŐSZ HAJ!

VÖRÖS KERESZT HAJFIATALÍTÓ VISSZADJA A HAJ RÉGI SZINÉT ÉS FIATALOS KINEZÉSET.

A szép, fiatalos haj ugy férfinál, mint nőnél igen fontos s mindig bámulatot kelt.

A tükör azt mondja, Ismét fiatal és bájos a Vörös Kereszt Hajfiatalító használata folytán.

Semmi sem akadályozza a boldogulást és sikert ugy, mint az ősz haj. Semmi sem gregit annyira, mint a fakó, szürke, csikus haj. Ha azt akarja, hogy HAJA FIATALOS, ÉLÉNKSZÍNŰ S SZÉP LEGYEN, tegye ugy, mint mások, használja a VÖRÖS KERESZT HAJFIATALÍTÓT. Könyven és tisztán kezelhető. Nagy üveg egy dollár és 25 cent, három üveg három és fél dollár bértment.

Vörös Kereszt Patika

8901 BUCKEYE ROAD CLEVELAND, O.

Kitünő szerek hajhullás, korpa, viselkedés valamint minden betegség ellen.

miniszter Budapest. Edwin C. Kemp konzul, Budapest. Join Dist. Committee, Budapest, Damjanich-utca 48. Ausztriában: Albert Henry Washburn, rendkívüli követ, teljhatalmu miniszter, Wien. Carol H. Farter konzul, Wien. Wilhom F. Upson, kereskedelmi képviselet, Wien I. Bösendorfer Strasse 13. Jugoszláviában: H. Percival Dodge, rendkívüli követ, teljhatalmu miniszter, Belgrad. Kenneth S. Patton, konzul, Belgrad, A. R. Thompson konzul Zágráb. Csehszlovákiában: Lewis Einstein, rendkívüli követ, teljhatalmu miniszter Prága. Vladimir A. Geringer, kereskedelmi képviselet Prága. Cheoni Dum, Pokoj cisle 3853-1. Romániában: Peter Augustus Ray, rendkívüli követ, teljhatalmu miniszter Bukarest. Ely E. Palmer konzul Bukarest. Louis E. Van Norman, kereskedelmi képviselet, Bukafest, care of American Le-

Baleset a levegőben

Hat áldozata van a repülőgép összeütközésének

NEWPORT NEWS, Va., dec. 6. — Guy L. Gearhart őrnagy, Leavenworth, Kan.-ból, Benton A. Doyle kapitány St. Louis Mo.-ból és négy katona az áldozata a legújabb Langleyfieldi repülőszemléseknél. A halálos kimenetelű balesetben egy Martin bombázó repülőgép ütközött össze 250 lábnyi magasságban egy Fokker géppel, amelyet Graerhart kapitány vezetett. A Martin gép vitte a többi áldozatot.

A szerencsétlenségben halálult lelt katonák a következők: Arthur Marsiek őrmester, W. flat St. Cleveland, O. J. Blunka közlegény, 1018 Fry St. Chicago. Thomas Jordan, Deep Steep, Ga. Leon Rolas közlegény, 461 N. 4th St. Philadelphia. Az összeütközés alkalmával a bombázó gép a bombázó gépet pontosan középen találta, az utána mind a kettő lángba borult s lezuhant.

KARÁCSONYI PÉNZKÜLDÉSÉT

gyorsan, biztosan és jutányosan továbbítja a 20 év óta fennálló állami bankfelügyelőség által ellenőrzött magyar bankhálózat, az alábbi pénzküldési árak mellett:

Table with exchange rates for various currencies: 1000 magyar korona \$-50, 1000 osztrák korona -02, 1000 szerb dinár \$16.00, 1000 cseh-cslovák korona \$33.00, 1000 román lei 7.25, 1000 német márka -25.

Schwabach Bankház 1345-1 Ave. és 72-ik utca sarkán, NEW YORK, N. Y.

VESEBAJOSOK!

akik különböző gyógyszerrel való haszlatlan kísérletezéseket következében elvesztették bajuk gyógyíthatóságába vetett hitüket, rendeljék meg azonnal a vesebaj egyedül hathatós gyógyszerét.

AZ UROSOL

Vese és Szervezet rendbehozó szert.

Greiner Szentháromság Fogyógyyszertárában 8902 Buckeye Road, Cleveland, Ohio. Minden rendeléssel egy gyorsírású fall napárt küldünk.

Advertisement for Borden's Evaporated Milk. Includes a can of milk, a recipe for 'RIZSLEVES ZÖLD BORSÓVAL', and instructions on how to prepare it. The recipe lists ingredients like Borden's Evaporated milk, rice, and vegetables.

MAGYAROK AMERIKÁBAN

SZTRÁJKOLÓ Bányászok KÉRELME

UNIONTOWN, PA. — Alulírott sztrájkoló bányászok Fayette County-ban vallás és nemzetiégi különbség nélkül alázaattal járunk testvéreink elé, volnának oly kegyesek minket, valamit családunkat a legnagyobb inségtől meg-
ovni.
Mindenkinek tudomása van arról, hogy mi egy nagyobb falat kegyesre tettük a szerzatot április 1-én, abban a reményben, hogy a mostani drága viszonyokhoz, képest a munkabérének is emelése lesz. A kapitalista újságok világa ha hirdetik, hogy már vége van a sztrájkoknak, pedig valójában ezen a vidéken a dolog nem így áll.
Ugyanis tavaly aug. dolgoztunk hat hónapot egész éven keresztül, de akkor senki nem kérte, hogy miből élünk, csak tengődünk napról napra és szerényen tartottuk el a családunkat, most pedig, mikor abban a reményben voltunk, hogy a bérének a társaságok föl-
emelik, fizetésük még a házból is kitaszítottak, úgy, hogy most sátrakkban lakunk sokat szenvedő családjaikkal.
Tél közeledik, a karácsony itt van a küszöbön, élni kell, de a társaság nem akarja belátni, hogy a bányászok is emberek, importált szerbekkel vesztéséig hébe korba folytatja a munkát, mi pedig nagy hiányban szenvedünk és szülőkölödünk, de bíznunk a jobb jövőben.
U. M. W. of Amerika segít minket némi eledelkel, de a tél közeledik, gyermekeinknek kell ruha, cipő, hogy véde legyenek a borzástól hidegtől. Mi mindig mindenben segítünk, ha valami kérvény jött hozzánk, ezért most mi is espedő és könyörölés szírvél eszedünk tagtestvéreinkhez kis adományért, nem részünk, hanem családunknak, hogy véde legyenek a legborzástól nélkülözéstől s hogy munkánkban legyen nekik is boldog karácsony szere-
ni, ha nem is olyat ahogy est gondoltuk.
Minden kis adományért előre is fogadják hálás köszönetünket, családunkat nevében. A jó isten fizesse meg minden kis adományukat százezrosan.
U. M. W. of Amerika Local No. 4797.
Németh József (magyar) Box 195, Uniontown, Pa.
Paul C. Mavracic (horvát) Joseph Cohura (cseh) Frank Rala (polák) Joseph Markovic (szlovák) S. M. Duke (szlovák) L. Bertolini (olasz)

BORSOS ISTVÁN MISSIONI LELKÉSZ JELENTÉSE

Működési központ: Uniontown, Pa. Tel. Bell: 1237-M.
Uj egyházközség.
MORGANTOWN, W. Va. — A Morgantown, W. Va., és vidéki magyar református egyház; mint a Uniontowni református egyház társégháza december 3-án megalakult. Megválasztották az egyház elöljáróságát és kimondották a charter kivételét a Reformed Church in the U. S. fennhatósága alatt.
Az egyház elöljárók: Gondnok Nagy Sándor, Purglowe, W. Va., Pénztárnok Molnár Miklós Bursgowe, W. Va. Egyházi jegyző és ellenőr Jádlocozy János Cleveland, W. Va. No. 2. (címe: R. F. D. Box 64 A. Morgantown, W. Va.) Presbyterek: Bonta Miklós, Purglowe, W. Va., Csernik István Osage, W. Va., Csernik Miklós Cleveland, W. Va. No. 2. László Ferenc Morgantown, W. Va., Orosz János Sabratton, W. Va., Turi Miklós Mona, W. Va. akik az esküt az utazó-velkés a gyülekezet színe előtt letették.
Isteni tisztelet helye és ideje: Minden hélső vasárnapján délelőtt 10 órakor, előtte 9 óra 30 perckor vasárnapi iskola, helye: Osage, W. Va., az első számú Public School, amely ott vasárnap van, az utolsó vasárnap is lesz isteni tisztelet.
Havonta tíz dollár segéllyel járul az Uniontowni anyaegyház fenntartásához. Ezenkívül fizeti a lelkes uti költséget, minden kiutazásuk \$5-jévet és a lelkes részére ebédet készítet. Hivatás lap a Szabadság és a Reformátusok Lapja. — A stóla: Keresztelés \$2, esketés \$10, temetés imával \$5, prédikációval \$10. — Anyakönyvi kiadvány minden esetben \$1. A lelkes ezenkívül könyvtételre indul, küldje el adományát Oláh József részére a Szabadsághoz, s a nyilvánosan nyugtázandó gyűjtést csak addig folytatjuk, amíg a legzárkosebb utiköltség összegyűlt.

MAGYAR RAB KÉRELME A FOCSÁGBÓL

Oláh József hazautazhat hetven éves apjához, ha fedezni tudja utiköltségét. A könyv-adományokat a Szabadsághoz kéri küldeni.
IONIA, Mich. — A Gömrörge zárdorfallal szűlészeti Oláh József panaszolta el meghatóan szomorú sorsát a Michigan Reformátortól a Szabadság utján az amerikai magyarságnak, s karácsonyi ajándékul megváltását kéri a börtönből.
Levelemben elmondja, hogy 1918 szeptember 20-án állították a detroiti bíróság elé, a minthogy pénz hiányában megfelelő védelemről nem gondoskodhatott, négy tanúja kihallgatásának mellőzésével tíz dollár éves terjedő börtönre ítéltetett el, s azóta a folyó év május 1-ig a marquettel állami börtönben szenvedte el börtönszáma három és fél esztendőjét, amíg rákötéséért miatt kórházba nem vitték, ahol azonban az operáció sem segített rajta, s a szállítását teljes munkaképességére tekintettel a Michigan Reformátortól, Ionia Michiganben.
Ez év október havában Michigan állam kormányának részben meghallgatta kérését kegyelemért. Két fivére meghalt ugyanis Magyarországon, s hetven éves öreg édesatyjának bizony nagy szükségére volna támogatásra, s meg is írta, hogy halála előtt nagyon szeretett látni egyetlen gyermekét. Ezeket tekintettel a kormányzó halandó Oláh Józsefet szabadon bocsátani ha megzseri utiköltségét, s azonnal visszatartik Magyarországra.
A szeretet ünnepeinek idős szívesen nyilatkozik meg az áldozatos kétség is, ezért, aki a hetven éves atya vagy megbűnhődött s gyűgyíthatatlan beteg rab fia iránt könyörületre indul, küldje el adományát Oláh József részére a Szabadsághoz, s a nyilvánosan nyugtázandó gyűjtést csak addig folytatjuk, amíg a legzárkosebb utiköltség összegyűlt.

Két élő aranyhal

EGY UVEG GÖMB-BEN
tengeri fuvony, korall és növényekkel
INGYEN

MINDEN UVEG NY-DENTA
FOGPASZTA VÁSÁRLÁSÁVAL
Eredeti ára 50 cent, csak pénteken és szombaton. Siessen megkapni korán az Önét.
G. M. GROSSE SONS
2528 Lorain Avenue, Cleveland, O.
gyógyszertára, új helyiségben
6-os számú postafiók

MAGYAR ISTENTISZTELET ZELIENOPLEBAN.

Pénteken, december 8-án este 7 óra 30 perckor szent beszéd, utána gyónítás, szombaton reggel 5 óra 30 perckor hajnali mise aldo zásal, utána gyónítás és áldozás a rom. kath. templomban.
Mindenkint szeretettel vár RETHY R JÁNOS leechburgi plebános.

Pittsburgh karácsonyi áruháza

PITTSBURGH, PA. — Közeledik karácsony ünnepe és a kereskedők nagy készletűket készítenek már is, a nagy karácsonyi forgalom lebonyolítására. Különösen az ittemi Kaufmann-féle NAGYÁRU-HÁZBAN észlelni lázas tevékenységet. Ebben, a magyarok között rendkívül népszerű áruházban minden kapható, amit bárki karácsonyi ajándék vásárlására szeretne. Hétről hétre jelennek meg a Nagyrúháznak hirdetései ennek a lapnak a hasábjain, így a magyarság pontosan értesülve van arról, hogy mikor lehet legelőnyösebben bevásárolni a Nagyrúházában.
Karácsony előtt, most rendkívül olcsó áron ajánl fel a Nagyrúháza férfi öltönyöket és télikabátokat, fiúöltönyöket és különösen olcsón kaphatni most női és leány dresszeket.
A 11-ik emeleten levő Audioriumban pedig a nagy Ajándék listát találhat. Ott vannak a legkülönbözőbb ajándékok felhalmozva. Ott lehet találni mindent, amit karácsonyi ajándéknak eljuttatni lehet.
Már megkezdtek nagy karácsonyi ajándék naptárunk kiosztását. Felkérjük barátainkat, akik vidéken laknak, írják meg pontos címüket és december első hetében postán, ingyen küldjük meg nekik nagy naptárunkat.
Magyar vevőink kényelmére a NAGYÁRUHÁZ-nak magyar osztálya is van, magyar tolmácsokkal, a kik szívesen segítőknek magyar vevőinknek bevásárlásuk körül. Mindig hasznos jelent, ha magyar osztályunk révén vásárol, különösen azonban most, a jelenlegi nagy kiállítás miatt. Magyar osztályunk alkalmazottjai jól ismerik az áruha minden osztályát és a magyar vásárló közönség tényleg kényelmesebben és időmentesebben vásárolhat, ha magyar tolmácsaink szolgálatait igénybe veszi.
Kaufmann Nagyrúháza azért alkalmas magyar tolmácsokat és azért tartja fenn magyar osztályt, hogy a magyar vásárló közönségnek így alkalmas legyen kívánásait magyarul előadni, olyan alkalmazottai előtt, akik ezt a nyelvet jól értik és szívesen is állnak mindenféle szolgálatára.
A magyar nagyközönséget tisztelettel hívjuk meg arra, hogy áruházaunk látogatásuk meg és bármilyen is fordulnak meg a Nagyrúházában, mindig kérjék ki magyar osztályunk magyar alkalmazottainak közreműködését. A magyar osztály megalakítása a pince-üzletben. (286)

CHICAGO ÉS KÖRNYÉKE

ÉRTESETÉS.
E. CHICAGO, Ind. — Tisztelettel értesitem az East Chicagóban székelő 130-ik Verhovay fiókhoz tartozó tagtársaimat, hogy a december 10-én tartandó gyűlésen lesz a jövő 1923. évre a tisztviselői választása és megtartva, legyen szíves ezért minden tag megjelenni a gyűlésen.
Tagtársi tisztelettel
Id. Pó Károly, titkár.
CHICAGO ORVOSI HIR.
Dr. Löwinger Ernő, a régi chicagói magyar orvos vizsziert európai tanulmányútra elment, a megkezdte beteg foglalkozását d. e. 11-16-1-ir, este 6-tól 8-ig. Vasárnap csak délelőtt.
Cím: 455 W. North Ave., a Cleveland Ave. mellett, Chicago, Ill.
Gallowich Mihály
Chicago-i magyar szabó nagy rakásrú kútno minőségű divatú posztó. Északnyugati stánsz. Irjon, vagy jöjjön személyesen. Telefon: Grandland 8720.
1808 Irving Park Blvd. Chicago, Ill.

F. HERZOG & CO.
534 W. NORTH AVE., CHICAGO, ILL.
DIVERSEY 5428

Fontos minden magyarnak

IMMIGRANT STATE BANK

343 W. NORTH AVENUE (Sedgwick St. sarkán) a Chicago és környéki magyarságnak
ELSŐ MAGYAR ÁLLAMI BANKJA
Pénzt a legbiztosabban 3% kamatozás mellett csak ÁLLAMI BANKBAN helyezheti el.
Pénzt az öházába teljes felelőség mellett csak ÁLLAMI BANKBAN köldhet.
Tümentes pánccszekrényeket (boxot) 3 dollárért egy évre csak ÁLLAMI BANKBAN bérlehet. Hajójegyeket a hajótársulatok eredeti áráin csak nálunk vásárolhat.
Közjegyzői ügyeket, bevándorlási okmányokat, utleveléket, szerződéseket, szákszerűen csak mi készítnük.
Mindennemű ügyeivel keressze fel állami bankunkat, ahol Szűke elnök ur, vagy Révész alelnök ur szívesen szolgál utbaigazítással.

Győződjön meg minden honfitársunk

Hogya 18 éve fennálló BANKHÁZUNKBAN ügyfeleink bármilyen ügyben fordulnak hozzánk, gyors, pontos és lelkiismeretes kiszolgálásban részesülnek.
Pénzt küldünk bármely országba.
Dollár fizetünk postán vagy sürgősséggel.
Ha jójegyeket eladunk minden vonalra a hajótársulatok eredeti áráin.
Huszatuzásához kiboztalhoz szükséges iratot szakszerűen készítnük.

Fekete és Fia Bankháza

1957 W. Grand Ave. Chicago, Illinois
FIOKÖZLET: FEKETE & KASSAY
9328 COTTAGE GROVE AVENUE
Páncsokló-
rény fűszék
évi \$2.50-ért
bér elhely.

2 Dollár jutalékért 100 amerikai dollárt

fielünk ki bárhol Magyarországon, Romániában, Jugoszláviában, Csehszlovákiában és beszereznek a címzett sajátkezű aláírásával ellátott nyugtáját.
INGYEN tanács ohazai, utazási, örökösödési és hasyattki ügyekben. Utalvól beszerezni munkálatakat, beutazási engedélyt, affidavit-ot szákszerűen és gyorsan elvégezzük. Már sok ezret készítettünk.
PENZKÜLDES minden vonalra eladunk és felváltással szívesen szolgálnak magyar nyelven. Hat magyar tisztviselőnk áll a magyarság rendelkezésére.
LIBERTY BONDOKAT beváltunk, ugyezintén minden amerikai és magyar értékpapírt. — INGATLANRA és BIZTOSITÉKRA kölcsönt adunk a legjobb feltételek mellett.
TAKARÉKBETÉTEKET 3% kamatozással elfogadunk, felmondás nélkül bármikor visszafizetése.
Nyitva naponta 8:30-tól 6-ig.
Hétfőn és szombaton este 8-ig.
Vasárnap d. e. 9-től 11-ig.

L. KAUFMAN & CO. STATE BANK

114 No. La Salle St. CHICAGO, ILL.
SO. CHICAGO UGYNÖKSÉG:
9152 Exchange Ave. So. Chicago, Ill.

ARANY HAL

Szombathoz egy hétre, december 16-án, minden vásárló teljesen ingyen kap 2 arany halat.
FEHÉR KERESZT PATIKA
LEO KREJCI, tulajdonos
Lorain Avenue és West 26-ik utca sarak
Cleveland, O.
(286-27)

MEGHÍVÓ!

A BURNSIDEI ÉS CHICAGOI S. L. P. magyar osztályainak 11-12-ig
1922 December hó 17-én vasárnap délután 3 órakor A Stancik Hallban 205 E. 118-ik St. Kenastagon SZEKES MÓSORRAL egyházközségi Tánccmulatságot rendez, melyre Önt, b. családját és ismerőseit tisztelettel meghívja
A Rendezőség.
A zenét a hírvény Bialké és Szűke chicagot legkiválóbb cimbalnos zenekara szolgáltatja.
Ezen mulatság fényét nagyban fogja emelni a Chicagói Thalia Dalbesz. fellépte Mayer B. János zenevezetője vezetésével.
Készítést és finom kávékat italkor gondoskodva van.
Belépti jegy 40 cent.
(286-92)

Stevens

EXCLUSIVE WOMENS WEAR
521 Grand Avenue, a "Palace" Színház mellett, Milwaukee, Wis.

MAGYAR HÖLGYEK FIGYELMÉBE!

Fenti cím alatt Milwaukeeban található a város egyik legjobb nevű Magyar Női Divatárterme amelyet Mr. S. G. Weiler, dunántúli magyar ember vezet. Weiler ur több világhírlíráson, Párisban, Londonban, Rómában, Barcelonában, stb. aranyérmes és díjjakkal járó diplomákat szerzett, kitűnő divatalakításaiért.
Az árukat a város szívében van. Legnagyobb választék található női ruhákból, kabátokból, gallérból, stb. stb.
20% Engedményt adunk a magyar hölgyeknek, csak azért, hogy áruinkkal megismerkedjenek.
S. G. Weiler
(e-411)

Csak egy ok van arra, miért szívja a H. RIPPEN féle dohányt és azért mert a legjobb H. RIPPEN dohánygyára PERTH AMBOY, N. J.
(e-411)

Csökk a proh kiadá

Az előirányzott
vő évre 2.500
csökken
HARDING
Milyen állásopo-
nek a t
WASHINGTON
Az az őssze-
jövő esztendő-
mány a prohi-
vényesítése, ér-
használni. Is-
őtvenczese dollár-
nére, hogy a
kijelentése szem-
jével a prohi-
goru végrehatja.
A prohibíció-
hajlásához szű-
fedésére fél mi-
vessébet irány-
amennyit Hayne
biztos kért és
kevesebbet, min-
valy áll a rend-
Harding el-
hoz küldött üz-
ja, hogy a kiadá-
nem lát esélyes
keresztül.
A nedvesek a
milának, hogy a
minisztrativ kiá-
se annyit jel-
esz a harsz velt-
amilyen eddig

A SATAN NAK OSSZ

"A most élő zül millió halmak"
E címen fog Zájcs Lajos, a ből Uniontownban, 1922. évtől 3 órák délután 3 órák meghívjuk a nevelési magyroloma. Teljesen Rendjé meg-
sem halak meg.
Árn 25 cent.
Cím: N. R. F. D. No. Uniontown

Vizsgálati

vizsgálati jog az elírásokat, hogy szinte sőt le-
felt Monte Christo névvel, ha nem pótlta volna fel-
a bankár zavarát.

MI UJSAG A SZULOFOLDON?

MAGYAR TUDOSITASOK

BUDAPESTI JELENTESEK

OHAZAI UJSAGHIREK

MI TORTENT JASZAI MARI LOSONCI UTJA ALKALMAVAL?

Amikor a cseh-szlovak hatóságok a művésznőtől is félnek.

LOSONC, nov. 17. — Van abban valami lelkesítő, hogy a 74 éves nagy művésznőt várjuk, örülnék a jövőre...

Jászai Marival jól ütött be a próba. Tudunk, A hatása benn maradt egy szép emléknek...

Ugy történt a dolog, hogy Jászai egy délelőttön a gimnáziumban szavalt. A kis és nagy diákok fiatal lelkesedése...

— Kifogjuk a lovakat! — Egyik-másik érdeklődött a tanároknak, hogy megenykedik...

"BURGENLAND" PROBLÉMÁJA.

A nyugat-magyarországi helyzet

BUDAPEST, nov. 22. (A Magyarországi tudósítás). — Sopronból jelentik a Magyar Távirati Irodának...

A különös különösen vidéki lapokban megjelent ama híresztelések...

Jelenleg meg a népszavazás által nekünk írták valamelyik község átadásának határidejének...

A csehek gazdasági válsága. Válságban a fürdő helyek.

FERENC JÓZSEF BIZOTT A MAGYAR NÉP HÜSÉGÉBEN.

Érdekes részletek Conrad tábornagy emlékirataiból.

BUDAPEST, nov. 20. (Az Est tudósítójától). — Most jelent meg Conrad tábornagy emlékiratainak harmadik kötetét...

1913 február 2-án Conrad kihallgatáson volt Ferenc Ferdinánd trónörökösénél.

1913 február 2-án Conrad kihallgatáson volt Ferenc Ferdinánd trónörökösénél.

Karácsony nagy ünnepe

Jézus születésének emléke.

KULDJON PENZT, KORONAT VAGY DOLLÁRT pósta vagy sürgöny útján

Százan és százan meggyőződtek arról, hogy BOLLA és FIA bankárok...

Bolla és Fia bankárok

ingatlan forgalmi iroda 7932 West Jefferson Ave. Detroit, Mich.

GYERMEKEKNEK KINT KELL JÁTSZANI A SZABADBAN

Ne fejtse túlnagyon gyermekeit gondra, a mi HAJÓJEGY Képviseletünk nagyon értékes szolgáltatást ajánlja...

Mellon National Bank Hajójegy Képviselete

KARÁCSONYI PÉNZKÜLDÉS

Szeretnénk Boldog Karácsonyi Ünnepeket hozzártatóinknak. Küldje arra szánt pénzeszközét...

MOKRAY TESTVÉREK BANKHAZA

150 Second Street, Passaic, N. J.

PITTSBURGH KARÁCSONYI ÜZLETE

KAUFMANN NAGYARUHAZA a legmegfelelőbb karácsonyi bevásárlási forrás minden magyar részére...

Férfi öltönyök és télikabátok

Különbféle modellek, mindenféle kelme, sok "Kuppenheimer"-féle öltöny...

Női és leány ruhaneműk

Az idegy legcsinosabb modelű Bluzai, \$5.00 rendkívül leszállított áron...

Special a Basement Storeban

KIS GYERMEK TÉLIKABÁTOK Rendkívül kedvező bevásárlás után jutottunk ezekből...

1923 évi naptárak INGYEN

Jöjjön be személyesen a naptárért, vagy ha vidéken lakik, küldje be pontosan címelt és postán elküldünk Önnek egy naptárt.

KAUFMANN'S "THE BIG STORE" 5th Ave. Smithfield & Diamond Sts. Pittsburgh, Pa.

MEGERKEZTEK A RÓTH SAMUEL-FÉLE FALI NAPTÁRAK Mint minden évben, úgy 1923-ban is gyönyörű kivitelűek...

Gude's Pepto-Mangan Erősítő és Vér Gazdagító Ha attól fél, hogy azok a napok...

FARADT-E AMIKOR FELKEL? EMLÉKSZIK-E hogyan szokott ébredni reggel kigugrán, kipi...

sár it meg gujabb képes nnemű kézi yem kendők- rtál alsó ruhák- llygalyu, hur- r bors, hazai

honfitársunk SS kkek nagy ND, OHIO leteleire is. (c-all) nem akarnak vállal

magyar" sorolunk fel, hogy ST használni: sze-vissza keverik do- lyke megdíru, az tál pótolhatók. em éretet s jószagu do- ges bor vagy egyéb

ERTÉKESEBBEK. ilyekért értékes aján- szalmái, csak egyszer- andes díjtelben, de ha tőlünk. Ára 25 cent szállítva.

ÁRSÁ New York, N. Y. Adék egy pár csomag (c-e)

magyar nem tudom meg, hogy mennyi pénzre tesz- szakszégem. A bankár azt hitte, hogy most már ő kerékd- hetik fölül; hátravetette magát a karszekében és pof- fezőkkel leereszkedéssel mondta: Csak monlja ki bátran, mennyit kíván és

Ezzel a lelkesedés be is volt fejezve. De mos jön az érdekes! Lóhalálban egyszerre csak ott csörtet két rendőr az utcán...

De mos jön az érdekes! Lóhalálban egyszerre csak ott csörtet két rendőr az utcán...

MEGERKEZTEK A RÓTH SAMUEL-FÉLE FALI NAPTÁRAK Mint minden évben, úgy 1923-ban is gyönyörű kivitelűek...

VASARNAP

SZABADSÁG MAGAZINE SECTION

sz
ho
M
M
ja
ga
M
i

VASÁRNAP
 A "SZABADSÁG" SZÉPIRODALMI
 MELLÉKLETE.
SUNDAY MAGAZINE
 of the oldest established and largest Hungarian
 Paper in the United States.
 Editor DR. ANDREW CSERNA szerkesztő.
 Edited and Szerkesztőség
 Published at és kiadóhivatal
 700-710 HURON ROAD, CLEVELAND, OHIO

Az illúziók

olyanok, mint a rózsaszín szemüveg, amely kedvező színben tünteti fel a világ szürke zínait. A lélek páncélját alkotják az illúziók, amelyek megvédik a rideg valóság támadásai ellen. De az illúziók hája is ugyanaz, mint a páncéloké, ha áttöri az ellenség fegyvere, úgy nemcsak a fegyver, de maga a páncél is sebet ejt, mélyebb és gyógythatatlanabb sebet a hordozóján.

Az emberek élete bizonyára fájdalomtalanabb, egyenletesebb, kevésbé keserű volna, ha nem volnának illúzióink s ha nem kellene előbb-utóbb elvesztenünk illúzióinkat. De illúziók nélkül szürke volna az élet, örömtelen és talán a legtöbb embernek értelmetlen is. A szépséget, az örömet, a boldogságot ők adják, de ők adják a kiábrándulást, a fájdalmat és boldogtalanságot is.

Mert hazugságok az illúziók s bármennyire ártatlan hazugságok, mégis csak azok, hazugságok, amelyekkel magunkat áztatjuk s a hazugságoknak ki kell derülniök valamikor. Valamikor rá kell jönnünk arra, hogy hazudtunk, valamikor meg kell fizetnünk azért, hogy ingyen kaptunk valamit. Mert végeredményben nem lehet semmit sem ingyen kapni.

A BAJ AZ, hogy az emberek szívesen veszik, ha ingyen kaphatnak valamit s felháborodnak, zúgolódnak és boldogtalanokká lesznek, amikor elérkezik a fizetés órája. A kiábrándulás sohasem lehetne annyira súlyos, annyira fájdalmas, ha az emberek tisztában volnának azzal, hogy illúziók azok, amelyekkel megszépítik életüket, hogy hazugságokkal bátyázzák körül magukat s tudják, mindig tudatában volnának annak, hogy a szépségek egyszer szétfoszlanak s hogy a legbevehetőbb bátyák is leomlanak egyszer.

A HAZUGNAK jó emlékezete legyen, — közmondás ez, amelyben évezredek leszűrt bölcsesége nyer kifejezést. De akinek illúziók vannak, aki tehát hazudik önmagának, annak is kell, hogy jó emlékezete legyen, hogy emlékezzék arra, hogy mit hazudott magának, hogy hazudott magának.

DE erre azt mondhatná valaki, hogy mihelyt tisztában vagyunk azzal, hogy illúzió az, amit mi igaznak tartunk, amivel mi megszépítjük életünket, úgy elvesznék rögtön az illúzió igaz természete s vele együtt elvesznék a szépség is. Az igazság azonban az, hogy a művészet is az illúziók világa s bár tudjuk azt, hogy a művészi munka illúziókból áll, szépségeit mégis tudjuk élvezni, mégis meg tudjuk vele szépíteni életünket. A művészetet s az életet kellene közelebb hoznunk egymáshoz s kevesebb volna a csalódásunk, a kiábrándultságunk és több a szépségünk s az emelkedettségünk.

S a legboldogabbak és a legértékesebbek is azok, akiknek nincsenek illúziók s mégis tudnak hinni, mégis szépek, megelégedésre érdemesnek látják

az életet. A legokosabb az, aki úgy tudja venni a dolgokat, ahogy vannak s mégis megtalálja értéküket. Ezek az értékek az igazán tiszták és nemesek, amelyek nem olvadnak el a csalódás választóvizében. De kevés az ilyen érték s kevés az olyan ember, aki ezeket értékeli.

Az illúzióktól megfosztottak rendes hibája azután az, hogy szeretik fennen hangoztatni az illúziók értéktelenségét, hogy élvezik, ha másokat is meg tudnak fosztani az illúzióktól. De ez balgaság. Nem szabad, hogy megfoszjunk a gyenge lelkeket páncéljuktól, a gyenge szemüveget szemüvegjüktől, mert elpusztulnak. Az igazi bölcs az, aki ugyan megfosztja önmagát a maga illúzióitól, de mindenki másnak meg-hagyja az övét.

Hafiz aktuális strófái

*Virág diszlik ma már
 Minden ablakrácsán,
 Közeleg az ünnep,
 Közél a karácsony.
 Szeretet ünnepe
 Lengeli a szárnyát...
 Szeretjük is egymást
 Azt a kutyafáját...!*

*Csupa szeretetből
 Hómér hős fajtája
 Egynéhány miniszert
 Küld a másvilágra...
 Csupa szeretetből
 Erin szelid népe
 Ugy öldösi egymást,
 Se hossza, se vége...*

*Csupa szeretetből
 Poincaré bátya
 A német felé az
 Éhes száját látja.
 Hirdeti az új kor
 Anggali igjét:
 Csupa szeretetből
 Vedd ki a veséjét...*

*Világ nagyfejűi
 Amint összejöttek,
 Csupa szeretetből
 Menten összeveszték...
 Csicserin Lousanneba
 Eztrapeppet vitt be,
 S csupa szeretetből
 Belerug a brübe...*

*Csupa szeretetből:
 A fergese hulljon.
 A fejét barátom,
 Hogy meg ne sántuljon.
 Új parabolának
 Szerezzünk barátot:
 Amíg meleg, üssed
 A felebarátod...!*

*Se hossza, se vége.
 A nagy jó'karatnak...
 Miközben a halál,
 Dögvések aratnak...
 Mint menyörgösménkü
 Beütött a béke
 Karácsonyünnepek
 Elkövetkeztére...!*

Olvasni

tudni nem olyan egyszerű dolog, mint ahogy sokan hiszik. Sok számos ember, aki esküt tenne arra, hogy ért az olvasáshoz, nagyon elesodálkoznak, hogy mennyire öntelt a kijelentése, ha olyan emberrel találkozunk, aki csakugyan tisztában van az olvasás művészetével. Mert igenis, beszélhetünk az olvasás művészetéről. Hiszen, ha az emberek jobban tudnának olvasni, akkor mennyivel könnyebb, mennyivel egyszerűbb lenne azoknak az íróknak érvényesülése, akiknek van mondanivalójuk s akik formailag is úgy tudják kifejezni mondanivalójukat, hogy az művészileg tökéletes legyen.

Az olvasni tudás elősorban élénk és intelligens képzeletet követel. A nélkül értéktelen az olvasás. Az olyan olvasó, akinek mindent meg kell magyarázni s aki nem érzi a szavak szüggérő erejét, nem jelent vajmi sokat az író szempontjából. Másként kell olvasni verset, másként novellát, másként regényt és másként színművet. A koncentráció erő érvényesülésének ezeknek a különböző irodalmi műfajoknak, értékelésében és élvezésében egészen másként, szóval különböző módon megnyilvánuló feltételei vannak. Viszont külön lélektana van az újságolvasásnak is, vagy a tudományos munkák olvasásának.

GYAKORI eset, hogy emberek, akik még a helyesírás elemi szabályai-val sincsenek tisztában, pálcát törnek valamely író alkotása felett, mert stílusát nem ismerik, idegenszerűségét érthetlenségnek minősítik, vagy esetleg modorosságnak. Elfelejtik, vagy talán sohasem is tudták, hogy minden eredeti alkotónak egyéni stílusa is van, sőt van író, akinek művészi egyénisége nem is annyira gondolataiban, vagy érzésvilágában, hanem inkább, sőt kizárólag stílusában nyilvánul meg. Ez is érték s ezt az értéket is meg kell becsülni, de hogy ezt az értéket megbeccsülhessük, olvasni kell tudni.

HA az átlagember olvasni tudna, akkor több jó munka kelne el, akkor a valóban tartalmas írónak nem kellene a háttérben mozogniok s anyagi helyzetük is különb lenne azokénál, akik mindig az olvasó legelemibb s sokszor legviisszatartóbb ösztöneire appellálnak. Olvasni tudni annyit jelent, mint belemélyedni a könyv tartalmába, megérteni igyekezni azokat a rejtett és tapintható szépségeket, amelyeket az író kifejezni akar, vagy kifejez, átélni azokat az élményeket, a melyeket az író megír, érezni, hogy lelkiileg gazdagodunk, miattal ebben a műben lapozgatunk. Így olvasni tudni annyit jelent, hogy csakugyan kellőképpen értékeljük az író sokszor szomorúságból és szenvedésből fakadt munkáját.

AKI azonban nem tud így olvasni, az ne ámtsa magát azzal s ne ámtson másokat azzal, hogy ért az olvasás művészetéhez. Nem egyszerű dolog az olvasnitudás s értékét semmiesetre sem az határozza meg, hogy tisztában vagyunk a helyesírás szabályaival. Ismerünk nem egy olyan embert, akinek nem volt módjában megfelelő iskolai képzettségre szert tenni s ennél fogva hadilábon áll a helyesírással s mégis külön olvasó annál, aki elvégezte az egyetemet. Amint fentebb mondtuk: megfelelő képzelet nélkül nem lehet valaki jó olvasó. Csak az olvasás dilettánsa s jaj annak az írónak, akit az ilyen dilettáns olvasó ismer el.

Oroszo

Maurice Oroszo

AURICE Pa volt pétervá könyvet irt a háboru ala óriási feltün kább, mert véges-végig, rös fonal,

alakja. A francia diplomata lének vigyorog az orosz sota alakja, aki annyira hozzájár omoljon a csároknak egykor szága.

A művön meglátszik az megragadta a szerzőt. Paleoe érdeme az, hogy az orosz vör igyekszik bemutatni. Tekintet amelyet az elmúlt Oroszorszo tett, a szerző, mint embert me vonásokkal látja felruházva, emberséges, meggyőző erejű, ruházott egyéniséget, őszinte ga dacára is. Annak a nagy melyet a cári család, de kül gyakorolt, a magyarázatát a látja, hogy a cári család, d lönösen a ezárné arról meggyőződve, hogy Rasputin egyetlen ember, aki képes a örökösst a maga titokzatos n lyájából kigyógyítani.

Paleologue, az író-diplo mindenesetre nagy szolgá tett a történelemnek akkor, kor igazi emberi mivolt igyekszik bemutatni azt a zatos orosz vörös barátot, az az alakját eddig csak a leg nak megnagyított konturjait merte a világ. Amikor a szerzője végez Rasputinnal utóbbinak az alakja sokkal beriebb konturokban bontak ki. És igaz van a szerzőne ban is, hogy eaknem m egyes kérdések, politikainak tonainak, társadalmának a lisanál hivatkozik Raspu felhőzza annak a megjegye. Mert hiszen mindnyájain jól tudjuk azt, hogy a vör rát volt az, aki mindazok kérdéseiben a gyenge c ezári udvarban a legna döntő befolyást gyakoroltat.

A francia diplomata köny most jelent meg a második te, amely csak úgy, mint az azokból a naplóteredékekből összeállitva, amelyeket a szer ban az időben esinált, amik ezárok Oroszországa küz folytatott egyszéről a kö hatalmakkal, másrésről pe belső erőkkkel, amelyek ma kor szétrobbantással fenye az egész hatalmas, de kö birodalmat. A második köte az időszakot tárgyalja, amé folyt 1915 június eleje, vag galiciai és lengyelországi német-osztrák-magyar előn lás és 1916 augusztus közep tött, amikor Románia az oldalán a központi hatalm szemben a háboruba belépe.

Csak úgy, mint az első nyilatkozók a szerzőnek éles képessége a jövődöt meglá szinte el sem akarja hinni nek jövődömondó megállap előtt megirt naplóból vétette vetkezett tények olyannyira sokat.

A második kötetben tár az, amely alatt Rasputin ezári udvarban a legmagasa maga teljesen a barát beföl mindenben igazat adott. A nyira a befolyása alatt, min ga germetelenségében, szab nak.

Rasputin volt az, aki vsztogatott. Egyetlen célza hoz elegendő volt arra, hogy Miniszterek jöttek, buktak. Magas katonai méltóságok, javadalmak Rasputin köny gazdát, Rasputin ellenszert Miklós nagyhercegnek, a ha is és, mint Paleologue me

Oroszország Rasputin árnyékában

Maurice Paleologue, volt oroszországi francia nagykövet könyve a háboru alatti cári Oroszországról. — Rasputin mint ember. — A titokzatos befolyás és annak magyarázata. — Paleologue előre látta a jövőt, amely be is következett.

MAURICE Paleologue Franciaország volt pétervári nagykövete hatalmas könyvet írt a cári Oroszországról a háboru alatt. A könyv mindenféle óriási feltűnést keltett, annál is inkább, mert az egész mű szövetén véges-végig, mintegy hatalmas vörös fonál, vonul végig Rasputin alakja. A francia diplomata művének oldalairól felénk vigyorog az orosz sötét barátunk fanatikus alakja, aki annyira hozzájárult ahhoz, hogy összemoljon a cároknak egykoron hatalmas Oroszországa.

A művön meglátszik az, hogy Rasputin alakja megragadta a szerzőt. Paleologue-nak mindenesetre érdeme az, hogy az orosz vörös barátot, mint embert igyekszik bemutatni. Tekintet nélkül arra a szerepre, amelyet az elmúlt Oroszország ronlása körül kifejtett, a szerző, mint embert meglehetősen rokonszenves vonásokkal látja felruházva. Ugy mutatja be, mint emberséges, meggyőző erejű, ritka képességekkel felruházott egyéniséget, őszintének, minden sarlatansága dacára is. Annak a nagy befolyásnak az okát, a melyet a cári család, de különösen a cárné felett gyakorolt, a magyarázatát abban látja, hogy a cári-család, de különösen a cárné arról voltak meggyőződve, hogy Rasputin az egyetlen ember, aki képes a trónörökösöt a maga titokzatos nyavalyájából kigyógyítani.

Paleologue, az író-diplomata mindenesetre nagy szolgálatot tett a történelemnek akkor, amikor igazi emberi mivoltában igyekszik bemutatni azt a titokzatos orosz vörös barátot, akinek az alakját eddig csak a legendának megnagyított kontúrjaiból ismerte a világ. Amikor a könyv szerzője végez Rasputinnal, az utóbbinak az alakja sokkalta emberiebb kontúrokban bontakozik ki. És igaza van a szerzőnek abban is, hogy csaknem minden egyes kérdésnek, politikainak, katonáinak, társadalmának a taglalásánál hivatkozik Rasputinra, felhívja annak a megjegyzéseit. Mert hiszen mindnyájan nagyon jól tudjuk azt, hogy a vörös barát volt az, aki mindezekben a kérdésekben a gyenge gerincű cári udvarban a legnagyobb, döntő befolyást gyakorolta.

A francia diplomata könyvének most jelent meg a második kötet, amely csak úgy, mint az első, azokból a naplótöredékekből van összeállítva, amelyeket a szerző abban az időben csinált, amikor a cárok Oroszországa küzdelmet folytatott egyrészt a központi hatalmakkal, másrészt pedig a belső erőkkel, amelyek már akkor szétrobbantással fenyegették az egész hatalmas, de korhadott birodalmat. A második kötet azt az időszakot tárgyalja, amely lefolyt 1915 június eleje, vagyis a galíciai és lengyelországi nagy német-ösztrák-magyar előnyomulás és 1916 augusztus közepe között, amikor Románia az ántánt oldalán a központi hatalmakkal szemben a háborúba belépett.

Csak úgy, mint az első kötetben, ebben is megnyilatkozik a szerzőnek éles előrelátása, esodálatos képessége a jövőt meglátni, kiszámítani. Sokszor szinte el sem akarja hinni az ember, hogy a szerzőnek jövőmondó megállapításai hat-hét évvel ezelőtt megírt naplóból vették át, a tények, a bekövetkezett tények olyannyira fedik a jövőmondásokat.

A második kötetben tárgyalt időszak nagyjában az, amely alatt Rasputin barátunk a befolyása a cári udvarban a legmagasabb fokon volt. A cárné maga teljesen a barát befolyása alatt állott. Annak mindenben igazat adott. A cászár, noha nem volt annyira a befolyása alatt, mint a felesége, mégis, a maga gerinetelenségében, szabad kezét adott Rasputinnak.

Rasputin volt az, aki jobbra-balra parancsokat osztogatott. Egyetlen célása, megjegyzése a cárnéhoz elegendő volt arra, hogy az akarata teljesüljön. Miniszterek jöttek, buktak a barát tetszése szerint. Magas katonai méltóságok, a legmagasabb egyházi javadalmak Rasputin kénye-kedve szerint cseréltek gazdát. Rasputin ellenszövénének lehet tulajdonítani Miklós nagyhercegnek, a hadak fővezérének bukását is és, mint Paleologue megállapítja, ugyanez az ő

befolyásának köszönhetik a központi hatalmak azt, hogy megbukott Szazanoff külügyminiszter, aki leg-erélyesebben működött a szövetségesek és annak az érdekében, hogy Oroszország minél nagyobb erővel folytassa a háborút.

Ime így mutatja be Paleologue Rasputin arcképét:

Sokszor hallottam mindenféle azt a kérdést felvetni, hogy vajjon igaza van-e Rasputinnak akkor, amikor azt állítja, hogy természetfeletti adományai vannak, avagy, hogy csaló, imposztor, sarlatán-e? A válaszok mindenkor különbözők voltak, mert maga a "starec" is tele volt ellentmondásokkal, titokzatos kétségekkel.

Ami engem illet, perere sem kételkedem az őszinteségében. Biztos vagyok azonban abban, hogy nem gyakorolhatott volna oly nagy, oly döntő befolyást embertársai felett, ha ő maga meg nem lett volna győződve a maga titokzatos erejéről. A befolyásának egyik alapmagyarazata éppen a saját megdönthetetlen hite a maga természetfeletti adományaiban.

És vajjon hogyan érlelődhetett meg Rasputinban magában ez a meggyőződés. A felelet az, hogy

nyilvánul meg, amikor a barát politikai kérdésekbe avatkozik bele. Ilyen esetekben II. Miklós halgatagga, rezerváltta változik. Elkarúli a tolkodó, keletlen kérdéseket, elhalasztja a határozatát és ebben igen sokszor a saját maga akaratát juttatja érvényre.

Erköleli és vallási dolgokban azonban maga a cászár is teljesen a barát befolyása alatt áll és tölgyer erőt és nyugalmat.

1915 nyarán Rasputin befolyása a cári udvar felett már oly hallatlan fokra emelkedett, hogy az elégedetlenség moraja hangzott végig az egész országban. Végre is az elégedetlen elemek már oly hangosan követelték, hogy a befolyását meg kell nyerni, hogy a cászár kénytelen volt Rasputin száműzésébe beleegyezni.

A titokzatos ember visszavonult a szülőfalujába, a szibériai Tumenbe. A bucsuzása a cárnétól a francia nagykövet szerint valóságos szivrendítő volt és az utóbbi állandóan azt ígérte, hogy hamarosan vissza fogja hivatni. Ami Rasputint illeti, ő maga a teljes dac lelki állapotában távozott.

"Ne feledje el", mondotta a cárnénak, "hogy nekem sem önre, sem pedig a cászár szükségem nincsen. Ha önök átengednek engem az ellenségeimnek, ez sem okoz nekem gondot. Van erőm megküzdeni velük. Maguk a démonok is erőtlenek velem szemben. A tény azonban az, hogy sem ön, sem pedig a cászár nem tudnak elleni nélkül. Ha én nem vagyok ott az önök védelmére, önök hamarosan nagy bajok fogják érni."

A barát száműzése nem tartott sokáig. Alig pár hónapi szibériai tartózkodás után, már ismét ott találjuk nagy kényelemben Pétervárott, csak oly hatalommal, mint bármikor azelőtt. 1916 tavaszán Kokovcov volt orosz miniszterének arról informálta Paleologue nagykövetet, hogy Rasputin teljhatalmuan uralkodik az orosz egyház legmagasabb méltóságai felett is. Ugyanekkor az egyik nagyhercegnő valóságos borzadálylyal mesélte a nagykövetnek, hogy a barát együtt áldozott a cászár nevével.

Rasputin maga nem törődött semmivel. Hajthatatlanul, dacosan ment a maga útján, noha sejtelmek voltak már, hogy a dolognak nem jó vége lesz.

"Tudja-e, mondotta többször, hogy nemsokára rettenetes kínzás, sok nyomán fogok meghalni. Azonban mit tehetek? Isten rendelte azt, hogy martirhalált haljak az uralkodómnak és szent Oroszországnak javáért. Dacára nagy bűneimnek, kicsiny kiadásban Krisztus vagyok."

Sok esetben szinte prófétai magasztalokra emelkedett. A Szent Péter és Szent Pál erőd előtt állva felkiáltott: "Látom, amint itt rengeteg embert megkínoznak. Nem egyenként, hanem tömegben. Hullák halmazát látom, valóságos hullázónt... Sok nagyherceget és rengeteg főurat... A Nevt vize vértől lesz piros..."

Amikor Stürmer gróf lett az orosz miniszterelnök, Rasputin befolyás elérte a tetőfokát. Valóságos parancsokat intézett a miniszterekhez, a bankárokhöz, a befolyásos emberekhez. Senki sem mert elene szegülni a parancsainak. Bármilyen különösre volt is szükség, azonnal a cárnéhoz ment, aki mindent vakon megtett neki és nem látta meg azt, hogy bizony sokszor egyenesen Németország malmára hajtotta a vizet.

Paleologue, dacára a Brusiloff tábornok akkor elért sikereinek, látta a jövőt és látta azt, hogy a cári Oroszország a végzet felé közeledik. Ezt valóságos látóképi ihlettel még is jövőmondta a naplójegyzetében. Mindenki, mintha gyászolt volna és mintha mindenki megérezte volna a katasztrófát, a mely kérelhetetlen bizonyossággal el is következett.

A cászár hatalma egyre esökkent, ellenben Rasputin, Oroszország végzetére egyre növekedett. És a katasztrófa nem is váratott magára sokáig. Az összemolrás kérelhetetlenül elkövetkezett. Maga alá temette Rasputinnal együtt a cári uralmat, megteremtette a bolshevizmust és állandósította a nyugtalanságot Európában. A világ kíváncsian várja Paleologue harmadik kötetét.

ezt éppen az embertársainak rettenetes hiszékenysége érlelte meg benne. Amikor csak kísérletet tesz arra, hogy a cárnét valamire rávegye azzal, hogy ezt az Isten sugalmazta neki, a cárné azonnal kezes bárányává változik és mindent megtesz. Ebből azután a barát azt következtette, hogy ténylegesen isteni hatalma van.

Annak a mérvnek különbözőségére vonatkozóan, amelyben Rasputin a cárné és a cászár gyakorolt befolyást, Paleologue ezeket állapítja meg:

Alexandra Feodorovna, a cárné, ami Rasputinhoz való vonatkozását illeti, mintha állandóan hipnotikus bódulatban élne. Bármint mondjon is, határozottan is Rasputin, a cárné minden ellenszegülés nélkül szót fogad neki. Az eszmék, amelyeket Rasputin felvet, minden legkisebb szellemi ellentállás nélkül plántálódnak át a cárné agyába.

A cászár szemben az alávetettség sokkalta kevésbé passzív és sokkalta tökéletlenebb. Ő meg akar bizonyosodni arról, hogy György barát tényleg "boyicslovick", vagyis az Isten küldötte, amiért is a végső döntés jogát fenntartja magának és nem veti magát annyira közvetlenül alá az idegen akaratnak, mint a felesége.

Ez a viszonylagos függetlenség különösen akkor

A JENAI DRÓTOSTÓT

Irta: Hamvas József

Ha a jeni magyar diákok összel megérkeztek a Saalgras-sen és Johannisstrassen levő hagyományos cellákba, kötele-ségszerűen átvették elődeik rá-juk hagyományozott első és holt inventáriumát.

A holt inventárium első sor-ban Heine bácsi, a vendéglős, akinek tolnamegyei asszony volt a felesége és ezen a révén tartotta a rokonságot a magya-rokkal. Azért a konyháján ép-pen olyan áporodott aziasz-koszt főtt, mint a többiben. Ettől kaptak az első honvá-gyát. De magyarul jelentette, ha gulyás volt az étlapon. Pap-rikája is volt, az igaz, hogy nagyon természetevett papri-ka. Egy hallei magyar gaz-dásgyerekek látogatába járva, egyszerre egész kávékanállal bevett belőle a németek szór-nyilkódására. Könyve so per-dült, jajja se hallott, csak na-gyon megszorult tőle. Este ugy kellett hazavinni.

Az élő inventárium második darabja már valódi volt. Tren-sénmegyéből ide szakadt ide és drótozott. Igen, valódi, hami-sítatlan drótozott volt, aki leg-először az elnöknek jelent meg, aztán sorba látogatta a többi magyart.

A gömbölyű fejlett, igen jó-képű szelíd ember lehetett vagy ötvenesztendő. Talán több is, de a szemé, hangja, mozgása, még esupa üdőség. Kinálás nél-kül tömte meg a pipáját az asztalon levő dohánytartóból. Egyszerű bizalommal beszélt az első porotól fogva. Otthon volt a magyarok között.

Nem iszett neki a német élet. Azt mondta, hogy a németek becsületesen fizetik a munká-ját. De mit ér az? Ha a pénzt el kell költenie ennivalóra. Ma-gyarországon mindenütt kapott ételt, az egész keresménye meg-maradt.

— Ha nem tetézik itt az élet, mért nem megy haza!
— Elszomorodott a szeme, osz-on-dezen, szomorúan mondta:
— Csak maradok. Csak ma-radok.

Nem volt gyakori vendég. Néha az utcán találkozottunk. Ilyenkor természetesen járandó-ságnak tekintette azt a pár szí-vart, amivel megkínáltuk. Nem a szivar esett neki jól, hanem az, hogy ur a magyar és ő oda-áll melléje.

Egyyszer aztán rászóltam. Az-zal kezdődött, hogy áldott jó nagy-nénémnek karácsonyra fény képes gyűjteményt küldtem a türingiai erdőből. Nagyon tes-zettek neki a képek és azt ir-ja, hogy valljam be, mivel sze-rezhetne nekem örömet, azzal köszöni meg a szép képeket.

Nekem mindenem meg volt. Az ötszáz forint stipendiumból fejedelmileg el lehetett tölteni az esztendő Jénában. Megir-tam, hogy nem hiányzik itt nek-lünk semmi, csak a töltött ká-poszta.

Az lett belőle, hogy egy hó-re rá hatalmas faszék töltött káposzta érkezett Magyarorszá-gból. A vámvivatumba kellett érte menni. A hivatalos közcseggel

együtt bontottuk föl a faszékot, színgig tele volt töltött káposz-tával, benne hatalmas füstölt kolbász. Nézi a német finánc, hogy mi az? Mondom, hogy fő-zelék. Nem lehet, mondja, mert a káposztalevelekre vagdalt hus van takarva. Ez nem főzelék, hanem hús, luxuscikk, mag-nasabb díjtétel alá tartozik.

Nem nyugodtam bele. Bizo-nyítottam, hogy ez nálunk fő-zelék. De a német fináncot nem lehetett meggyőzni. Oda-jött a főnök ur is. Azzal dön-tötte el a vitát, hogy tudok-e idevaló tanut hozni arra, hogy ezt csakugyan főzeléknek csz-szük?

— Tudok, — mondtam. Elő-ször a Heine bácsi feleségére gondoltam, de aztán eszembe jutott a főzje és lemondtam róla. Itt van a drótozott. Ez lesz a tanum. Ott lakott a kö-zelben, szerencsére otthon volt, eljött velem a vámvivatumba.

Meglátta a töltött káposztát, a szomorúságának és örömeinek olyan megható vegyülete ült az arcára, hogy látszott rajta. Eb-ben a pillanatban otthon van, valahol a küszöbön kalapál és magyar nóta hangzik a konyhá-ból.

De aztán a hivatalos személy ceész komolyaságával jelentel-te ki, hogy ez bizony főzelék, nem is nagyon záros, mert ur konyhán főtt. Ebbe beleszór-dott a német vámvivatal.

Estére a magyar kolónia ün-nepeit. Meghívtuk rá a dró-tozottot is, akinek köszönhetők, hogy nem a német fináncnak lett igaza. Hát az is szép, mi-kor a szívek ünnepeinek, ha-nem, mikor a gyomornak van ünnepe, az se utolsó dolog, ki-vált, ha az ember hús és egy-néhány éves. A hangulat szí-lajul emelkedett. Ejjfelre szét is verődött tőle a társaság.

Ketten maradtunk a dróto-s-tóttal. Egy kisit elnehezedett a bortól, de meg mintha a szíve is nagyon megtelt volna. Ami-kor esőnd ült a szobára, egy nagyot sóhajtott, előhúzta pi-ros, virágos székendőjét és el-kezelt kérészesen, megrázkód-va sírni.

Azt gondoltam, a bor ártott meg neki és kötekedve vigasz-taltam. De mikor fölemelte fe-jét a székendőből, olyan fájdalmasan szomorú arc meredt rám, hogy egyszerre megérez-tem a nagy szerencsétlenséget, aminek az emléke most újra ott vívódik benne.

— Mi baj, öreg?
— Semmi, — és sóhajtott egyet — csak minden eszembe jutott. A jó töltött káposztá-tól úgy odahaza voltam. Bort nem iszok mindig. Csak sör-t. Attól alszik az ember. Bor-tól meleg lesz, aztán fáj min-den belül.

— Ami volt, nincs már. Azért ne lógassuk a fejünket!
— Ami volt, van. Ilyen fia-talnak minden lesz. Ilyen öreg-nek minden volt. Öröm. Szép gyerekek. Minden volt.

— Meghalt a fia?
— Az. Itt. Jénában, börtön-ben. Börtönben halt meg az én szép, jó kis fiam, a börtön-ben!

— Ejnye! Mit csinált?
— Semmit se csinált. Bele-húzták a bajba. Fialtal volt, szép legény volt. Nevetett a lányokra, a lányok nevettek neki. Aztán volt itt akkor egy polyák familia.

— Leány?
— Az a polyák leány. Men-tek kirándulásra Fuchsturn-hoz, Lichtaubainba. Polyák le-ány anyja azt akarta, fiam ve-gye el a leányt.

— Kelllett?
— Nem. Csak fiatal bolond-ság volt. Sétáltak, az anyjuk velük. De meg akarták fogni, mert a polyák familia semmi-revaló. Nem volt egy garasuk sem. Szerették volna a leányt férjhez adni.

— No és a fia?
— Meglátta, mit akarnak. Akkor nem ment oda több-ször. Így volt. Egyszer hívták oszonnára a leány nevenapján. Elment szegény. Ott voltak so-kan. A leány bátyja is, a me-dikus. Ez megint mondta ne-ki titokban, elvesse-e a leányt! A fiam meg azt mondta, nem. Akkor egyszer a leány elkez-dett sírni, hogy aranyos nyak-léna, ami ott volt az asztalon, nincsen. A vendégek mind eső-dálkoztak, mondták, hogy lehet az? Akkor a medikus odament a fiamhoz, rámutatott a zsebé-re:
— Ni, ott lóg ki az aranylánc vége!

Hallatlan, ilyen hitvány bosszu!

— Az. Fiam mondta, nem tudja, hogyan van ott a lánc. Polyákák lármáztak. Jön a rendőr. A bíróságnál nem tu-dott a fiam semmit bizonyítani. Nagyon rosszul állt a do-log.

— De hát nyilvánvaló volt az egész gazemberség!

— Szegény fiam olyan volt a börtönben, mint egy bolond. A magyar fiúk itt vigasztalták. Egyik se hitte, hogy lopott, de a bíróság elítélte.

— Aztán meghalt!
— Meghalt. Az egyik magyar fiú, uri gyerek, valahogyan be-küldött a börtönbe egy revol-vert.

Megakadt az elbeszélésben az öreg. Némán nézett maga elé. Aztán lassan morgogta:

— Az uri fiú azt gondolta, hogyha vége van a becsületnek, legyen vége az életnek. De mi-nek a szegény tót gyereknek ilyen uri tempó? Jaj, ha csak élne, akárhogyan élne!

— Odahaza nem tudtunk sem-mit. Csak vártuk a levelet, ami nem jött. Egyszer aztán hallom-án, hogy baj van. Mert Tren-sén meggyéből járnak az egész világba. Mindenfelől hoznak üzenetet. Hallom, hogy baj van. Mire ideértem, már vége volt mindennek. A magyar fiúk el-mondták. A polyák familia már nem lakott itt.

— Aztán itt maradt?
— Itt. Szegény anyjuk nem bírta ki. Addig sírt, amíg meg-halt. Mit csináltak? Otthon az anyjuk sírját megtisztogatja a rokonság. Itt a jó kis fiam sírjára majd vigyázok én. Ki-megyek hozzá, hogy ne legyen neki rossz itt az idegen föld-ben.

Felállt egyenesen, mereven és keményen mondta:
— Így volt. Ugy-e, nem hiszi, hogy az én jó fiacskám lopott?
— Itt a kezem, öregem, be-ésületemről mondom, hogy nem hiszem.

— Akkor jól van. De azért a többinek nem szűkség elmondá-ni.

— Nem mondom el.
Aztán sudáregyenesen, hosz-szu lépésekkel kiment a szobá-ból.

Egy ideig nem láttuk, azt hittük, vidéken jár. Különben is nagyon el voltunk foglalva derék német barátunk eseté-vel, aki rácsüblt a töltött ká-posztára, aztán olyan súlyos gyomorbajt kapott tőle, hogy az orvosok két hétig csóválták a fejüket az ágya fölött. Az apját is odahívták keleti Po-rosországból, mert úgy volt már, hogy nem éli túl.

A császár születésnapján akadunk össze megint a dró-tozottal. Nagy ünnepséggé volt ez a nap, különösen a katona-ságnak. Este zene, tánc, ének mindenfelé. Jénának három-százharvanöt sűrűmérésben még egyszer annyit fogyott, mint más napokon.

Eppen egy katonai ténemul-tást fogtunk meg, mikor kiértünk az utcára és egy eső-mó nevető, kiabáló ember közé keveredtünk. Hosszu jogász-barátunk átlátott a fejek fö-lött, ő jelentette:

— Fínik, a filiszterek esufol-ják a drótozottot!

Egy-két könyöknyomással betörtünk a tömegbe. Nem va-lami gyöngéden történhetett, mert néhányan már erre odóbbáltak. Egyszerre bent vol-tunk a körönből. A drótozott a Saale-osztorna alacsony hid-peremén ült. Sokat íhatott, mert bizonytalanul ingott még ülésben is. Ezen mulattak a filiszterek. De mikor meglátták, hogy odáallunk a drótozott elé és azt is kitalálták, hogy na-gyon szívesen is verkednénk egymásos testmozgással a jó hideg éjszakában, akkor oszla-domi kezdek és csak az utca-sarkon befordulva ejtettek egy-egy megjegyzést a barbár betyá-rokról.

Fölsegitettük a drótozottot, karon fogtuk és megindultunk vele hazafelé. Amint egy dara-big megyünk, odaszúja nekem:

— Itt van a polyák medikus! Most már haragszok! Igen ha-ragszok! — és megrázkódott bele. Amint lépegettünk vele szép, hosszú lépéseket, keserve-sen föl-fölhördült:

— Most már haragszok
Hazaértünk vele. Nem volt nagyon oda a söről. Talán in-kább a lelki háborúság kábi-totta. Rendesen elbueszott és boment a lakásába.

Reggelenként a kávéval együtt a lakásadóasszony a legfria-sabb híreket is be szokta hoz-ni. Harmadnap reggel jelentí, hogy egy lengyel orvosstanhall-gató, aki szigorlatozni jött ide, az éjjel belefult a Saale folyó-ba. A holttestét a zsilipeknél fogták ki. Így van az, ha a di-ák urak nem tudnak mértéket tartani az ivásban.

A drótozottot pedig azóta senki nem látta Jénában.

A mér

A köz is gyil A Phi

I N ANNO Domini 1720-ik esztendőjében régi poros, pókháló-szöngyön egy nő foglalt a szomszomságot egy szép méreg-lábjában.

Miután a megindított méreg nem talált, annak reme-temették óriási meggőzött valaha is összekötött szobá-fana asszonya a XVII. világtörténelem leghíresebb

Halálként sírba szánta a méreg, az "aqua tofa-tika, mert a méreg az any-kiaból kitudik még ma is

Atig pár hónappal a reskedő, olaszországi tan-roszterkedőnél egy vá-sárolt.

Bár Olaszországon a ré-gieszközök külföldi let-tett ezt a törvényt szan-lunósen nem lehet el-nyírni vagy éhez hason-lomba hozatalát és az

A zürichi nagykeres-és megvásárolta a lehető

Ez az egyszerűen a viselte; de nem sokáig. Ilyes körülmények között betegeskedés után, bár a lében részessül, rettenet- Miután egyes jelek a lehető legszigorúbb vizsgá-nem bírtak semmit sem-ten a vizsgálat mégis tódott

Az egyik kezdő orv-már kezdettől fogva gyá-nalaposan megvizsgálták a rube foglalt kö belül tartalmazzott.

A kö alsó részét tar-apró hegyes részilánk v-egyenes voltak készíve, általában nem is érez észrevétlenül megkarcolt a kö egy hajszálfinom sz-gott a halálos méreg.

A vizsgálat minden-hogy a gyűrű körülbelül vé folyadék valószínűleg nimes kizárva az sem, volt a köben.

A vizsgálat eredmény-óriási szenzáció témádt

Mindenki a kinek és antik gyűrű vagy más borzadálytal telt félelem-értőhöz s a veszedelmes sem mertek nézni, míg a szakértői vizsgálat a kérdé-ses tárgyakat ár-talmatlanoknak nem nyilvánítot-ta.

Ilyenformán si-került még hét hasonló készítmé-nyű gyűrűt talá-ni, de ezeknek a gyűrűknek a kö-ve már üres volt, mert a méreg az idők folyamán ve-lami ismeretlen módon már kiszí-várgott.

Ez a mérgezési eset természetese-n felelevenítette a XV-XVII. szá-zad borzalmakkal teji történelmét, azt a kort, midőn a nem kivánatos, tulságosan alkalmatlan egyének-kei "zajtalanul" bántak el.

A kor felfogása szerint a kard a tör s minden egy-éb tegyver fármas vagy nyomot hagy maga után s csak egyedül a méreg

A méregkeverés művészetének titkaiból

A középkor leghíresebb méregkeverői. — A rejtélyes gyűrű, mely kétszáz év múlva is gyilkol. — A hivatásos méregkeverők. — Agrippina és Locusta összeesküvése. — A Philippini lakók mérgezett fegyverei. — Különböző nézetek speciális mérgei.

IN ANNO Domini MDCCCXX... az Urunk 1720-ik esztendejében, így mondja ezt egy régi poros, pókhálós okirat, a firenzei bírónő foglyát, valami Tofana nevű asszonyt egy szép reggel hatva találták a cellájában.

Miután a megindított vizsgálat semmi gyanút nem talált, annak rendje és módja szerint eltemették óriási megkönnyebülésére azoknak, kik valaha is összekötöttesben állottak vele, lévén Tofana asszonyság a XVII. század és talán az egész világtörténelem leghíresebb méregkeverője.

Halálként sirba szállt az általa feltalált halálos mérég, az "aqua tofana" titka is: de csak a titka, mert a mérég az megmaradt a mint az alábbiakból kiténik még manapság is fel-felbukkan.

Áig pár hónappal ezelőtt egy svájci nagykereskedő, olaszországi tartózkodása alatt egy nápolyi régiségkereskedőnél egy remekművű antik gyűrűt vásárolt.

Bár Olaszországban szigorú törvény tiltja az értékes régiségek külföldre való eladását mindamellett ezt a törvényt számtalanszor kijátszák s különösen nem lehet ellenőrizni és megakadályozni gyűrűk vagy ehhez hasonló apróbb ékszerek forgalomba hozatalát és az országból való kiesempesztését.

A zürichi nagykereskedő, hogy a gyűrűt kiesempesztésére a lehető legegyszerűbb módot választotta.

Egész egyszerűen az ujjára huzta a gyűrűt és viselte; de nem sokáig, mert pár nap múlva rejtélyes körülmények között megbetegedett s pár-heti betegeskedés után, bár a legkitünőbb orvosi kezelésben részesült, rettenetes kínok között, elhunyt.

Miután egyes jelek mérgezésre utaltak, a lehető legszigorúbb vizsgálat indult meg s bár eleinte nem bírtak semmit sem felfedezni, végeredményben a vizsgálat mégis meglepő eredménnyel végződött.

Az egyik kezelő orvos előtt ugyanis a gyűrű már kezdetől fogva gyanús volt s midőn a gyűrűt alaposan megvizsgálták kiderült az, hogy a gyűrűbe foglalt kő belül üres volt s valami folyadékot tartalmazott.

A kő alsó részét tartó foglalaton, néhány igen apró hegyes részilánk volt s ezek a szilánkok oly ügyesen voltak készítve, hogy bár a gyűrű viselője egyáltalában nem is érezhette azokat, mindamellett észrevétlenül megkareolták az ujját, s a kareoláson a kő egy hajszálfinomságu résén keresztül beszivárgott a halálos mérég.

A vizsgálat minden kétségen kívül kiderítette, hogy a gyűrű körülbelül kétszáz éves s a benne levő folyadék valószínűleg az aqua tofana volt, bár nincsen kizárva az sem, hogy valami ásványi mérég volt a kőben.

A vizsgálat eredményének a közzététele után óriási szenzáció támadt.

Mindenki a kinek csak birtokában volt valami antik gyűrű vagy más ehhez hasonló ékszertárgy, borzadálylyal telt félelemmel rohant valami szakértőhöz s a veszedelmes ékszerre addig jóformán rá sem mertek nézni, míg a szakértői vizsgálat a kérdéses tárgyakat ártalmatlannak nem nyilvánította.

Ilyenformán sikerült még hét hasonló készítményű gyűrűt találni, de ezeknek a gyűrűknek a kőve már üres volt, mert a mérég az idők folyamán valamely ismeretlen módon már kiszivárgott.

Ez a mérgezési eset természetesen felelevenítette a XV—XVII. század borzalmakkal teli történelmét, azt a kort, midőn a nem kívánatos, túlságosan alkalmatlan egyénekkel "zajtalanul" bántak el.

A kor felfogása szerint, a kard a tör s minden egyéb tegyver lármas vagy nyomot hagy magá után s csak egyedül a mérég

megbízható.

Különösen előkelő főúri körökben, sőt udvari körökben uralkodott ez a szokás s az akkori politikai élet vezéralakjai sohasem tudhatták, hogy az alattomos halál miképen sújt le rájuk. Virágosokor, cukorka, ital, étel, minden gyanús volt, annál is inkább mert a mérég a legtöbb esetben olyan volt, hogy a legparányibb adag is halált okozott.

Ebben a korban vergődött hírnévre egy Tofana nevű palermai asszony, ki később lakóhelyül Nápolyt választotta, bár késztiményei az "aqua di Toffa" vagy más néven acquetta di Napoli vagy acquetta di Perayia eljutottak talán a világ minden tájára.

Ő maga mint "Szt. Miklós mannája néven ársította" vagy küldözte szíjjel s megkülönböztetve sem lehet megállapítani áldozatainak a számát.

Egyes feljegyzések szerint körülbelül hatszázra becsülhető azon eseteknek a száma, melyekben ő közvetlenül működött s mely esetek a mérég természeténél fogva mind halálos kimenetűek voltak.

Maga a mérég az egykori leírások szerint vízszíni, szagtalan és íztelen folyadék volt, melynek már egy pár cseppje is biztos halált okozott.

Csak szívem virraszt

Csak szívem virraszt; szendereg már az egész határ, a nyűtt hajókat a szürkület a révbe gyűjti már.

Ó álmatag vigiliák, most boldg az éj az utakon, kezébe kinyil a holdvilág, e fehér lilium.

KOMLÓS ALADAR, ford.

Természetes, hogy ilyen körülmények között ő sem kerülhette ki az igazságszolgáltatás kezét s bár sikerült neki 1709-ben egy nápolyi kolostorba menekülni; később csak mégis elfogták, börtönbe velették.

Vallatása közben borzalmas büntényekről hullt le a lepel. Olaszország legelőkelőbb családjai kompromittálva lettek s a botrányos mérgezési esetek számai a pápai udvar környezetéig felnyultak s így azután könnyen érthető, hogy bár midőn Tofana asszonyt megfojtva találták a börtönében, semmi különösebb vizsgálatot nem indítottak, hanem egyszerűen tudomásul vették, hogy a "mindenható gondviselés lesújtó keze elébe vágott a főlki igazságszolgáltatásnak."

Azonban nem ő volt az egyetlen hivatásos méregkeverő. Abban az időben Európa telve volt az alchymia követőivel, akik állandóan az aranyesimálás vagy az életvizének a titkát keresték s miután egyiket sem bírtak felfedezni mellékesen a halál titkával, a halált hozó mérgekkel is foglalkoztak.

A különböző udvartartásoknak, beleértve a pápai udvart is megvoltak a saját kitünően fizetett hivatalos mérgezők vagyis méregkeverők, kiknek nem volt egyéb kötelességük, mint állandóan szállítani a gyorsan, biztosan ható mérgeket.

A mérgezés tudományát vagy művészetét különben már a legrégebb korban is ismerték sőt gyakorlatilag is alkalmazták azzal a különbséggel, hogy ők inkább állati vagy növényi mérgeket használtak.

A Claudius császár elleni összeesküvésben, melyet Agrippina és Locusta szötek, Claudius valamely rejtélyes méreggel, mérgezett gombával akarták elpusztítani.

Kutatók bizonyítják, hogy a mérég valószínűleg nem volt más mint ama a mai legegyszerűbb Botambusok előtt is ismert gombafajta az ugynevezett noxious fungi.

A mérgek hatását még a legegyszerűbb néprajzok is ismerték. A Philippino szigetek déli csoportjához tartozó Mindanav szigetén lakó benszállottak ősidőktől fogva ismernek egy sajátos növényi mérget, melyet egy a sültéren termő növénynek a tuskójából készítnek.

Fegyvereknek és nyilaknak a hegyét ezzel a méreggel szokták bekenni s ez a mérég mint a Philippini szigeti harcok mutatták a legesélyesebb kareolás esetén is többnyire borzalmasan kínos halált okoz s csak a régtőlani orvosi beavatkozás segít.

A görögök szintén kitünően ismerték a mérgeket, de különösen a növényi eredetűeket. Teophrastus nagyon gyakran említi ezt a munkájában sőt Sokrates maga is valami a bírók szarából készült méreggel végezte ki az életét.

A görögök kitünően ismerték a digitolist, de-andert a belladonnát, a strychnint és számos más növényi mérget, sőt mi több már ismerték a salfidokat és az arzént is.

A kémia fejlődésével természetesen a mérgetan a toxicologina is fejlődött s egyre jobban előtérbe nyomultak a vegyi uton, a különböző eljárások útján előállítható bouyoluit összetételű mérgek s ez a mérgezési művészet a XV és a XVII századokban érte el tetőpontját.

A CSUNYA FÉRFI

Irta: Wallesz Jenő

Szemei a boldogságtól ragyogtak, arcán az üdvözültek szelíd mosolya derengett, amint a Palazzo Colonna kapuján kitámaszkodott a nagy térre, mely a palota körül terpeszkedett ... A szolgát, aki a palota kapujában őrt állott, arany pénzzel ajándékozta meg, mikor a kapun kieresztette őt.

— Grazie, messer Michael Angelo, grazie, — mondotta a szolga mélyen meghajolva és nagy örömeiben és tulzott szolgálai igyekezetében kiejtette kezéből az aranyat. Michael Angelo hallotta a márványkövekhez vágódó pénz csengését és ösztönösen megállt, hogy lehajoljon az arany után, de a szolga ekkor már bezárta mögötte az ajtót és Michael Angelo mámoros bódultsággal indult neki a városnak. Amerre ment, az emberek megfordultak utána és ájtatos esodálattal néztek Itáliá legnagyobb büszkeségét. Sietett, szinte futott, pedig ha megkérdezték volna, hogy hova igyekszik, nem tudta volna megmondani. A boldogságtól túllárado szive zavarta őt előre. A szívének nem volt maradása, szűknek érezte a várost, mert egy ujjonnan született világot hurokolt magában. Kerestett valakit, akinek elmondhassa boldogságát, de ő, akit mindenki ismert, nem ismert senkit. Elzárkózva élt és magára maradt. Az egetek ostromolta és el kellett szakadnia az emberektől. Most érezte először, hogy az ember még a nagy boldogságra is gyöngre. A fájdalomat magára hagyatva is el tudja viselni, de a boldogság nem lehet tökéletes, ha nincs, akit megértse.

Hosszas kóborlás után kiért a Via Appiára. A júliusi nap perzselő melege elbágyasztotta az embereket, mindenki az árnyékokat kereste, de a végtelenbe furdó országut mentén egy tenyérnyi zöld sziget sem kiállkozott az elepedő szemnek.

Michael Angelo kimerülten tért be egy kis koresmába és bort rendelt. A szomszéd asztalnál züllött külsejű férfi borozott, látszott rajta, hogy szebb napokat élt valamikor. A ruhája kopott volt és piszkos, a szakálla gondozatlan, gallérja, mely széles ívben domborodott a selyemkabát válláig, gyűrött volt és a nyak közelében enyvesen sárga az izzadságtól. Csak a barátságos volt kifogástalan. Ezt tisztán, makulátlanul mentette ki a multból, hogy legyen valami, ami első szempillantásra megmondja, hogy ez züllött külső mögött a muzsák régi kegyence gyászolja elhunyt diadóságának verőfényes napjait.

Michael Angelo gyanakodra pillantgatott át a szomszédjához. Úgy rémlett neki, hogy valamikor találkoztott már ezzel az emberrel. Minél tovább nézte őt, annál jobban bizonyossággá erősödött benne az a sejtés. Még egyszer feléje fordította fejét és a multak emlékeiből kibontakozott egy pillanatra a tudat, hogy ez az ember ... Már megvolt, a memoriája már lefejtette róla a ködöt, de a felbukkanó emlék hirtelen visszahanyatlott a zavaros bizonytalanságba.

A züllött külsejű férfi észrevette a harcot, amelyet Michael Angelóban az emlékező erő vív az évek, élmények és történetek ellen. Tudta szemeinek látóvájárásából, arcvonásainak változásából, hogy őt keresi a multjában. Valahányszor Mic-

hael Angelo rápislantott, ő szembe nézett vele és mosolygott. Ebben a halvány, sejtelmés mosolyban benne volt a válasz: Engem keresel, és utánnam futkosol, meg akarnál fogni, de én újra és újra megszököm előled. Michael Angelo megértette e mosoly néma beszédét. Tudta, hogy a szomszédja ismeri és a vergődése mulattatja. A játék bosszantotta és ingerelte a mestert. Tenyerét a szeméire szorította és belemélyedt a multba. Megint oszladozott a köd, Michael Angelo az emlék után kapott, de ekkor idegen kéz érintését érezte a vállán.

— Ne töprengj tovább ... Torrigiani vagyok.

Michael Angelo szemei sugárzottak az örömtől.

— Torrigiani, Torrigiani! ... Boosáss meg, hogy nem ismerem rád, de olyan régen volt, hogy láttalak ... Új az asztalomhoz, igyál velem ... Boldog vagyok és nagyon köszönöm, hogy idejöttél hozzám.

— Igazán boldog vagy?

— Ha mondom ...

— Elhiszem, elhiszem. De azért vagy-e boldog, mert velem találkozál? Azt hittem gyűlölsz. Lenne rá elég okod. Vagy elfeledted volna, hogy az öklömmel szíjjeleztem az orrod, laposra torzítottam az arcodat?

— Emlékszem, hogyne emlékeztem. Firenzében volt. Valamelyik szobrod előtt elfonortítottam az orrom, te dühbe gurultál és arcomba csaptál az öklöddel. Még gyerek voltam. Akkor sokat sírtam és az apám halálra is kerest téged.

— És most te találál meg. Itt vagyok, torold meg a gaztettemet.

— Torrigiani, én boldog vagyok és boldog ember mindenkit szeret. Tudod-e, mit mondok? Ha nem torzítottál volna el ennyire, talán nem is lennék ma boldog. Én vagyok Itália legesunyább embere és mégis én vagyok ma a legboldogabb ember az egész világon.

— Tudom, tudom, te vagy Itália büszkesége.

— És még ezt a büszkeséget is neked köszönheti Itália.

— Messer Michael Angelo, te megörültél, hogy ilyeneket beszélsz.

— A szerelmesek mind örültek, de én tudom, hogy mit beszélnek. Így, Torrigiani, igyál az én boldogságomra.

A poharak egymáshoz verődtek. Torrigiani nagyokat nyelt és elégedetten ütötte az üres poharat az asztalhoz.

— Te tudod-e, hogy én a jövőbe láttam, mikor csuffá tettem az arcodat? Megsejtettem, hogy az öreg Buomarnoti fia tulszárnyal majd valamennyifunket. Valami azt sugta, hogy

a mi Itáliánk egén te lész a leg-tündöklőbb csillag, és te mellett alig veszik észre a mi ragyogásunkat. Ezt bosszultam meg jó előre ... Ne haragudj Messer Michael Angelo, de a művész mind irigy és te tudod, hogy én is művész voltam.

— Ugyan ne sírákkozz annyit. Mondottam már, hogy mindent neked köszönhetek és én csak áldani tudom azt az öklöt, mely szíjjelezta orromat. Tölts és igyál donna Vittoria Colonna egészségre.

— Vittoria Colonna! Te, ebben a koresmában még nem volt ember, aki ki morte volna szalajtani a száján. Vittoria Colonna ... Pescara grófnője ... Tudod-e, hogy ő Itália legszebb és legelőkelőbb asszonya!

— Tudom, Torrigiani, tudom. Tőle jövök. Hát nem látod az arcóról, hogy tőle jövök? Nem olvasod ki a szeméből, hogy megcsókoltam a legszebb, legelőkelőbb lelkű asszony kezét!

— Ezzel az arecal, ezzel az orral? Ha ha ha! Messer Michael Angelo, még annyit se itál, mint én, de már kötyagos vagy.

— Igen, ezzel az orral és ezzel az arecal ... Ne kacagj, nem vagyok kötyagos. A szerelem csak ezzel az orral és ezzel az arecal boldogság. Nekem csak ezzel az orral és ezzel az arecal. Ha az istenek rámpazarolták volna a biblosi Adonis minden szépségét, sohasem tudtam volna meg, hogy mi az igazi boldogság ... Te, Torrigiani, csak a csunya férfiak érdemes szeretni, mert csak a csunya férfiak nehez a nőt meghódítani. A hódítás: harc és nincs annak öröke, ami harc nélkül hullott az ölnökre. Te megnehezítetted a hódítást, messzire, végtelenül messzire lóditottad el tőlem az öklöddel a boldogság lehetőségét. És én annál inkább akartam, minél lehetetlenebbnek láttam. Szeretni, szeretni ... Csak a lehetetlennek látszó érdemes szeretni, csak az elérhetetlennek látszó érdemes az egébkől lehozni ... Csak Vittoria Colonnát érdemes szeretni ... Ha nem zuzod szét az orromat, nem gondoltam volna Vittoria Colonnára. De te elcsufítottál. Aki látott, nevetett rajtam és a nevetés úgy zuhogott rám, mint szikkadt földre a termékenyítő zápor. Nevettek és én éreztem, hogy valamit szembe kell állítanom ezzel a nevetéssel. Valamivé lennem kell, hogy az emberek ne a csunyaságomat bámulják, ha az után elmennek mellettem. Akartam, hogy ne ezt adják sugva tovább egymásnak: itt megy a világ legesunyább embere ... Akartam és mert nagyon csunya voltam, nagyon kellett akarnom ... Michael Angelót csináltam magamból. Te, belőlem sose lett vol-

na Michael Angelo, ha az öklöddel nem csap az arcokra. Ez az öklöcsapás avatott művész sző. És a művész meghódította Vittoria Colonnát ... Így ... Haragszol rám, mert elhódítottam tőled a muzsákat? Gyűlölsz, mert elhódítottam előled Vittoria Colonnát? Te akartad ... Így hát ... Miért nézel olyan bambán magad elé! Ugy-e, fáj most az öklöcsapás, amelyet az orromra mártál.

Torrighiani az asztalra könyökölt. Fejét alátámasztotta a karjával, másik kezével meg a poharat forgatta.

— Én tőlem nem hódítottad el őt. Sokat hallottam róla, de sosem láttam őt. Hogyan hódítottad volna hát el tőlem Vittoria Colonnát ...

— Mindenkitől elhódítottam. Mert nincs ember Itáliában, aki ne lenne szerelmes Vittoria Colonnára.

— Minden szerelmes így gondolkozik. Jól esik féltetni a zsákmányt, elhítheti hát magával, hogy mindenki az ő vadjára leselkedik. Nagyzási hőbort! ... De mit szólnál, ha megsavanyitanám a boldogságodat?

— Volna lelked ilyet tenni!

— No ne féj, nem mondok rosszat Vittoria Colonnáról ... Még ha akarnék, se tudnék ilyet mondani. Csak a sikeredet akarom kissé alábbszállítani ... Te, tudod-e, hogy nem is vagy olyan csunya, amilyennek azért akarsz látszani, hogy minél nagyobbra értékelhesd a sikeredet.

— Neked olyan vagyok, amilyennek te látsz.

— És Vittoria Colonnának is olyan vagy, amilyennek ő lát. Azt hiszed, szeretné, ha olyan csunya lennék, amilyennek elfogultságodban te látod magadat? Messer Michael Angelo, én tapasztaltabb férfi vagyok, mint te és ha én mondom, elhíheted, hogy nincs az a nő a világon, akinek szentebb lenne a művészet, mint a férfi. Más a művészet és más a férfi. És egy válogató cigány szépsége nagyobb hódító erő, mint Michael Angelo művészet.

— Ostobaságokat beszélsz, kedves Torrigiani. Hogyan hódíthattam volna meg őt, ha csak a szép férfi érdekli az asszonyt ...

— Mondottam már, hogy nincs annyi okod a csunyasággal dicsekedni, mint gondold. Nincs csunya művész. Aki szépet tud alkotni, az nem lehet csunya és Michael Angelo megalkotta a tökéletes Szépet ... Miért nézel oly ostobán rém, mintha nem értenéd, amit mondok ... Mindig a Szépről álmodtál, mindig a Szépre gondoltál ... Nem vetted még észre másokon, hogy mennyire megszépül az arc, ha az agyban szép gondolat születik? Nem lehet csunya, akinek a gondolatai szépek és Vittoria Colonna szépek lát, mert megtalálja a gondolatodat ... Így, Michael Angelo ... Így és ne busulj, ha netalán tán megbántottam volna a hiúságodat azzal, hogy nem te vagy Itália legesunyább férfija.

Mielőtt Angelo a zsebébe nyúlt és az asztalra dobott egy aranyat. Ez volt a borára. Barátságos fejébe csapta és kifelé indult, anélkül, hogy Torrigianitól elköszönt volna. Az ajtóból hátraszólt:

— Garfickó, csak most vágd igazán arcomba az öklödet.

GER

A hat hirtén Taká

JAMES Huneker, aki nemrégiben husz esztendővel nem volt olyan szűknek, mint ... Ha figyelembe vesszük Grillparzer, Friedrich Hebbel, Friedrich von Kleist és ... szőre, akkor azonnal be ... nek jelentőségét. Az ... het, hogy Gerhardt Ha ... nagy írő-e, mint amilyen ... nyi azonban bizonyos ... representatív irodalmi ... dalmi ifjúságának a ... dik század végén valos ... met kedélyek százeze ... az egyetlen, aki felsz ... ma is tisztelttel em ...ással ellenfelei.

Az 1880-ik esztendő ... tizmus hajnalának. A ... jelent meg Hauptmann ... Conradi "Adam Menck ... je, és Holz és Schaf ... "Familie Selke" ... amely a naturalizmus ... Az irodalmi radikális ... ben hosszánval üdvöz ... alkotásokat, a konzerv ... háborodással és megve ... erkölcsök fellésével.

Nagy változások törté ... venes esztendőök óta. A ... halt Németországban s ... fetezések valósággal ... szanak. Conradi megha ... betöltötte volna a har ... kort, Holz és Schaf el ... tól s kísérletezéseiket me ... zónnyal fogadta a ne ... Sudermann csillaga sem ... Szóval Gerhardt Hauptm ... len, aki az esztendőök ... felszinen tudott mara ... kintélye inkább sött ... kent volna.

November tizenötöd ... Gerhardt Hauptmann ... vanadik évfordulóját. ... szűkben ünnepelték ... főként szűkebb hazánk ... Szilvániának vezető köz ... lauban adóztak fényes ... költőnek és dramáiro ... árnádiája a könyvekne ... seknek jelent meg ez a ... lyeek művei értéket ... Amerika is hozzájárult ... réséhez, amennyiben Nev ... hel Barrymore orias ... Hauptmann "Rose Bern ... rajában, amely talán ... turalisztikus színműve ... lag a legelőkelőbb. Ha ... ban azzal tette nevez ... születésnapját, hogy ... mel egy regényt jelent ...

Ebben az alkotás ... kotási jórésében, kifeje ... az alapvonása emberi ... tének, hogy mélységet ... tetik azok iránt, akik ... nyomorogának, akik te ... a társadalmi létük ... kapaszkodni. Ez a ... a legmegkapóbb vonása ... dramáiroknak. Mindig ... re, sajnálja őket, részve ... retne segíteni rajtuk, de ... törekvéseiben, mélységes ... tetlen s sokszor fáradt ... zúkat.

Mi okozta tulajdon ... metországban.

A tizenkilencedik sz ... ja, a szocialista eszmék ... ntudat erejének emléke ... erősen hatása alatt áll ... francia irodalomnak, ... annyira mentek, hogy ... művészetüknek. Ez még ... ságos részletleírásokba ... az igazságnak megfelelően ... az eszmék rovására ment ... te. De azért a naturaliz ... őt jelent a német uradal ... "Vor Sonnenaufgang" ... netes következményeit ... raszteniát, az "Einsame ...

GERHARDT HAUPTMANN

A hatvan esztendő drámáiról szerte Németországban ünnepelték. — Rászolgált a hírnévre. — A naturalizmusból indult ki és az expressionismushoz érkezett el. — A Takácsok szerzője ma is egészséges és munkaképes. — Nemcsak a német irodalomnak, hanem a világirodalomnak egyik kimagasló nagysága.

JAMES Huneker, az ismert amerikai kritikus, aki nemrégiben halt meg, mondotta vagy husz esztendővel ezelőtt, hogy Goethe óta nem volt olyan drámaíró nagysága Németországnak, mint amilyen Gerhardt Hauptmann. Ha figyelembe vesszük, hogy közben Franz Grillparzer, Friedrich Schiller, Otto Ludwig, Heinrich von Kleist is dolgoztak a német színpad részére, akkor azonnal belátjuk, ennek az elismerésnek jelentőségét. Az természetesen vita tárgya lehet, hogy Gerhardt Hauptmann csakugyan olyan nagy író-e, mint amilyennek Huneker mondja, vagy azonban bizonyos, hogy a mai Németországnak reprezentatív irodalmi képviselője. Annak a forradalmi ifjúságnak a sorából, amely a tizenkilencedik század végén valószínűleg izzást váltott ki a német kedélyek százezreiből, Gerhardt Hauptmann az egyetlen, aki felszínre tudott maradni és akiről ma is tisztelettel emlékeznek meg hívei és lekövetkezőkkel ellentétben.

Az 1880-ik esztendőt tekintik a német naturalizmus hajnalának. Abban a nevezetes esztendőben jelent meg Hauptmann "Vor Sonnenaufgang"-ja, Conrad "Adam Menck"-e, Sudermann "Die Ehr"-je, és Holz és Schlaf "Papa Hamlet"-je, majd a "Familie Selike". Öt jelentőségteljes munka, amely a naturalizmus jegyében készült. Az irodalmi radikálisok abban az időben hozsannával üdvözölték ezeket az alkotásokat, a konzervatívok pedig felháborodással és megvetéssel és a német erkölcsök feltésével.

Nagy változások történtek a kilencvenes esztendő óta. A naturalizmus meg halt Németországban s az akkori kísérletezések valóságilag patetikusként látszanak. Conrad meghalt, még mielőtt betöltötte volna a harmincadik életkört, Holz és Schlaf elváltak egymástól s kísérletezéseiket meglehetősen közönnel fogadta a német közönség, s Sudermann esélye sem ragyog többé. Szóval Gerhardt Hauptmann az egyetlen, aki az esztendő elmulása ellenére felszínre tudott maradni s akinek tekintélye inkább nőtt, minthogy csökkent volna.

November tizenötödikén ünnepelt Gerhardt Hauptmann születésének hatvanadik évfordulóját. Szerte Németországban ünnepelték ez alkalommal s főként szűkebb hazájának fővárosában, Sziléziának vezető központjában, Breslauban adóztak fényes elismeréssel a költőnek és drámaírónak. Valósággal ármádiája a könyveknek és ismertetéseknek jelent meg ez alkalomból, amelyek művei értékét elemezik. Sőt még Amerika is hozzájárult a költő elismeréséhez, amennyiben New Yorkban Ethel Barrymore óriási sikerrel játssza Hauptmann "Rose Berndt" című drámájában, amely talán Hauptmann naturalisztikus színművei közül technikailag a legtekélyesebb. Hauptmann azonban azzal tette nevezetes s hatvanadik születésnapját, hogy "Fantom" című regényét jelentette meg.

Ebben az alkotásban is, mint alkotásai jórésztében, kifejezésre jut az a alapvonása emberi és alkotótermészetének, hogy mélységes részvétellel viseltetik azok iránt, akik szenvednek, akik nyomorognak, akik tehetetlenek, akik a társadalom létráján nem tudnak felkapaszkodni. Ez a "szociális Mitleid" csakugyan a legmegkapóbb vonása a nagy német költőnek és drámaírónak. Mindig szeretettel néz a szenvedőre, sajnálja őket, részvétellel viseltetik irántuk, szeretne segíteni rajtuk, de tisztában van azzal, hogy törekvéseiben, mélységes emberszeretetében, tehetetlen s sokszor fáradt gesztussal intézi el problémáikat.

Mi okozta tulajdonképpen a naturalizmust Németországban.

A tizenkilencedik század tudományos álláspontja, a szocialista eszmék felburjánzása, az osztály-úntudat erejének emelkedése. A naturalista írók erősen hatása alatt állottak a skandináv, orosz és francia irodalomnak, viszont naturalizmusukban annyira mentek, hogy sokszor az róvására ment művészetüknek. Ez még Hauptmannra is áll. Tul-ságos részletleírásokba bocsátkoztak, mindenáron az igazságnak megfelelően akartak írni, ami olykor az eszmék róvására ment s a leírást unalmassá tette. De azért a naturalizmus feltétlenül konstruktív-ot jelent a német uradalomban. Hauptmann, aki a "Vor Sonnenaufgang"-ban az alkoholizmus-rettetéses következményeit, a "Friedesfest"-ben a neuraszteniát, az "Einsame Menschen"-ben a házassá-

gi összeférhetetlenséget rajzolja meg tragikus erő-nel, naturalisztikus énjének legbensőségesebb megnyilvánulását a "Weber"-ekben (Takácsok) adta. Ez a csodálatos munka ma is egyik remeke nemcsak a német irodalomnak, hanem általában a világirodalomnak. Magyar nyelvre is le van fordítva.

De Gerhardt Hauptmannban nemcsak a naturalisztikus vonal dominált. Kétségtelen, hogy sok gyöngédség, sok miszticizmusra irányuló hajlam is őt bűne, s erről nem egy alkotásában tett tanúbizonyságot. Hauptmann a naturalizmussal ószo-akkor szakított, amikor a "Hunpeles Hünnele"-fahriki című darabot írta, amely összetétele a naturalisztikus materializmusnak és a keresztény szimbolizmusnak és miszticizmusnak. Ezt a munkáját 1896-ban "Die versunkene Glücke" című alkotása követte, amelyben ugyancsak a miszticizmus és szimbolizmus az uralkodó álláspont.

Ezért az alkotásnak megírása óta csak három esetben tért vissza Hauptmann a naturalizmus-hoz, még pedig a "Fuhrman Henschel", a "Der Biberpeltz" és "Rose Berndt" című színműveiben. "Und Pippa tanzt" és a "Der Narr in Christo, Emmanuol Quint" című színműveiben erősen érvényesül a szimbolizmus és miszticizmus, még inkább legutóbb két drámájában, a "Indipohdi"-ban és

hogy meghal ha kora szavát, lesi és éreztelteti s tudja, hogy ezt miként tegye meg. A lángelmének nem lehet hátát szabni s annyi bizonyos, hogy Gerhardt Hauptmann egyike a legrokonszenvesebb német irodalmi alkotóknak.

Hatvan esztendő. Még egészséges. Még erje teljében van. Még mindig remélhető, hogy sokat fog alkotni. S amikor Németország, az egész Németország, a radikálisok ép-ugy, mint a konzervatívok, ebben a végzetesen véres és szomorú korban egyes-egyesen tudták ünnepelni a jelenlegi Németország legnagyobb drámaíróját, arról láttak tanúbizonyságot, hogy a nyomor és gazdasági nyomottság ellenére a kulturális lelkiismeret nem halt meg Németországban.

Nem kell féltetni annak a népnek sorsát, amely irón meg tudja becsülni. S kívánatos lenne, ha a magyar nép is amolyan szeretettel, amolyan megbecsüléssel adóznék legnagyobb alkotóinak, mint ahogy azt a német nép Hauptmannal tette.

Vajjon mit rejteget a jövő Hauptmann részérel? Vajjon megarta-e már minden mondandóját?

Amíg embereket lát maga körül szenvedni, amíg szíve fájdalmasan dobog azért, mert az emberiség bánatos sorsa nem tud belenyugodni, addig a "Takácsok" s a többi nagyszerű dráma szerzője nem fog elhallgatni. Csak meg kell nézni az arcát: gyönyörű, fenséges gondolkodást eláruló magas homlok, kifejező szempár, határozott és mégis lágy arckifejezés. Ezzel a külsővel olyan lélekre kell gondolnunk, amely alkotni fog mindaddig, amíg a toll nem hull ki a kezéből.

Ha az író egy nemzet lelkiismerete, akkor Gerhardt Hauptmannról csakugyan azt mondhatjuk, hogy a német nemzet és a német nép lelkiismerete. A sziléziai gondolkodásból, a sziléziai at-vezérből, szűkebb hazája légköréből ugyancsak nagyritkán tud kimehe-külni, de akkor is s így is az általános, az egyetemes német gondolat művészi drámai kifejezője marad.

Aki az ember konfliktusát a sorsal és embertársával meg akarja érteni, az jól teszi, ha megtekinti vagy elolvassa Gerhardt Hauptmann fenséges erejű színpadi alkotásait.

Németország ünnepelt. Egy nagy költőt, egy nagy író-t emelt olyan piederasztátra, amelyre csakugyan rászolgált. De vajjon az ezúttal is ünnepelt-e avagy pedig csak a sikereit, ami nyilvánvalóan óriási különbség. Mert sajnos az emberek javarésze inkább arra hajlik, hogy a siker, még pedig a külső siker előtt emelje meg a kalapját, mint a belső érték előtt.

Hauptmann nagy költő, nagy dráma és regényíró s annak maradna még abban az esetben is, ha a mai német nemzedék nem ismerte volna el. El-végre, aki a halhatatlanságnak dolgozik, az talán el tudja viselni a halandók mellözését.

De szép és örömdetes jelenség, hogy a mai Németország mégis tudomást vett róla. Tudomást vett róla még pedig olyan mértékben, hogy az csak becsületére válhatik a német nemzetnek. Egészen bizonyos, hogy azok a fiatal németek, akik tanui lehetnek ennek a nemzeti jelentőségű, sőt nemzetközi jelentőségű eseménynek, megtanulhatták ebből, hogy sokkal nagyobb lélek, sokkal fontosabb egyéniség az emberiség kulturája, fejlődése, művelődése, boldogsága szempontjából egy nagy költő, mint száz hadvezér együttvéve.

A gondolat szolgálja, a művészet harcosai az igazi vértanúk, az igazi hősök. És még ha ünnep-lik is a nagy író-t Németországban, annyira nem ünnepelhetik, hogy elfeledtessék vele azokat a belső szenvedéseket, amelyeket az alkotó egyénisége természetesen maga után von.

Mert költőnek, vérel alkotó író-nak annyit jelent, mint szenvedni. A tucatembereknek halvány sejtelmük sincs arról, hogy micsoda gyötrelme-n, micsoda belső kínokon kell keresztülvergődnie az író-nak, amíg ki tudja fejezni magát. Ha tudna, más szemmel nézné az író-t és költőt, más módon értékelné őket, igyekeznék megkönnyíteni a sorsukat, s általában igyekeznék nekik módot adni arra, hogy valóban alkotassanak.

Oh, hány valódi művész, hány becsületes alkotó pusztul el a közöny és szánásvetetés következtében.

a "Weisse Heiland"-ban, amelyben valósággal már az expressionizmussal kacérkodik.

Óriási ut a naturalizmustól az expressionizmus-ig, ha arra gondolunk, hogy az expressionizmus és a naturalizmus között mekkora a különbség.

De a naturalizmuson kívül egyéb irányok is jellemzik Hauptmann-t, és az expressionizmuson kívül. A "Der arme Heinrich", "Kaiser Karls Geisel", "Grieldia" és "Der Bogen des Odysseus" című műveiben a neoromantizmus és a neoklasszicizmus jelenségeivel találkozunk.

Sokan azzal vádolják Hauptmann-t, hogy irodalmi törekvéseiben opportunista s hogy az magyar-razza meg azokat a különböző irányzatokat, amelyek irodalmi működésében megnyilvánulnak. Lehetséges. Viszont Hauptmann esetében ezek a vádak azért alaptalanok, mert génusza olyan széles keretű, olyan nagystílu, hogy mindenfajta irodalmi irányynak tud megfelelően kifejezést adni.

A génusz határait nem lehet megállapítani. S miután Gerhardt Hauptmann nyugodtan és becsülettel ösztönözéssel lángelmének lehet nevezni, tehát nevetségos őt azzal vádolni, hogy opportunizmusból esatlakozott a különböző irányokhoz. Talán épen lángelméjének egyik jellemző vonása,

A VASARNAP NAGY HUMOROS OLDALA

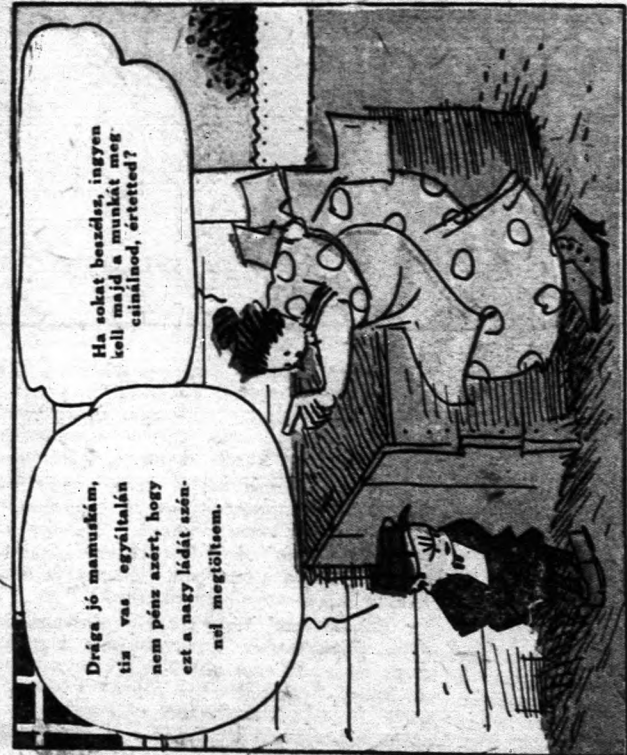
RAJZOLTA: Gene Dykes

Elitéltek öt estendőre, egy cukorkaüzletben kell eltöltened ezt az időt.

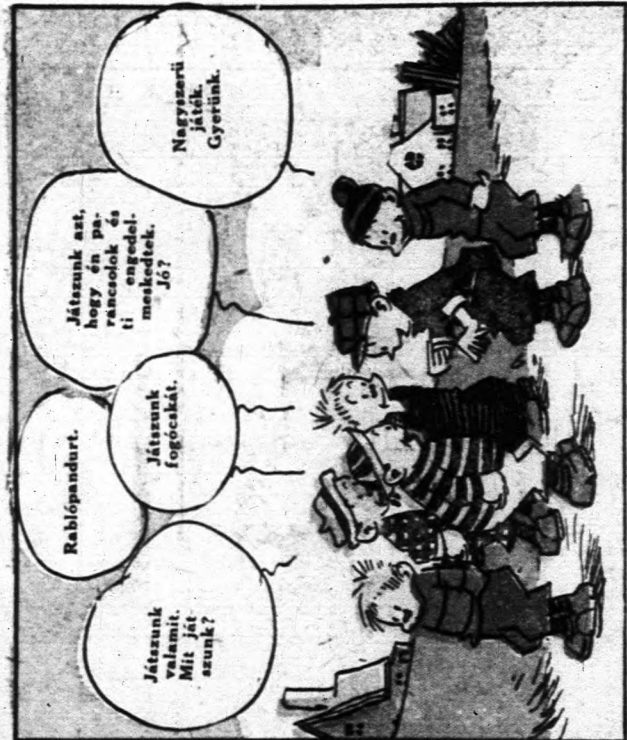
Sokat bánom

Csintalan Peti Kalandjai

Drága jó mamuskám, tis vas egyáltalán nem pénz azért, hogy est a nagy ledát szón- nel megtöltsem.

Ha sokat beszéds, ingyen kell majd a munkát meg- csinálnod, értetted?

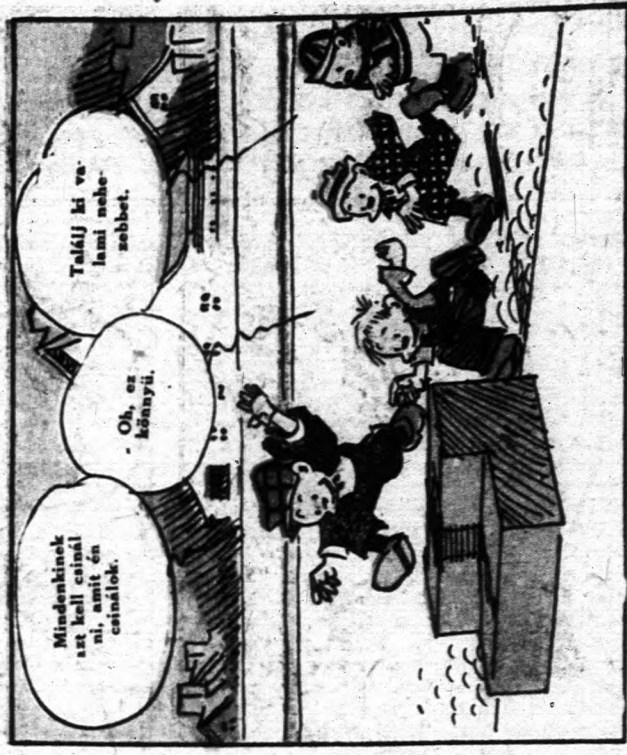

Játszunk valamit. Mit ját- aszunk?

Játszunk fogócskát.

Játszunk azt, hogy én pa- vancsok és ti megdedtek. Jó?

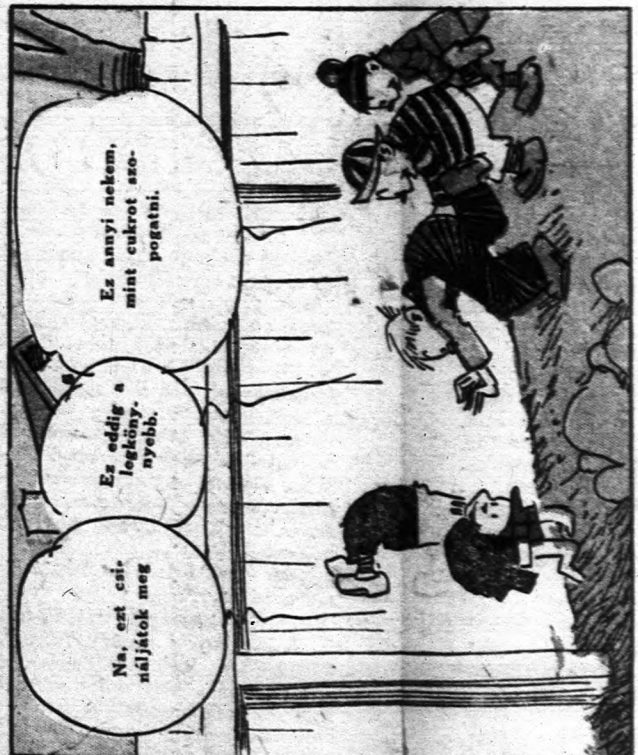
Nagyszerű játék. Gyerünk.

Mindenkinek azt kell csinálni, amit én csinállok.

Oh, az könnyű.

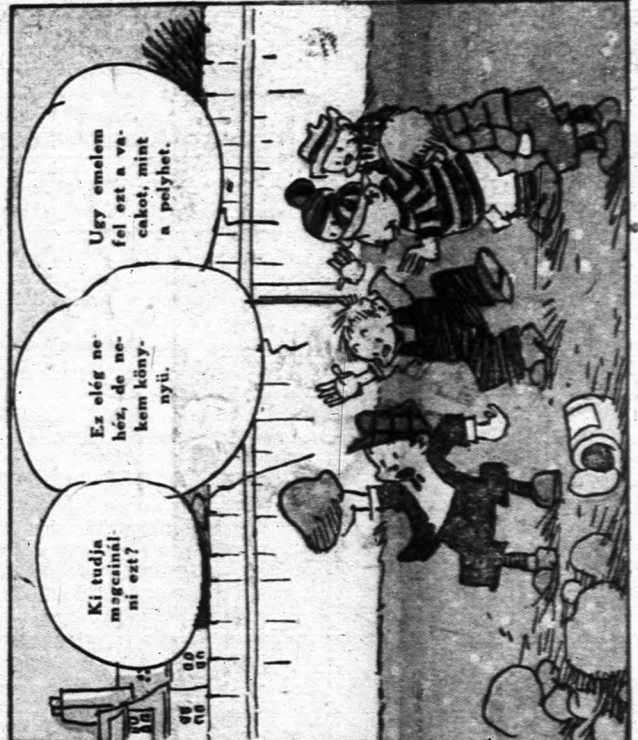
Találj ki valami nehe- zebbet.

Na, est csi- náljátok meg

Ez eddig a legkön- nyebb.

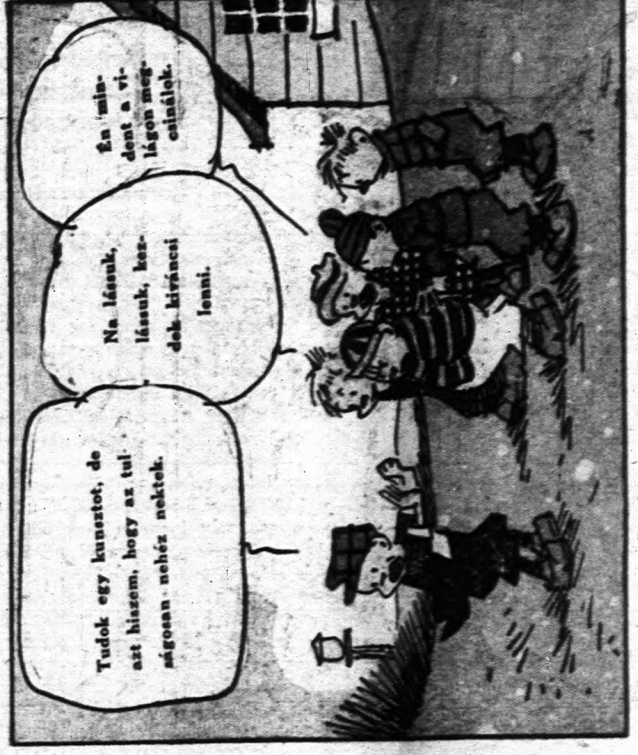
Ez annyi nekem, mint cukrot szo- pogatni.

Ki tudja megcsinálni ezt?

Ez elég ne- héz, de ne- kem köny- nyű.

Ugy emle- mel est a va- cabot, mint a polyhet.

Tudok egy kunsztot, de azt hiszem, hogy az túl- ságosan nehéz nektek.

Na lássuk, ha- lássuk, ha- dob kiráncsi lenni.

En 'mín- dent a vi- lágban meg- csinállok.

Ez olyan nehéz?
Mindenki tud szemet lapátolni.

Mi ebben a nehéz?

Majd mindjárt meglátjátok, mi ebben a nehéz. Est a déssa szemet be kell önteni egy ládába.

Pfü, ez aztán nehéz, ezt egyikőtök se tudja utánam csinálni.

Hahaha.

Nézz engem pajtás, az tán majd látsz valamit.

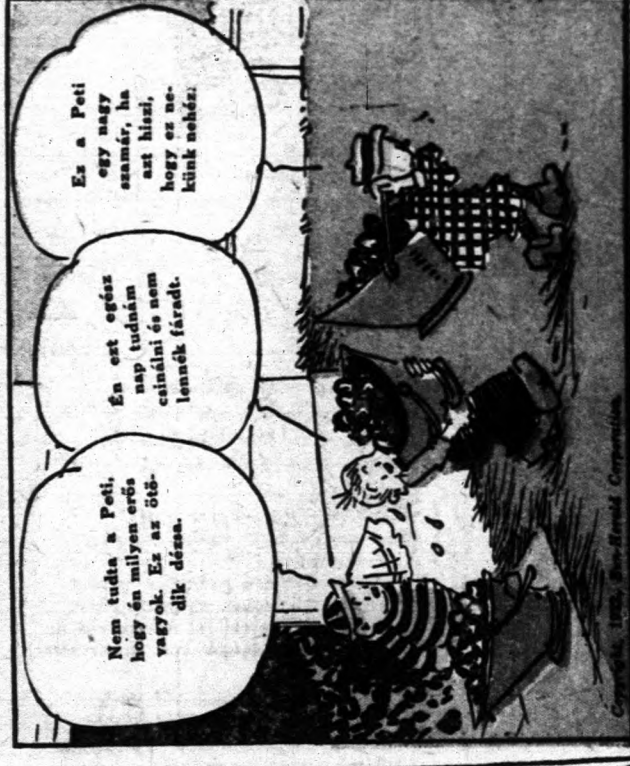
En ennél már sokkal nehezebb kussz toktat csináltam.

Na, mit szólsz ehhez? Mi? Ez csak könyvnyű?

Ideffú, és én sokkal könnyebben csinálom, mint ő.

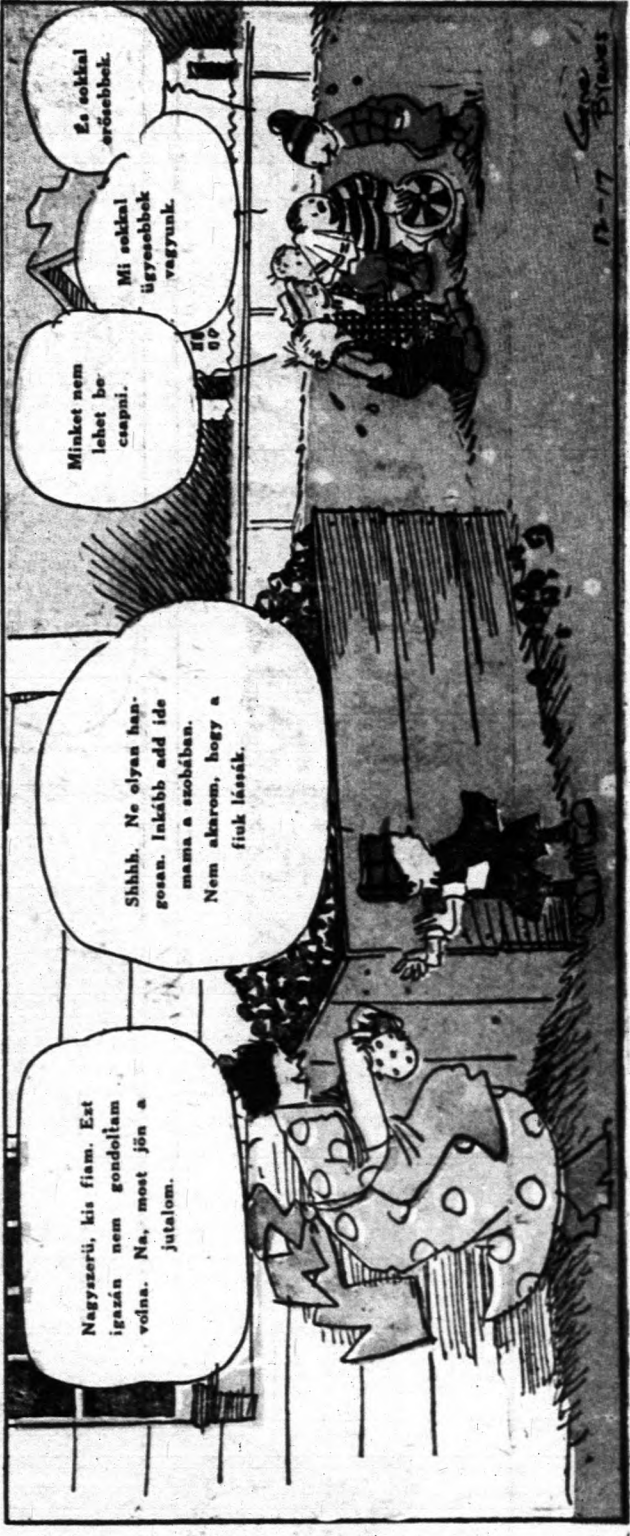
Egyet elvinni, az semmi, de fogadok, hogy tízet egymásután, nem viasztok el.

Nem tudta a Petti, hogy én milyen erős vagyok. Ez az ötödik déssa.

En ezt egész nap tudám csinálni és nem lennék fáradt.

En a Petti egy nagy számar, ha azt hiszi, hogy az nekünk nehéz.

Nagyszerű, kis fiam. Est igazán nem gondoltam volna. Na, most jön a jutalom.

Shhhh. Ne olyan hangosan. Inkább add ide mama a szobában. Nem akarom, hogy a fiúk lássák.

Minket nem lehet becsapni.

Mi sokkal ügyesebbek vagyunk.

En sokkal erősebbek.

13-17

BEKERITVE

A nehéz, ólmos kő sötét szürke fát volt akasztott a lombfoltos fára. A hirtelen megfagyott sár sárban, fényesen borított az utam, melyen egy csapat lovas közeledett. A karsa, magna fiatal asszony a tornácra állt a kezével beárnýkolt a szemét, hogy jobban kövesse.

Huszárok voltak. Befordultak az udvarra. Szarusak, puskások felleg lerongyoltak. Leoványodott arcon a csapatháború borzalmának helyesével. Három fiatalabb és egy idősebb füst jött velük.

A fiatal asszony egy fogadtatást, mint a magyar asszony, a háború kezdete óta valamennyi dalatos kényszer folytán, nem tudott elmozdulni.

Máskor is itt fogott a nyaralás az asszony, de most férje ki szűrték katona tiszt volt, a háború kőrésékor itt neki, hogy menjen Bécsbe, az anyjához. Eltűl a fiatal asszony megrettenve s inkább itt maradt. Mikor a háború mind közelebb jött hozzá, úgy hogy még az ágyas is odahallatszott s nap-nap mellett némessebbnél némesebb fükek hoztak a határ felől, akaraterege teljesen megbénult, vagy abban eszmésodott, ki hogy maradt. Ezalatt tépő aggodalomban átszenvedte a háború minden borzalmát, kínját, keserűt.

Nem a férjéért aggódott, ki a nagy vezérkészen mintegy páholyból nézte az eseményeket. Nem, hiszen különben is olyan távol állt tőle. Pélig gyermekként ment hozzá, csak hogy otthonának fonák helyzetéből elmeneküljön. Igazában nem volt köztük más elment, mint ami egy igazi osztálykísérlet és egy magyar asszony közt szükségképp kell, hogy támadjon. De ez az ellentét egyre jobban kiélesedett, most a háború alatt talán még ferdebben. Nem is magáért aggódott, hanem azért a sok ismeretlen magyar katonáért, aki a dülő hazákban, természetadta hősiességben, glóriás önfeláldozásban gondatlanul dobja oda életét. Miattuk aggodott, az ő nélkülözéseiket, az ő szenvedéseiket élte át kínos, gyötrelmes éjszakák reméltsáibaiban. Ereitük rettegött minden idegszálának megfeszülésével. Ha rossz hírek jöttek, sokszor napokig szótlanul, télenül, kétségbeesetten állt szobájában. Mig hónapok keserve egyenkint lazította meg idegszálait.

De most egyszerre visszanyerte egész ruganyosságát, úgy gondoskodott a huszárokól, mindenét, a legjobbját adva rendelkezésükre, mint egy anya. Megzondolás nélkül ürtette ki élektáráját épp úgy a legénység, mint a tisztek számára. Kárpotolmi akarta őket a harcban, hidegben, feldél nélkül, sokszor órákig küzdve töltött hónapokért. Feledtetni akarta velük a háború rémes árnyékát, mely lelkiükre nehezedett. S ez sikerült is neki.

Estére a huszárok jöhdével töltötték meg az udvart. A nagy paraszt fiúk nincsenek idegei. S a kis hordó bor is megtette hatását. A négy tiszt is, amint kipihenten, úgy ahogy átlőzöttén vacsorához ült a habfőhöz közel terített dusan megrakott asztal mellé az ódon fafaragású obdólószéken szemben ezzel a gyönyörű asszonnal, mintegy más embernek érezte magát. A tegnapi borzalma benneveszhetett, még az idegeikben s annál hevesebb vágyat keltett bennük, hogy szabaduljanak tőle. Legalább most, legalább ebben az órában.

A poharak összeszendültek. Az asszony úgy tudta, mondanivaló: — A győzelmes viszontlátásra! — hogy hinni tudtak benne, a tüzes, aranyzsin bor segítségével nélkül is.

Elragadóan szép és bájos volt ez az asszony. A tisztek eleinte csak élvezték az előkeleten szép környezetet, a hónapok óta nem ismert kényelmet, a kintinó éleket. Később már csak az asszonyt látták, amint kávéban fedetlen nyakat hőléghez, hol másikkhoz fordította s némes arcára hosszú helyes pilláival levált az ebéd háttéréül szolgáló sötét fáfaragásról. Amint már csak a csókosan piros ajkát s a lángoló szemét nézték. Telt az idő.

A nappalra mentek lezárni. A kandelábum egy óriás fényes lángok világosra festette a falat, a puha helyenfüggönyöket, a régi vereteket s úgy fénybe borította az asszony hajlékony, simló alakját. A négy katona egyszerre minden életöröm megtestesülésének látta ezt az asszonyt, szőke hajával, rejtélyes tekintetével. S ez egyszerre viaskapcsolta őket az élethez. Hónapokig csak halállal, pusztulással találkoztak, ha behunyták szemüket, csak halálkórást láttak, csak halálbörgést hallottak. Most egyszerre felejtve volt minden s az életében, az élni vágyás hatalmasan, parancsolón tört ki mindenikükből. Lángoló szemmel ültek az asszony körül.

Megzavarták őket. Az asszonyt kihívták. Öreg ispánjai ki gyermekkorra óta volt háznőnk, várt rá az előszobában.

Be vannak kerítve, csak ennyit mondott. A hegyeteket már rég megszálva tartotta az ellenség, most a völgy felől nyomul fölfele.

Az asszony megingott. Az után felemelt fölvel ment be a tisztekhez. Nem szólt nekik. Minél! Ugyis eléjük lép dermesztő árintásával a borzalmos valóság. Most hisznek az életben, most élvezik azt, talán már csak egy órát, talán még kevesebbet.

Az asszony szemében a sajátát valami nagy melegséggel olvadt. A tisztek biztatásnak vették. Közelebb húzódtak hozzá. Minden egyebet háttérbe szorítván az az egy gondolat lett urra fölötük, melyikükre mosolyoz, melyikük tünteti ki melyikük remélhet!

Az asszony megérezte ezt és rájuk mosolygott. Mit ne tett volna meg nekik e percben. Szemében olyan volt most ez a négy férfi, mint egyetlen halálkő, kinek ő van hivatalos utolsó óráját megédesíteni.

Mindegyikre egyformán mosolygott, de Hollósy kapitány, mint eddig, most is magára vonta a figyelmet. Szép, dalias ember volt, sötét, bátor szemű. Meleg hangjában úgy reszketett a szerelem utáni vágy, mint valamely némes hangszon egy édes, forró melódia. Három társa érezte ezt. Különben is, amint ez az ember, bár ott állt egymás mellett a tűzfényben, olyan volt, mint akik egymásnak alkotott a természet.

A tisztekben lassan megéledt a gondolat, hogy Hollósy az egyetlen köztük, aki többje lehet emnek az asszonynak, kirol nem tartak egyebet, mint hogy egyedül lakik magányos kastélyban, itt a Labore-völgy fölött.

Kicsit elborult az arcuk, a mint a kapitányra néztek. De nem volt bennük irigység iránta. A háború közepett valami nagy testvériség támadt közöttük, mely fölötte állt minden kicsinyes önmérsnek.

Nem maradtat itt tovább, hangzott a kapitány szava. Az ellenség körül, a hegyek közt, egy állásunkat a másik után foglalja el, lehetetlen rettentetes tömeget megállítani. Talán napok kérdése, hogy ide is eljönnek. Ma éjjel tovább megyünk az erdőnkön. Jöjjen velünk, kérem jöjjen velünk, nem hagyom itt.

Az utolsó szavakat úgy mondta, mint egy szerelmi vallomást.

Az asszony elhalványult, az után gyorsan kiment a szomszéd szobába. Zokogás fojtogatta a torkát. Ez az ember tervez, remél, — holott — Hollósy utána ment.

Csak nem képzeli, hogy irthagyom, most, hogy megismertem? Hiszen nem tudja, hogy mi vár rá, ha a kővek horda ellepi a völgyet. Nem, nem, jöjjen velem, én elviszem biztos helyre, én megvédem... én szeretem... szeretem...

Szeme lángolt, ajka lázasan jsméltte az utolsó szót, karját az asszony dereka körül fonta. fölfele hajolt, az asszony ajka reszketett az elfojtott sírástól vagy a szerelemtől s a férfi egy hecssza esőkök magához szorította. Az asszony hangya. Haragya, hogy ismét és ismét esőkölja és halk, szorve dőlves szavakat suttogja a fülébe. Szeme szinte sugarakat

lővel s a férfi azt hitte, hogy azok a szerelem sugarai.

A szomszéd szobából megszűnt hallatszó! Bementek. Az erdőn át jött valamit jelenteni Hollósy kapitánynak. A kapitány, Széles főhadnagy és a kis hadnagy kimentek.

Az asszony egyedül maradt Kánya hadnaggyal. A hadnagv, ha nem lett volna tartalékos, korától órnagy lehetett volna. Letört egzisztenciája volt, ki beleszűrkült valamely őrök lelkébe málnába. Ott, ott, ott sem volt öröme. Egyáltalán az öröm szót csakig csak olvasta, de soha sem látta s ez volt írva arcára. Egyikük sem szólt.

Hja, ha az ember legálabb élt volna, vagy élvezett volna valamit, kezdte egy idő múlva a férfi, mintegy önmagához. Ha volna valami, amire szivesen visszatérné. Szürke, egyforma munka mindig és mindig, egész életet kereszttű. S most talán meg, vagy holnap a vér... és szemé oly szomorú, oly kéro volt.

Az asszony szeme csupa bátorítás, csupa melegség lett.

Egy ilyen asszonynak a esőköjével a halálba menni, más volna. Az ember tudná mért élt s hogy érdemes volt élni.

Az asszony odahajolt egész közel hozzá, arca most olyan fényes lett, mint a martiroké, mikor az arénában a vadállatok nem mertek rájuk törni. Még közelebb hajolt. S a férfi fölének, szerényen megcsókolta. S arcan mintha lassan elcsúsztak volna a sötét harántok.

A folyosón léptek hangzotok. A tisztek visszajöttek. Hollósy kapitány arca merev volt, szinte vonaglott valamely rettentés belő kintől. Hangja tompán kongott, mint valami lebukott harang.

Be vagyunk kerítve, csak ennyit mondott.

Keresztülvágjuk magunkat, szót betyken a főhadnagy Sajnádom, így nem lehetek az utimarsallja, szép asszony, kicsit kalandos expedició lenne s talán nagyon is hangos muszáikkal találának kísérelni. Így szépen itt marad és szivesen látja a muszákkokat. Oh, azok nagyon előszékenek ilyen hadnaggyal együtt követte Kányát szobájukba.

A kapitány megragadta az asszony kezét.

Rejtőzöm el, kérem, az

ispánjához, vagy egy parasztházba, vagy a pincébe, de rejtőzöm el. Mentse meg magát, könyörgött. Ha valamely esoda folytán megmenekülök, egész életem a tied, tette hozzá bensőséges melegséggel.

S ajkuk forrón egybekapcsolódott.

Kánya és a főhadnagy visszajöttek, csak a kis gyermekképi hadnagy hiányzott. Keze annyira reszketett, hogy nem tudta kardját felszárjuzni.

Elbucustak, csendesen, ünneplésesen, a jövendő teljes tudatában.

A főhadnagy a folyosó végéig ment, azután háttérbe visszafordult. Amint az asszonyhoz ért, megragadta a karját.

Csókoljon meg, mert különben elkésik vele, gyorsan!

S nevetni próbált.

Az asszony félrefordította a fejét.

Csókoljon meg, hiszen ugyis meghalok.

Ez nem volt kérdés, de követeles. De benne reszketett az élni vágyó embernek a haláltól való egész kétségbeesett borzalma.

S az asszony, kit eddig még a férje is csak félték tisztelettel közelített meg, odanyújtotta az arcát.

Az udvaron a huszárok már lóra ültek. Egy része még tréfált a körülálló fehérréppel, mások káromkodtak, az öregebbje komolyan, sötéten ült lován, gondolata még egyszer átölelte a népfedeles otthont, ott, a távoli rónán, a kis eszlédot, a feleséget, ki várni fogja hiába s tudta, hogy most utoljára teszi.

A tisztek is már lovon voltak. A folyosón meg ott állt a kis hadnagy, szeme könnyes volt, hangja elesukított.

Isten áldja meg, most meghalok... S nincs senki, aki bucsuul megölelné, megcsókolná, úgy halok meg...

Az asszony két keze köré vette a fü fejét, s megesőkölt, mint ahogy az anya megcsókolja gyermekét, kitől örök re elbucuzik s egész testét megremegtette az elfojtott, hangtalan zokogás.

Elmentek.

A rettenetes sötétségben rémes volt a esend. Azután megszólalt az ágyu.

Az asszony fölkapta a fejét és futva indult el a kerten keresztül, amerre elmentek, amerre az ágyu szólt.

Ment, ment, egyre tovább. Egy reflektor megvilágította a hegyoldalt. A huszárok ott mentek, a négy tiszt elől, látták őket. Amint megszólalt az ágyu. Csend lett. Az asszony kővé meredten állt. Zúrazvaros hangok, patkócsattogás, nehez léptek döngése, ágyuk dűbörgése. Kicsit távolabb világoosság támadt. Valami ház, vagy kazal éghetett.

Az asszony ajkát halt, rekedt kiáltás hagyta el, azután futni kezdett, egyenesen oda, ahol előbb a huszárok mentek. A esőtűt fagyott sánthisz bárázdái mint megannyi gát, feketén meredtek eléje, könnyű cipőjét törte a rög, selyemruhája szögélyét összehagyatta, egyszer-e egyszer lebukott, de szinte észre sem vette, csak ment, ment.

Végre nem bírt tovább, térdre rogyott. A tűz kiveresítette az eget. Az égus most az udvar felől látszott. Talán a szerűt gyújtották föl talán a házat. A dermesztő észak szél lobogtatta a lángot. Majd élesen, sürrin, esni kezdett a hó. Az asszony némán nézte a partoldalt, hol a huszárok feküdtek. Nem érezte a hideget, nem érezte önmagát, azután nem érzett semmit. A hó már bokáig ért, később már térdig.

A hó hull egyre, szakadatlanul S a messzi pusztát, mit sűrűn lep el. Hossza, sűrű, bus, sápadó lepel. Minden fehér házönybe jut.

A hó csak egyre, egyre hull, Mint parca perc: suhan, suhan Egyhangyan.

A lágben milliók pehelyke reszket És hangtalan-halkan suhan az úron, Lena egyre nő istálló, házon, csajrón, Befel templomot, tornyot, sárkeresztet.

A szél idő óráj hóténye bontva Lobog a fehér, komor föld felett, Fecaknyá tépék már a vad szelek, Kiszűték rongyait a messzi horizontra.

A fagytól dermedez a csont S a nyomor kunyhók rejtekébe ront. A lelkeket a hó s a kín Mélyükre törve győri meg, Komoran dermed a hideg, Hült tűzhelyek, hamvadt szívek bus mélyein.

Ahol az utak szerteválnak, Falak halottfényen állnak. Utamenti fák torz, busz ágán A fagy fehérén fenyők, mint a só Kristály a táj messze pusztaságán, Melyet sűrű takar a hó.

Törököt mered a bus domboldalon Nem messze egynehány malom, Melyet fehér moha lepott el. S a háztők, orvok székess, November óta sánszelen Borókának a dűbös szelekkel. A messzi, komor, sűrű, sápadó Bus pusztaságon egyre nő a hó.

És mindenütt a hó. Vele Van minden rés és zug tele. Meghalt immár a szenvedő Minden s a hó a szemfedő, A hó, a hó, a végtelen, A meddő és terméketlen, Örült rongyokban hullva hull tovább A végtelen világon át.

A HÓ

EMILE VERHAEREN

FORGÁCS ÖDÖN.

Írta: (Czenk) Fáy Ilona

Csata

Az ell... fel, am... ked... cája... es

PEKING az elképzelés sem készíthet semmilyen, porár közömbösségre. fővárosának tervei amikor még Páris fiatal vadon. Méltósága ellenáll, dern kor újításai használtak. Azok az ellentétek, amelyeké donóságai, de amelyeké a sem tud megszabadulni, behetők. De a gazdagok és egyaránt meglegedettek. A kínaiak oly kevéssel Csendes arcukról leri, hogy a dolgokat, ahogy már, S ha a mögöttük rejtőző le nek is illúzió, viszont ne elköseredett sem. A száraz tótták őket arra, hogy változók. A keleti ember letezik azzal, hogy társait. De tudatában hogy ez ember minden is, kintinó tulajdonságok zik. S ebben a tudatban het, ahogy a világ utján mor Kínában a legény. S ha az ember pessége, úgy megtalálja na szívéhez.

Pekingben a kínai pázatos háttér előtt tün előtt, amelyet még a tervezett és amely romjain emelkedett fel, és híres unokája nagyvő ezt a háttérrel, a Ming zai gazdagították és nasztika két nagy esemény és Ocsien Lang szépséges hatatlan szépségükkel látogató előtt a forrad sok marad még a láthat ber keresztül megy az ember, — művelt megvonhatja ki magát e hatása alól. Maga Pekin lad a maga után. A yagon, a Tatar falakon, den irányban nagy mérték másik város terjeszkedik Ocsien Men és a Hata. Ezt is fal veszi körül, nagyobb és vékonyabb falainál. A falak között hatatlan számú utca van üzletekkel. Itt van a utca festői lampionos val, amelyek vörös színűek, mint a lakaitól vészek. Itt modern selyes is vannak, inkább hant mint érdekesek, amelyek hosszú kutatás után tá óriás szépségeiket és gukat. A szomszédban reskedések állanak, am bármilyen tárgyat is ember, villától kanálig től gyertyatartóig, meg hatja a tárgy utánzatát.

A közelben húzódik utca, ahol a szakértő hatatlan örök kísértés körül. Ez az amerikai Mekkája, üzletei mekkínai jellegűek és kerégyelmet érdemelnek. R udvariasággal hívják mebert boltjaikba. Ha az ellik nevet, vagy a barátóket s ha szakértőnek vagy élénk bálmulásra nek valami elefántesonszült művészi darabot, vagy kövekből fűzött láncot, reket ér. De ha valaki kedvelő ezekben a dűgy el fog menni mellé arra fogja kéri a kultúvigye a Liu-li-csang utcák műkereskedői utcájának az ember fakapuján át utóat talál, amelynek ottok állanak. Csak a turgazdagságot. A kínai variasság sokat jelent, a kincseit sohasem tárgyrelmetlen vevő előtt.

Csatangolások a pekingi utcákon

Az elképzelhetetlen város ragyogása és szennye. — Egy város, amelyet akkor terveztek és építettek fel, amikor Páris még fiatal volt és New York pusztán vadon. — A Lampion-utca selyem és ezüstkereskedései. — Az amerikai műértő Mekkája. — A Liu-li Csang, a világ legnagyobb műkereskedői utcája. — Különös kereskedők és különös vásárlások. — Esti vásár a Csien Men utcán. — A kínai fal és a Menny hidja. — A Tatar város palotái és templomai. — A pekingi élet igazi varázsa.

P E K I N G az elképzelhetetlen város. Senki sem készülhet fel előre ragyogására és szennyére, porára és napfényére, felséges közömbösségére. Egy hatalmas birodalom fővárosának tervezték meg és építették fel, amikor még Páris fiatal volt és New York járhatlan vadon. Méltósága ellenállt a századoknak és a modern kor újításai hasztalanul környékeztek meg. Azok az ellentétek, amelyek az autokratizmus tulajdonságai, de amelyekből a demokrácia sem tud megszabadulni, benne is fellelhetők. De a gazdagok és a szegények egyaránt melegekedetteknek látszanak. A kínaiak oly kevéssel boldogulnak. Csendes arcukról leri, hogy úgy veszik a dolgokat, ahogy már éppen vannak. S ha a mögöttük rejtőző léleknek nincsenek is illúziói, viszont nem ismeri az elkeseredést sem. A századok megtanították őket arra, hogy az ember nem változik. A keleti ember nem is kísérletezik azzal, hogy megváltoztassa társait. De tudatában van annak, hogy az ember minden hibája mellett is, kitűnő tulajdonságokkal rendelkezik. S ebben a tudatban sokat nevet, hogy a világ útjait járja. A humor Kínában a legszembetűnőbb erény. S ha az embernek van rá képessége, úgy megtalálta az utat Kína szívéhez.

Pekingben a kínai gazdag, pompázatos háttér előtt tűnik fel, háttér előtt, amelyet rég a Tang dinasztia tervezett és amely korábbi városok romjain emelkedett fel. Dzsingisz kan és híres unokája nagyobbították meg ezt a háttérrel, a Ming dinasztia tagjai gazdagították és a Mandzsú dinasztia két nagy császára Kang Hsi és Csien Lung szépítették meg csalhatatlan szépségükkel. Sok minden megnyílt a látogató előtt a forradalom óta, de még mindig sok marad még a láthatatlanság bájában. Az ember keresztül megy az utcákon, a húzadik század embere, — művelt megfigyelője, — de sehogysem vonhatja ki magát a varázslatos, misztikus város hatása alól. Maga Peking azonban közömbösen halad a maga útján. A város élete túlad a síkságon, a Tatar falakon, bár ezeknek hosszúsága mind

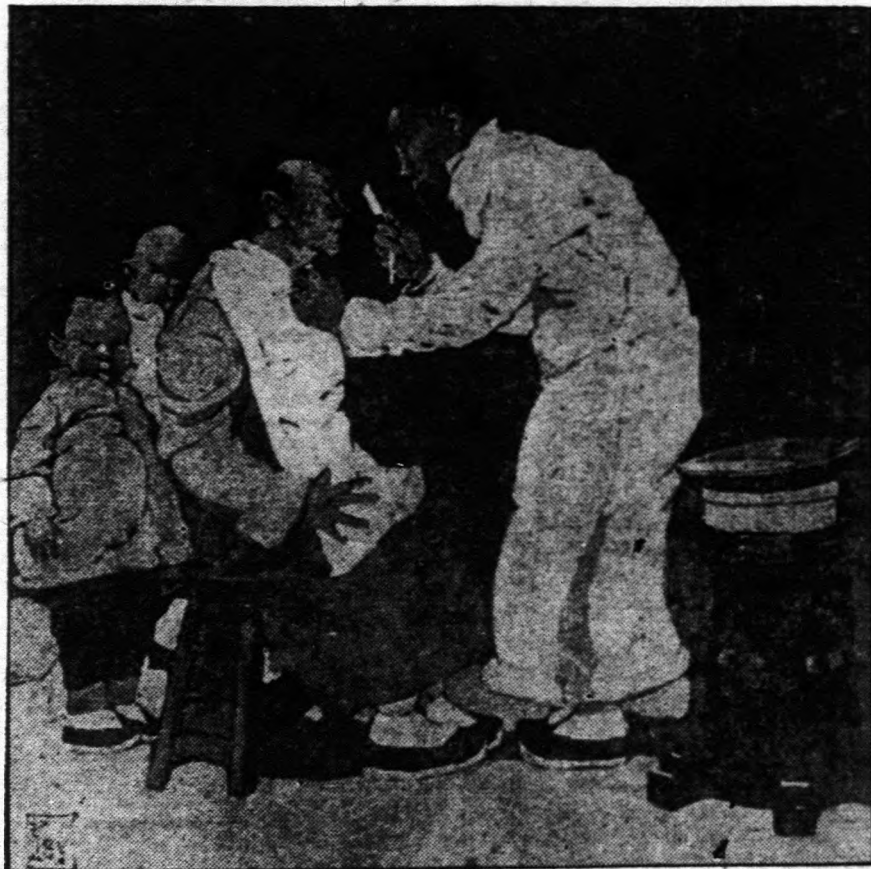
Az üzletek éppoly különösek az idegen szemének, mint az áruik. Az ember mélyen meghajlik a kereskedő előtt, aki kinyitja az ajtót s egy kis szobába vezet, ahol csupán egy pár tárgy látható. De ha az ember okos, akkor nem sok időt veszteszt el ezekkel, mert tudja, hogy az igazi hátrább van. Az ember kérdezőben a kereskedőre néz, aki most szétlibbent egy kék függő ajtót, amely egy másik kis szobába nyílik. Itt több már kísértő do-

rejtettebb gondolatokat is s boldog, ha a néző gyönyörködik áruiban. Ha az ember együtt mosolyog vele és tréfál vele, megérti még a nyelvek különbözőségein át is a legközelebb régi barátként fogadja az embert.

Gyorsan telik az idő a Liu-li-Csang utcában ahogy az ember alkonyattájt visszatér arra a nagy utra, amelyet Csien Men utnak neveznek az idegenek, kis árusok csapata estéli vásárra készülődik a járda szélén. A jelenet megelégnél, ahogy az árukat kiosmogolják és kőszemlére helyezik. A vevők várnak és készen állnak és alkudoznak. A kis állványokon minden felvonul, amit csak Pekingben árulnak bronzoktól és porcellánoktól egészen a rut, idegen lámpásokig. Itt-ott egy gyümölcskereskedő rakja ki pompázatos gyümölcsseit egy kék asztalkendőre. Vagy egy sárgaréz kereskedő kínálja arany-színű portékáját. S amint leszáll az este minden bódében meggyújtják a lampionokat, amelyek gyenge, bizonytalan világosságot vetnek az árukra és a magas kereskedők kék gyapot ruhájára. A kuli kitért futással húzza az embert gyaloghintóján és az élet eleven lüktetése hullámzik minden felé. Csoportok gyülekeznek az esti vásárra. Családonként beülnek egy utcai vendéglőbe egy csésze teára és egy tányér párolgó rizskására. Vagy valamelyik gyümölcsárús bódé vonza magához őket s ők egy kellemes félórát töltenek el a gyümölcsök válogatásával, megvizsgálva mindenik darab minőségét és hosszas gondolkodás után döntve el a választás irányát. A kereskedő közben élénk taglejtések kíséretében védelmezi áruit s kitartóan ragaszkodik ahhoz, hogy csak is az a

helyes ár, amelyet ő kér. A kuli most megáll a meggyújtja a kis sárgaréz lámpásokat a kocsiján s az ember visszakerül a Tatar városba. Egy autómobil kürtje hangzik fel az ember mögött és egy forgalmi rendőr karjával a menet irányába mutatva, jelzi, hogy szabad az út. A gyalogtér utat engednek az autónak, amely keresztül vágja magát a tömegen. Hűgősin két fullajtár áll, hogy még fokozza annak a kínai tisztviselőnek méltóságát, aki benne foglal helyet. Az utca közben elsötétted, mert a magas villanylámpák csak gyenge fényt árasztanak és a kis utcai lampionok fénye halványan rezket a görnyedő kereskedők és kis boltjaik felett. A kis híd az utca kezdetén árnyékban húzódik, ahogy az ember elhalad alatta és szemben feltűnik Csien Men várának tornya, amely éles körvonalakban rajzolódik rá a szürkülő égboltra. A Tatar fal innen keletre és nyugatra húzódik s a távolban a nyugati dombok gerince tünik szembe élvezőn a messzeségben.

A közelben húzódik a Dzsed-utca, ahol a szakértőt és a fáradhatatlant örök kísértések veszik körül. Ez az amerikai szakértő Mekkája, üzletei megtartották kínai jellegüket és kereskedői figyelmet érdemelnek. Rendkívüli udvariassággal hívják meg az embert boltjaikba. Ha az ember velük nevet, úgy a barátaivá teszi őket s ha szakértőnek bizonyul, úgy élénk bámulatára elébe tesznek valami elefántesontból készült művészi darabot, vagy a széd kövekből fűzött láncot, amely ezeket ér. De ha valaki csak műkedvelő ezekben a dolgokban, úgy el fog menni mellettük és arra fogja kérni a kuliját, hogy vigye a Liu-li-Csang utcába. Ezt a világ legnagyobb műkereskedői utcájának nevezte el valaki, de ha az ember fakapuján át belép rajta, aránylag üres utcát talál, amelynek oldalán közönséges kis boltok állanak. Csak a türelmes kutató fed fel itt a variasságot. A kínai kereskedő számára az udvariasság sokat jelent, de a humor még többet. Ő a kíneseit sohasem tárja fel az egyszeri, vagy türelmetlen vevő előtt.

át így egy nagyobb terembe kerül az ember s szédelten áll ennyi szépség előtt. Han bronzok, különös, érmes csészek Tao kwang idejéből, Csien Lung emailleok, vörös és fehér porcellánok, amelyeket Kang Hsi császár csalhatatlan izlésének védelme alatt égettek, Ming edényeket kékben és bíborban, talán Sung csészeket, fehéréket, vagy megfizethetetlen kékeket bíbor foltozással. A kereskedő gondos figyelemmel ügyel az emberre, elolvassa a leg-

helyes ár, amelyet ő kér. A kuli most megáll a meggyújtja a kis sárgaréz lámpásokat a kocsiján s az ember visszakerül a Tatar városba. Egy autómobil kürtje hangzik fel az ember mögött és egy forgalmi rendőr karjával a menet irányába mutatva, jelzi, hogy szabad az út. A gyalogtér utat engednek az autónak, amely keresztül vágja magát a tömegen. Hűgősin két fullajtár áll, hogy még fokozza annak a kínai tisztviselőnek méltóságát, aki benne foglal helyet. Az utca közben elsötétted, mert a magas villanylámpák csak gyenge fényt árasztanak és a kis utcai lampionok fénye halványan rezket a görnyedő kereskedők és kis boltjaik felett. A kis híd az utca kezdetén árnyékban húzódik, ahogy az ember elhalad alatta és szemben feltűnik Csien Men várának tornya, amely éles körvonalakban rajzolódik rá a szürkülő égboltra. A Tatar fal innen keletre és nyugatra húzódik s a távolban a nyugati dombok gerince tünik szembe élvezőn a messzeségben.

A következő reggelén az ember újra kezdi s most elhatározza, hogy felkutatja a széles ut baloldalán fekvő utcákat. A Csien Men egyenesen elvezet a kínai falon át haladó Yung-Ting Men uthoz, amely a vasutak megépítése előtt a város főkapuja volt. Az út áthalal a Menny hídján, amelynek márványai piszkosak és elhanyagoltak. Azután jobbról hagyja el a Föld és balról a Menny templomot. Az ember már nem egyszer bámulta meg az egyiknek szépséges parkját és a másiknak széles hajóit és páratlan oltárait. Ma sokkal világosabb cél áll az ember előtt. A templomok bejáratától nem messze húzódik a szörmevásár, ahol a földön, vagy ideiglenesen sátrak alatt hevernek a szörmek. Itt az ember leopárdbőröket találhat, vörös és fehér rókaprémeket, mókusprémeket, lovagló kabátokat, szörmevel bélelt mandarin-köpenyeket és néha-néha egy hatalmas tigris bőrt is.

A Tatar város egészen más valami. Ragyogó falai között, amelyek négy mérföld hosszúak, emelkedik a Téli palota parkjaival és tavaival, gyönyörű kertjeivel és templomaival és a rengeteg pompázatos és sárga tetővel, amelyek a Tiltott Vá-

(Folyt. a 14-ik oldalon.)

Ordasok a táborban

Irta: Zilahy Lajos

Szent Jakab havának huszadik napján déltájban, mikor már negyedik napja ültek nyeregben, megcsillant előttük a Duna az ószi táj aranykődében. És a túlsó partról látszólag a halványzöld ruhájú rácdombok, amiket roszdabarna erdők kontyoztak. A Dunán innen gyöngyszürke füstoszlopok remegtek fel az égbe.

Andorjás felemelkedett a nyeregben és karját kinyújtva a füstoszlopokra mutatott:

— Az ott a tábor!

Kora délután volt, mikor megérkeztek a simonyi tábor frissen ázott árkaikhoz. Akkor már ott voltak Alvinói, Sztárai, Eszterházi gyalogseregei, Würtemberg dragonosai, Waldeck és Koburg vértesei, Hadik, Nádasdy, Gréfen és Thirhaim huszárai, a Bécsből ide-rendelt pattantyusok, utászok és hidászok ezrei, a hadisereket szállító szekerek beláthatatlan táborra és a sok-sok tarka, fehér, fekete, buzáék, molnárkék, sötétzöld, papagályzöld, sárga és barna katonaköntös között a fekete gubás, sáncverő parasztszok halgatag tömege.

Valahol messzire tompán puffant egy-egy ágyuszó. A pattantyusok tartották arra próbáikat. Prűszkölő lovakon nyargáltak az ordonászsok és a zajló élet fölött fenn az almagyörgölő csodálatos nyugalmával, óriási köröket írva, mozdulatlan szárnyakkal kerengtek a keselyűk.

Esti menés után a Söki kapitány sátorában gyűltek össze a Gréfenek. Valahonnan két sipost is kerítettek és mikor már egy kicsit beboroztak, a Csinom Palkó nótájánál elöngrottak és baltonyerüket a tarkójukhoz fessítve, jobbkezüket csipőre rakva táncra borbécsoltak a tarsolyos huszárszettek.

Szépapám idő előtt otthagya a mulatózókat. Nehéz volt a szíve, szeretett volna egyedül maradni a gondolataival. Visszament a sátorába és ruháit lebeveredte. A sátornyíláson keresztül kilátott az égbe, melynek sötétkékek firmamentumán lázasan és megnöve ragyogtak a novemberi éj ragyogó arany csillagai.

A tábor fölé mélységes esend borult. Csak egy-egy messzi sátorból hallatszott elhaló muzsikás. Szépapám most úgy gondolt vissza régi életére, mint elmúlt álomra.

Ellágyult szíve legrégebb gyermekkori emlékeihez tért meg. Egy kétkégyű galambhoz, mely a kene közt halt meg a amelynek sirt ázott kint a kertben, a vén szilva alatt. Az anyjához, akinek zárszagu köntényéhez bujt. Egy szőrös pófajú, dühös kis fekete kutyaéhoz, amelyben pajtáskát talált. Mihályhoz, ki hosszú könyörgésre néha odaadta neki jászani az ostort. Ezek az emberek most olyan lassan és szelíden forogtak át a lelkében, mint a szélmalom szárnyai, ha csendesen száll a pusztán az alkonyati fuvallom.

Az emlékek szélmalma abban az órában állt meg, azon az utolsó hajnalon, mikor már nyeregben ült a régi ház tornáca előtt. Mikor lehajolt a nyeregéből és lenyújtotta a kezét Mihálynak.

— Isten álgyon, szógám!

Most, hogy e felkeltott éjszaka magányosságában Istennel és önmagával beszélgetett, úgy érezte, hogy igaz dolgokat cselekedett, mikor irást hagyott az asztalon, hogy halála esetén a ház, a kert és minden ott maradt szegénység a Mihályé legyen. Nincs senkije a világon, Mihály az egyetlen ember, akinek a lelkében mint a gyertyaszálak égnek és világitanak majd régi gazdáinak emlékei. Ha az öreg meghalt, ezek a gyertyák is kialszanak és meg-

szó az ő családi neve is alámerül az elmuló idő sötétségében. Most vad fájdalommal érezte a reménytelen vágyat: bárcsak egy fia lenne, aki majdan családot alapítana, fiakat, unokákat nevezne, akik közül valaha egy is, az eljövendő idő messzeségében, egy későbbi században, régi irások közt bogarászva áhítattal újra meggyújtaná az emlékezés gyertyáját az ő elmerült élete fölött.

Mikor Andorjás hajnal felé a sok italtól bőgőve és önmagában nagyokat nevetve betört a sátorba, szépapám már mélyen és halálisan kómorlva aludt.

A következő napok már egyhangúban telték el. Napközben hadgyakorlatokat végeztek. A tábor minden oldalán hosszú vezényzavak pattogtak. Kettős rendek léptei dobogtatták a földet.

Naponként újabb és újabb csapatok érkeztek a táborba. Szépapám egy napszállatkor ott sétált a tábor legvégén és egyszerre csak furcsa csoporton akadott meg a háromezres katonák között. De milyen katonák! Inkább úgy néztek ki, mint armás haramiák. Arcuk, mint a fakéreg, szemöldökük iszonyon bózont. Némelyik nyúlt szeker-nyét viselt a lábán, de soknak csak boeskora volt. Leffentyis kalpagjukon tépott sus és rár-szárnyak, oldalukon kard helyett handzsarok vagy fejszék-eket viseltek. Soknál még szeges rézbuzogány volt. Tüszökben, öreg mordályok és félelmetes kések, kezükben hosszúsövű szakállas puskák. Szépapám már hallott róluk: a táborban ordasoknak hívták őket. Egyrészt a Trenk Ferenc egykori seregének maradéka, akik ezidőtájt a horvát rengetegekben bujdoskoltak, mint a pusztló bölények. Más részük régen feloszlatott regementek katonái, akik csodálatos ösztönnel mindig megérik a háborút és a táborokba gyűlnek. Nem egy akad köztük, aki már a hetven esztendő is a háta mögött hagyta. A hivatalos hadi lista Freiwilligereknak nevezi őket. Zsoldot és felszerelést is ad nekik, mert félelmetes portyázók voltak és lovas rohamaik minden vonalat áttörték.

Az ordasok négyes, ötös csoportokban álldögáltak és beszélgettek. Csereppájuk szára agyarukra harapva felfelé állt ki a szájukból.

A következő pillanatban szépapám szinte felkiáltott a meglepetéstől. Közelebb lépett, nem akart hinni a szemének. Az ordasok között egy kis görbe ember állott, akiben Mihályra vélt ismerni. Pár lépést odább ment, hogy más oldalról lássa.

Centugyan Mihály volt.

Karbatott kezekkel, pipával a szájában hallgatta az egyik ordas beszédét, aki öklét a hasa előtt tartva csak az egyik hüvelykujjával gesztikulált. Mi-

hály ki is volt adjaszálva. Fején kopott szürke csáko volt, amely a füligig ért. Oldalán széles Péter-kés lógott.

Szépapám akkorát ordított, mint egy oroszlan:

— Mmehály!

Mihály ijedtében kikapta a pipát a szájából és ellenkező irányba szaladt pár lépést. Körülnézett.

— Hun szólnak! Fogom kiátanak!

Aztán meglátta szépapám. Szaladt hozzá, ahogy a lába bírta. Szépapám szétvetett lábakkal állott, egyik keze a csipőjén volt. Tekintetével pár lépésnyire maga előtt megállította Mihályt. Olyan hangon szólt hozzá, hogy más emberben meglübt volna a vér. Minden szót külön és jószájósan ejtegetve:

— Hogy... kerül... kend... ide!

Mihály hadarni kezdte: — Itt vagyok már régen. Szeged felől gyűttem luhát, néha hat nap utat keresem a zúrfi...

Szépapám dühösen a kardjára csapott:

— Semmi urfi! Ittend én kormnéts urr vagyok!

Es düllezdette és forgatta a szemét.

Mihály nem szólt semmit. Csak beleszólt az orrába és nézett meredt szemmel szépapámra. Így néztek egy-két pillanattal farkasszemet. Akkor szépapám egy lépést előrébb lépett és olyan közel hajolt az arcához, hogy az orruk szinte összeért.

— Az a fekete istenpirta össze tarkón kendet...

Idáig a fogai közt és sziszegve mondta, aztán egyszerre teli tüdővel ordította:

— Hogy kerül kend ide!

Olyan erővel csattant ki a hang a torkából, hogy Mihály elkapta a fejét.

— Frájbiligos vagyok! — mondta egy pillanat múlva.

Szépapám végigkorbácsolta a tekintetével:

— Frájbiligos! Mit mondtam én kendnek; hun maraggyon!

— Asszen csak nem hagyhatom az urfit szógálat nélkül itt a hadban!

Szépapámnak forogtak a szemgolyói és a szavak recsegték a szájában:

— Mit mon-tam én kendnek: hun maraggyon!

Mihály még mindig védekezni próbált.

— Én tudom a szokását, nem valami idegen darabont! És hogy szépapám csak nézett rá csukorgó dühvel, Mihály megemelte rövid kardját:

— Ezt a kardfiát Lippán faszoltam a magosnyiba... Odáig gyalog gyöttem. Saenmiklós alatt osztán kötöttem magamnak egy lovat. Fűrge kis lu, csak az egyik lába pókos.

Nem folytathatta tovább, mert szépapám dörgő hangon ráförmedt:

— Takarodjék kend a szemem elől!

És hogy Mihály nem mozdult, csak állt; mint a cövek, ő fordult sarkon és otthagya Mihályt.

Ahogy nagy dühvel, irány nélkül esörtetett előre, egyszerre homályos lett előtte minden. Könny futotta el a szemét. Valami nagy nagy melegség árasztotta el a szívét. Megérezte azt az állatlan tisztá ragaszkodást, amely Mihályt utána húzta ide a táborba.

Egy kicsit tán mégis túlságosan goromba volt hozzá. Még az öreg szívére venné a dolgot! Még ellilán a táborból! Mint az oldalba rugott kutya! Ha már itt van, miért ne maradjon itt? Ki ellen vétett, hogy utnak eredt? Elhetett volna holta napjáig békességben a literái házában.

Vissza kéne menni hozzá, egy-két szelidebb szóval. S nagy kanyarodóval újra arra ment, ahol az ordasok álltak. De Mihály már nem volt köztük. Lejebb ment a szabad táborhelyek felé, ahol az alkonyatban már tüzek pirosodtak. Minden vén katonára bele-nézett, de egyik sem Mihály volt.

Mikor már egy órahosszat hiába kereste, akkor megállott, teli tüdővel elkialtotta magát!

— Me-hály!

Valahol messze a sötétből fel-tápaszkodott egy hórihorgas alak és közelebb lépett:

— Gubiceza Mihály!

— Kenéz Mihály, — felelt szépapám — Nem láttátok?

A hórihorgas megráutotta vállán a gubát:

— Olyat nem üsmerék, — mondta és eltűnt a sötétben.

Szépapám még sokáig ott keressélt a táborfüzek körül, de Mihályt seholsen találta.

Hát mégis elment!

Szépapám visszament a sátorba. A bagázsias láda felett gyertya pislákol és Andorjás szuszogva könyökölt a levélíráshoz. A nagy fekete katonakököl ügyetlenül szorította a lúdtollat.

Szépapám a vállá fölött be-pillantott a levélbe. Gyönyörű szavak eredtek a papíron:

— Erdemem Felett Való Kegyos és Szerelmes Asszony Anyám! Kegyesen hozzáim bocsájtott Levélét mély fiui érzékenységgel olvastam, mivel abbul, több s nagyobb Grátziáját, s Anyai szívét, hogy sem érdemelettem, tapasztaltam. Edes Asszony Anyám! Méltóztasson...

Andorjás úgy el volt merülve a levélíráshoz, hogy nem is vette észre, hogy valaki a háta mögé állott. Szépapám lebeveredte a szemét, amely kopott, foltosított luszakkal volt leterítve. Félkarjára könyökölt és merően egy pontra nézett a földre. Mardosó kinnal érezte árvaságát. Irigylete Andorjást. Milyen szívet melegítő gondolat az, ha valakinek anyja van, aki gondol reá. Neki most senkije sincs. Egyedül áll a világon. Ez a vén Mihály tartozott hozzá, azt is elkergette magától!

Ugy aludt el vacsora nélkül. Két könnyesatornával az arcán, amely már félig álmában folyt ki a szeméből.

Réggel különös neszre érredt. Félrehúzta a ponyvát, hogy megnézzze, ki motoszkál odakint.

Mihály volt.

Ott ült a sátor előtt és kö-félte a csizmákat. Mikor a ki-puceolt csizmákkal szelid jó-reggelt kívánva bejött a sátorba, szépapám azt mondta neki ásitóva:

— Ott az espélyen lóg az iszákod... Van benne kenyér meg ódalas. Ehét kend is be-lye...

Töhötöm megint vállalt zott valami örütségre. Volt a feladat, hogy a kor-sötét éjszakában át kasonni az olasz drótkon, az árkokra s lenf a völgybe, valahogyan felrobbantani a a veszett aknaüteget, am-már-már tarthatatlanná tet-a mi helyzetünket. Csak- mert jelentkezni.

Töhötömöt egészen kisz-mithatatlan embernek ismer-tük. Ő volt a hadsereg le-bátrabb tisztje és egyuttal leggyávább lögőse. Tele v-kijütéssel, mert csodá-latos bravurokat vitt végbe-máskor azonban egyszer-csak marodiaskodni kezdé-s szinte reszketve menek- el a frontról a kórházakb. Egyszer képes volt a legk-miszabb pergőtűzben kimá-ni az árokból, hogy fényk-felvételt készítsen, máskor teljes nyugalom idejében eg-szerre csak elfogta a félel-béteget jelentett s hazá-rekedte magát. Senkisémm-tette.

Most együtt ültünk a k-vernában s még volt egy ór-ideje az indulásig. Megk-deztük, hogy mi az oka a k-könös viselkedésének.

— Elárulhatom nektek, — kezdte — pedig tán jobb le-ne, ha nem beszélnek róla. A kabala mindig olyan, hog-csak addig jó, amíg más ne-tudja, amíg az ember el ne-hengec vele. Az enyém azo-ban több, mint kabala, s z-onyára biztos vagyok be-ne, hogy bátran világa ma-rem kürtölni. Szinte azt ma-rem mondani, hogy be kell-ne vezetni a hadseregbe.

Nagyon egyszerű az elm-leti alapja. Abból indulok ki, hogy minden embernek va-bizonyos mértékig szerenc-seje. Hiszen tudjátok, hog-vannak szerencsés és peh-he emberek s a szerencse nagy-sága, helyesebben mondi-

Önagsága ideges és izgat. A teáskánna reszket a kezbe, ahogy magának és az urán-betölti a teát. Zsupsz... m-el is ejtette. A gyönyörű jap-esezse. — jaj de nagy kár ér- — Edesem, talán megint? — kérdi a férj ijedten.

— Igen — nyugi az asszo-beteges görcsével. — Me-olnek vele, gonoszul meggy-kolnak. Nem bírom ki. Megláb-belehalok...

A férj rájja a bajuszát, kelleetlenül szűresölgeti a teá- — Ha engem ennyire kíno-na, ilyen idegessé tenné egy-egy ruhapróba, legalább azo-lelnék, drágám, hogy min-ritkábbakká tegyem ezeket-kínzó alkalmakat. Legfelj-egyszer-kétszer számám rá ma-gamat esztendőként. De te ma- den hónapban, akárhány-s minden héten még ruhapró-bára. Jóformán a szabópón-lakol. Réggel próbára kelsz, te próbával fekszel. Az eg-életed folytonos ruhapróba. E-perse nem bírod ki... De se- —

Az asszonyból kitör az im-lat:

— Hisz ebben van épp-en-ravasz fondorlat. Mindent-ronnanak, mindenbe belees-pészenek valami tudatos és sz-dékos hibát s ezért kell az e-bernek egy jó, szép, elegáns-kifogástalan ruha helyett-meg nyole hitványtat, elronto-tat, csufat és formátlant ho-dania. Ok tiszteres hasznót va-nak zsebre, mi tiszteresem k-teközünk, tiszteres mérget ny-lünk és örökösen rongyosak-gyunk.

— Nem kellene a hibásat-fogadnod, drágám! —

— Hát azt hiszed, hogy-elfogadom? Ötvösszer is m-

A szerencse-fluidum

Irtó: Sztrókay Kálmán

Töhötöm megint vállalkozott valami örültségre. Az volt a feladat, hogy a korom sötét éjszakában át kell osonni az olasz drótokon, tul az árkokra s lent a völgyben valahogyan felrobbantani azt a veszett aknaüteget, amely már-már tarthatatlanná tette a mi helyzetünket. Csak ő mert jelentkezni.

Töhötömöt egészen kiszámíthatatlan embernek ismerjük. Ő volt a hadsereg legbátrabb tisztje és egyúttal a leggyávább lögőse. Tele volt kitüntetéssel, mert csodálatos bravurokat vitt véghez, máskor azonban egyszerre csak marodiaskodni kezdett s szinte reszketve menekült el a fronttól a kórházakba. Egyszer képes volt a legkomiszabb pergőtűzben kimászni az árokból, hogy fényképfelvétele készítsen, máskor a teljes nyugalom idejében egyszerre csak elfogta a félelem, beteget jelentett s hazaverkedte magát. Senkisémet értette.

Most együtt ültünk a kavernában s még volt egy óra ideje az indulásig. Megkérdeztük, hogy mi az oka a különös viselkedésének.

"Elárulhatom nektek, — kezdte — pedig tán jobb lenne, ha nem beszélnék róla. A kabala mindig olyan, hogy csak addig jó, amíg más nem tudja, amíg az ember el nem hengeg vele. Az enyém azonban több, mint kabala, s bizonyára biztos vagyok benne, hogy bátran világgá me-re-m kürtölni. Szinte azt merem mondani, hogy be kellene vezetni a hadseregbe...

Nagyon egyszerű az elméleti alapja. Abból indulok ki, hogy minden embernek van bizonyos mértékig szerencséje. Hiszen tudjátok, hogy vannak szerencsés és pehhes emberek s a szerencse nagysága, helyesebben mondva

mennyisége minden embernél más és más. Hogy mi ez a szerencse? — nem tudom, de egyáltalán nem is fontos, amint majd mindjárt bebizonyítom.

A fontos, amit fel kell ismerni — és én vagyok tán az egyedüli, aki felfedeztem elég korán, — az, hogy az ember rendelkezésére álló szerencse mennyisége fogy, ha folyton igénybe veszi. Ne nevessek ki, ez a pár deciméter még nem értett meg, nem vagyok részeg...

A háboru olyasvalami, a miben semmi egyébnek nincs szerepe az egyes embernél, mint a szerencsének. Ugy jöttem egyszer rá erre, hogy hátul, a front mögött tíz kilométernyire feküdt a szárazdom pihenőben. Sehol semmi ellenségeskedés, csak messzi fenn a levegőben egy repülőgép. Egyszer csak nagyot rug mellettem egy önkéntes. Odanézőnk, meghalt. Pont a szívét furta át egy puskagolyó, melyet valahol messze alulról lőttek fel a repülőgépre s itt esett le a magasból. Mért éppen ennek a szegény önkéntesnek a szívét találta el? Mért nem esett csak egy ujjnyival oldalra? Vagy miért feküdt éppen arra a helyre a szegény fiú?

Nem, a golyó ellen nem lehet védekezni, az embernek rá kell bíznia magát a szerencséjére. A legsűrűbb golyózáporban is van egy em'érnyi terület, ahol nem jár golyó ott nem esik baja, de viszont odaállhat egyetlen eltévedt, fáradt golyó elé is.

Még valamire emlékeztek titeket. Az ember nagyon sokáig ellehet a fronton minden háttér nélkül, de amikor s nem hiszem, hogy akadjon katona, aki megszakítás nélkül évekig kiűn élhessen a harcban.

Most aztán ime az elmélet.

Mindenki rendelkezik bizonyos mennyiségű szerencsével, ez a szerencse azonban folyton fogy, amíg igénybe van véve, viszont mindig felgyülemlik az eredeti mennyisége, ha pihenés van, azaz, ha nincs szükségünk rá. Mindenkinél más és más ez a kezdeti szerencse készlet, ami látható abból, hogy egyesek alig teszik ki lábukat a vonatból, már elesnek, míg mások hónapokig bírják a kockázatot. A mennyiség kívül aztán a minőségben is különböző a szerencse. Vannak, akik hamar megsebesülnek, de mindig könnyen, mások mindig sulyosan és csak hajszál választja el őket a haláltól.

Ez az elmélet az én kabálám. Nekem meglehetősen sok szerencsefluidumom van — én valami láthatatlan fluidumnak képzelem el a szerencsét — és amíg van belőle bennem, addig vakmerő vagyok, mert feltétlenül bizom abban, hogy megóv minden bajtól. Ilyenkor vállalkozom a legnagyobb számárságokra is és igazam van.

Természetes már most, hogy nálam különösen gyorsan fogy is a fluidum s az a titkom, hogy ezt idejekorán észreveszem. Amíg tetjében vagyok, akkor, ha a hasamban robban fel egy gránát, az sem ártana meg s addig nem is érzek semmi veszedelmet. Így megy ez egy darabig, amikor egyszer csak kezdem észrevenni, hogy fogytán van a szerencsém.

Tulságosan közel csap le egy gránát, kezdenek közelebb zizzenni a fülemhez a golyók, néha-néha elér egy fáradt shrapnell szilánk, kezd kerülgetni a halál és ilyenkor ijedek én meg s követek el mindent, hogy meneküljek hátra a nyugodt helyre, mert a szerencsének most sűrűn időre van szüksége, hogy összegyűljön újra.

Ettől kezdve gyáva vagyok, a golyó szelétől is félek s képes vagyok öltönni az orvosokkal, csak hogy küldjenek a kórházba. Bevallom, hogy rettenetesen félek ebben az időszakban s a fráz tör, mikor megyek el a fronttól a trén felé és olyan helyen kell átmennem, ahová néha belő az ellenség.

Mikor aztán hátul vagyok, akkor nyugodtan várom, amíg megint összegyűl a szerencse fluiduma bennem és addig nem is jövök vissza, míg egészen biztos nem vagyok a regenerálódásában. Azután újra kezdem.

Most? Most még van elég szerencsém, nem félek semmitől, de az is bizonyos, hogy ez az éjszakai kirándulás körülbelül el fogja fogyasztani egész készletemet. Biztosítalak róla benneteket, hogy holnap már kisebb dolgokra sem vállalkoznék s holnapután kezdek gyáva lenni. Ha viszont váratlanul könnyen megy ma a dolog, akkor tán nem kell sokat felhasználnom a szerencsekészletemből és tovább is bírom.

Hát most nevezhetek rajtam, ha úgy tetszik, de legalább értitek, hogy miért vagyok egyszer gyáva, mászor vakmerő. Én hiszek az életben s esküdni merek rá, hogy akármilyen hosszú lesz a háboru, én végigcsinálom baj nélkül.

Békében aztán majd ki próbálom, hogy mennyiben lehet hasznát venni a fluidum-elméletnek a mindennapi életben is."

Töhötöm nekivágott az éjszakának. Kimászott az

árokból s hasoncsuszva a drótok közt csakhamar eltűnt szemünk elől.

Minden pillanatban várunk lövést, kiáltást, hogy észrevették, elfogták, de az éjszaka csendes maradt. Töhötömnek valóban csodálatos szerencséje volt.

Másfél órai izgalmas várakozás után lent a völgyből hatalmas lángoszlop nyult fel az égnek s a dörrenés szinte alapjában rázta meg az egész hegyet. Tehát sikerült. Az aknaüteg a municióval együtt a levegőbe repült.

De hol van Töhötöm? Az olaszok soraiban remült fejvesztés ütött ki. Végig a fronton lövöldözni kezdtek, rakétákat röpítették a magasba s jó ideig eltartott, míg megnyugodtak abban, hogy csak a municióraktárak röpült a levegőbe, de nincs semmi támadás.

Amikor megint csend lett csak alulról hallatszott fel valami zavaros zsvaj, a drótok közt megjelent Töhötöm sovány sziluettje. Nem mászott, kényelmesen sétálva gázolt át a kusza drótokon. Valóban igaza volt, már senkisen figyelt semmire, az olaszok bizonyára visszabujtak odvaikba s örültek annak, hogy tovább alhatnak, nincs semmi. Egyetlen puskalövés sem zavarta meg Töhötöm sétáját.

Mire azonban odaért az árkunk elé, valahol jó messzire lecsapott egy gránát. Töhötöm gyorsan be akart ugrani közénk, de megbotlott és hasra vágódott. Vércző orral huztuk be az árokba. Határtalanul dühös lett, hogy végül egy kődarabban törte be az orrát, aztán rögtön levonta a következtetést:

— Elfogyott. Holnap beteget jelentek.

Önagsága ideges és izgatott. A teáskanna reszket a kezében, ahogy magának és az urának betölti a teát. Zsupsz... már el is ejtette. A gyönyörű japán eszéje. — jaj de nagy kár érte.

— Edesem, talán megint? — kérdi a férj ijedten.

— Igen — nyögi az asszony beteges gögicselésel. — Megölnek vele, gonoszul meggyilkolnak. Nem bírom ki. Meglátod, belehalok...

A férj rája a bajuszát és kellelenül szűreselgeti a teáját.

— Ha engem ennyire kinozna, ilyen idegessé tenne egy-egy ruhapróba, legalább azon lennék, drágám, hogy minél ritkábbakká tegyem ezeket a kintő alkalmakat. Legfeljebb egyszer-kétszer száznál rá magamat esztendőként. De te minden hónapban, akárháyszor minden héten megy ruhapróbára. Jóformán a szabónőnél lakol. Reggel próbára kelsz, este próbával fekszel. Az egész életed folytonos ruhapróba. Ezi persze nem bírod ki... De én se...

Az asszonyból kitör az indulat:

— Hisz ebben van éppen a ravasz fondorlat. Mindent elrontanak, mindenbe beleesem pénznek valami tudatos és zandékos hibát s ezért kell az embernek egy jó, szép, elegáns é kifogástalan ruha helyett ő meg nyole hitványtat, elrontottat, esufat és formátlant hordania. Ők tiszteres hasznos vág nak zsebre, mi tisztereses költekezünk, tiszteres merget nyelünk és örökösen rongyosak vagyunk.

— Nem kellene a hibásat el fogadnod, drágám! —

— Hát azt hiszed, hogy elfogadom? Ötvenszer is meg

RUHAPRÓBA

Irtó: Kálnoky Izidor

próbálom, százszor is átjavitatom a ruhát, amíg hazakerül. De a szabónék ravasz eszén mégse tudsz tulajrni. Trükkökkel és eszalafintaságokkal, esküdéssel és tanúkkal mindig elhitetik veled, hogy a rossz jó és a csunya szép. Ők birják idegekkel az asszonyok eszélyeit, mi nem birjuk idegekkel az ő ravaszágukat. — Ez az egész...

— Nekünk férfiaknak pedig az is baj, ha az asszonyunk próbál, az is baj, ha megkapja a ruhát, az is baj, ha hordja.

A férj szivarra gyújtott s eloltotta a cigarettáját és szintén elment. És kevéssel utóbb az egyik próbál pénzt keresni, a másik próbál pénzt kiadni. Az asszonynek bizonyosan sikerül.

Tehát önagsága próbál.

— Igazán nem járja, kedves Karlovitzné, hogy idehoz engem ebbe a jégverembe. Már most itt próbáljak? Nem elég, egy a ruha rossz lesz, még meg is hűtöm magamat. Valamennyiszor magához jövök, egy hétig köhöghetek utána s mivel z ön hebehurgyasága miatt minden héten el kell jönnöm, égis köhöghetek az életemet...

— Már az alj is rossz... Mi-ven formátlan ráncokat vet s hátsó fele határozottan rövidebb, mint itt elől. Hogy mondja? Mért előrehajlok? No, ő kis ruha az, amiben még előhajolni se lehet! Azt hiszi talán, hogy az életben az ember phase szokott előrehajolni!

Tessék! Domborulatok? Ezt át kell dolgoznom, drágám, ha egy hétig esveg is tulzott mértékű domborulatokról. Ön csinálja a ruhát a domborulatokhoz s nem a domborulatok vadók arra, hogy a maga hibáit kitöltse.

— A derekról ne is beszéljünk, aranyom. A derekat legjobb volna egyenesen kihajítani az ablakon, ha nem volna kár kinyitani az ablakot ebben a túlfűtött kazánban. Én bezeg nem fűthetek így otthon. Aki madame Karlovitznél dolgoztat, az mondjon le minden egyéb kényelemtől és bőségről. Csak a derek, bőségéről nem. Mondja, kérem, de őszintén, hány ember számára szabta ki ezt a tömeg-derekat?

— Nem értem! Hogy én magam mondtam, hogy a derek bő legyen és kényelmes! Persze, hogy mondtam. Ki visel ma testhez álló derekat? Csak egy bőség még nem jelent szabad uszodát! A kényelem nem egyértelmű a kirándulohellyel! Villa helyett ön valóságos bérkaszányát épített nekem...

— Hogy néztem meg jobban, ugy véli? Hogy néztem meg jobban ebben a kis lyukban, a hol se hely nincs, se világítás, se tisztességes tükrök? Legalább egy jóra való tükröt tarthatna, kedves madame Karlovitz. Egy divatszalon tükrök nélkül igazán olyan, mint a csokoládétorta tejszínhab nélkül.

— Hogy menjünk át a nagy szalónba, ott van megfelelő tükrök! Kérem szépen, ezt a szívességet is megethetem ön-

nek. Én türelmes bárány vagyok, akit ideolthat, odatolthat, kis szalónba, nagy szalónba, vak tükrök elé vagy fényzőnőbe, — nekem mindegy. Csak hogy egy elrontott derekból, egy ionkroszilányított aljból még a király szalónjába se lesz nagyobb toalett. Gyerünk csak át a nagy szalónba kedves madame Karlovitz s meglátja, hogy ami silány itt, az silány ott is. Gyerünk csak a nagy szalónba!

Ahogy át lépnek a nagyobb terembe, egy elegáns, karesu, nagyszerű megjelenésű ur ugrik fel egy karosszékbe.

A hölgyek elé toppan kifogástalan eleganciával:

— Bocsánat, hogy bejelentés nélkül ideolakodtam Gróf Montevideo vagyok. A feleségem, Catalanti hercegnő küldött, hogy válasszak ki számára egy nagyszerű toalettet, valami igen szép, igen előkelőt, igen izléssel. Mindig én szoktam a feleségem ruháit kiválasztani.

Madame Karlovitz esupa előzékenység, esupa finomság:

— Rögtön megmutatom a gróf urnak a legújabb párisi kreációkat. Csak szíves engedel-mével előbb...

— Köszönöm — vágott közbe a gróf. — Nem óhajtok semmit se látni. Már mindent láttam, amit kívánhatnék. Ha ennek a ruhának a párját, tökéletes mását csinálja meg Catalanti hercegnő számára — s mélyen meghajolt önagsága előtt — akkor őt is boldográ

teszi és engem is tökéletesen kielégít... Soha életemben nem láttam ennél tökéletesebb, szebb, nemesebb izlésű ruhát! Mit nekem Páris, mit nekem Poirer vagy Paquin! Hyen ruha kell nekem, tökéletesen ilyen...

Két perc múlva a gróf már kilejtett.

Öt perc múlva önagsága megint ott állt a nagy szalónban a nagy tükrök előtt:

— Ki hitte volna, milyen különbséget tesz a tükrök, a világítás, a milió! Kedves madame Karlovitz, meg vagyok magával elégedve! Jó barátok maradtunk. Végre egy ruha, amely kielégít, amelyet egészen az én izlésem szerint csinált meg...

És este későn ugyanesak a nagy szalón kényelmes karosszékében megint ott ül a szédítően elegáns gróf Montevideo s vele szemben madame Karlovitz, a nagyszerű szalón direktornője. Am a híres szabóné most már nem tekint hódoló tisztelettel Catalanti hercegnő férjére, inkább érdes a hangja, amikor rárvall:

— Hallja, Skobranek, mit ült maga ebben a finom dressben? Azt hiszi, hogy agyonkoptathatja drága hivatali ruháit? Egy-kettőre vegye fel a rongyos gunyáit.

— Azonnal drága művésznek csak előbb számolunk. Ma tevékenykedtem négy próba alkalmával. Kitesz kétszáz korona tiszteletdíjat. Apropos, angyal, a legutolsót megfölozhetné vagy husz koronával. Az nehéz ügy volt. Micsoda rongyokra kellett ráfognom, hogy a Paquin alkotásai!

A mellékszobába gyürte a honorariumot s alázatosan elköszönt a Skobranek.

A SZABADSÁG SZABÁSZATI ISKOLAJA.

A család minden tagját kell, hogy érdekelje ez a rovatunk. A Szabadság a szabászati iskola vezetésével azt akarja elérni, hogy a magyar családok előbban ruházkodjanak, az anya maga készítse el a maga és gyermekei ruháit.

Kísérjük figyelemmel a bemutatott ruhamintákat. Ha megtetszik valamelyik, rendeljük meg a szabásmintáját, mustraját s készítsük el magunk a ruhát. Tizenkét cent a mustra. Ez csak csekély kiadás.

Bemutatjuk a legújabb divatkreációkat az alábbi képen: Itt magyarúzzuk számszerint a bemutatott ruhadarabok szabásmintáit:

4166 4175 Női kosztüm.

A waistnek a száma 4166. Ennek a mustrája 6 féle nagyságban kapható: 34, 36, 38, 40, 42 és 44 inches mellbőséggel. A szoknyának száma 4175. Ez 7 féle nagyságban van szabva nálunk: 25, 27, 29, 31, 33, 35 és 37 inches derékbőséggel. Az aljbőség 2 1/4 yard. A 38 inches termetre való ruha elkészítéséhez 6 3/4 yard kell a 40 inches kelméből. A két mustra 24 cent.

4192. Női köpeny.

Négyféle nagyságú mustrák van, kicsiny, 34-36, közepes 38-40, nagy 42-44, extra nagy 46-48 inches mellbőségű. A közepes nagyságú köpeny elkészítéséhez 4 1/4 yard kell a 36 inches kelméből. A mustra ára 12 cent.

3851. Női ruha.

Hétféle nagyságban kapható a mustrája 34, 36, 38, 40, 42, 44 és 46 inches mellbőséggel. A 38 inches nagyságú ruha elkészítéséhez 4 3/4 yard kell a 40 inches kelméből. Az aljbőség 2 1/8 yard. A mustra ára 12 cent.

4185. Leányruha.

Mustrája négy féle nagyságban kapható, 8, 10, 12 és 14 évesnek való ruhához. A 12 évesnek való ruha elkészítéséhez 4 yard kell a 32 inches kelméből. A mustra ára 12c.

3897. Női házi ruha.

Négyféle nagyságban kapható a mustrája, kicsiny, 34-36, közepes 38-40, nagy, 42-44 és extra nagy 46-48 inches mellbőséggel. A közepes nagyságú ruha elkészítéséhez 5 1/2 yard kell a 36 inches kelméből. A mustra ára 12 cent.

4189. Leányruha.

Mustrája négy nagyságban kapható, 4, 6, 8 és 10 évesnek való. A hat évesnek való elkészítéséhez 2 1/2 yard kell a 40 inches kelméből. A mustra ára 12 cent.

3809. Női munka vagy házi ruha.

Hatféle nagyságban kapható a szabásmintája, 34, 36, 38, 40, 32 és 44 inches mellbőséggel. A 38 inches nagyságú ruha elkészítéséhez 5 yard kell a 36 inches kelméből. A szoknya aljbősége 2 yard. A mustra ára 12 cent.

4170. Pinoska ruha.

Mustrája négyféle nagyságban kapható, 2, 3, 4 és 5 évesek való ruhához. A 3 évesnek való ruha elkészítéséhez 3 3/4 yard kell a 32 inches kelméből. A mustra ára 12 cent.

2967. Játékhátok.

Bárki csinálhat játékszert. A tehén játékszer elkészítéséhez 3/8 yard kell a 27 inches kelméből, a 10 játékszer elkészítéséhez még 3/8 yard kell a 36 inches kelméből. A mustra ára 12 cent.

Rendelje meg az alábbi ki- rendelési azelvényen. Vágja ki, töltsse ki és küldje be címünkre a megfelelő összeggel, ami bélyegben is mellékelhető.

SZABADSÁG SZABÁSZATI ISKOLAJA.

Box 171, Cleveland, Ohio

Kérem megküldeni a mellékelt 12 centért a számú és nagyságú szabásmintát, továbbá a többi 12 centekért a számú és nagyságú szabásmintákat, valamint egy példányban 12 centért az Őszi és Téli Divatkönyvet.

Nevem

Utca, házszám vagy posta box

Helység

Allam

Icinke-picinke

Volt a világon egy icinke-picinke kisasszony, annak az icinke-picinke kisasszonynak volt egy icinke-picinke kis tehene; azt az icinke-picinke kis tehenet megfejte egy icinke-picinke kis zsajtárba; abból az icinke-picinke kis zsajtból azt az icinke-picinke kis tejet beleszűrte egy icinke-picinke kis szűrőn egy icinke-picinke kis fazékba; azt az icinke-picinke kis fazekat rátette egy icinke-picinke kis padra, befedte egy icinke-picinke kis fedővel. Volt annak az icinke-picinke kisasszonynak egy icinke-picinke kis macskája; az az icinke-picinke kis macska odament az icinke-picinke kis fazékhoz, felborította az icinke-picinke kis tejet; ezért nagyon megharagudott az icinke-picinke kisasszony, felkapott egy icinke-picinke kis nyújtófát, úgy megütötte vele azt az icinke-picinke kis macskát, hogy mindjárt megdőglött bele. Ha az icinke-picinke kis macska meg nem dőglött volna, talán az én icinke-picinke mesém is tovább tartott volna.

Ez a kicsi magyar lány Mindenkinék nagy talány.

Herman Huska.

Gyerekek, bemutatja Józsi bácsi a legifjabb magyar táncosnőt. Ha hiszitek, ha nem, ez a bájos magyar leányka született táncos. Olyan esodálatos érzéke és készsége van a tánchoz, hogy amidőn zenét hall, táncra perdül s a zene ütemei szerint nemesek lábait rakosgatja, de bájos kis természet is mozgatta kifejezően, kezesen. Mindenki csodálkozva nézi.

Herman Huska még csak 2 éves és 3 hónapos. Édesapja Herman Béla temesvári származású. Hátvédje a clevelandi Magyar Önképzőkör "Turul" labdarúgó csapatának. Clevelandban laknak a 3815 East 131st streeten. Huskára nem csak szülei, de nagyszülei, Herman Mihály és neje is méltán büszkék.

APRÓ MESÉK

Miért haragszik a disznó a kutyára, a kutya a macskára, a macska az egérre?

A disznó egyszer kapott volt valami kutyabőrös irást szabadságlevelét. Őrizte, mint a szemefényét, éjjel-nappal magával hordta; egyszer azonban el kellett neki mennie messze utra, nem vihette el a szabadságlevelét. Gondolkozott rajta, mit csináljon vele, utóljára is arra határozta el magát, hogy odaadja legjobb komájának, a kutyának, majd megőrzi az, míg ő odajár. Őrizte is a kutya hűségesen jó ideig, de egyszer neki is dolga akadt, neki is el kellett menni. Az irással mit vált mit tennie? Nem volt már ismerőse a macskánál, annak adta oda őrizni. Egy ideig őrizte is a macska, de biz ő hamar megunt, szeretett vol-

na egy kicsit átmenni beszélni a szomszédba. Gondolkozott rajta, hová tegye az irást? Már nem volt senki, a kire bízhatta volna, kapta magát, felvitte a padlásra, eldugta a gerincgerendá mellé, azzal, mint a kinek rendben van a szénája, átment a szomszédba. Estefelé haza ment, kereste az irást, de biz' azt egészen lejjérágták az egerek. Mikor a kutya hazament, nem tudott vele beszámolni, se aztán a kutya a disznónak. Ettől az időtől soha se' tudott a disznó jó szemmel nézni a kutyára, se' a kutya a macskára, se' a macska az egérre.

A SZABADSÁG NAPTÁRA

TISZAPARTI fűsz
Suttog a kert alján...
Rozál asszony, szép menyecské
Mért vagy olyan halvány?

Sulyhokra itt mért foly
Tithos könnyed árja?
Gyolcsodnál is fehérebb less
Orcád nemsokára!

Hát nem jobb-e tán, hogy
Rendjén férjhez adtak?
Hogy nem adtak oda annak —
Annak a csöcsapnak?...

Tiszaparti fűsz
Nem suttog hiába...
Könyvet fojtva meg már Rozál
Fél az udvarházba.

Estelít hangotnak
A falu tornyában...
Készülni hall a városba,
Holnap ott vásár van.

Az udvaron ura,
Bodri Máté gazda
Már szeherét meg is rakta,
Szeresémét akasztja...

"Jöss-e már? Jöss-e már?!"
S néz, csak néz Rozálra.
"Mi lalt, fiam?" — "Semmi! Semmi!"
"Hátha mégis, hátha?!"

S gondolatban is még
Szavát megkértem...
Csak úgy néz már EZ a hátha
A szomszéd, a régi!

Hátha az a legény...
Ne de tán kapóra!
Ugyis kettő áll a vásár...
Ma legyen a próba!

S csak megzöldül a szem
Borog vagy, ugye látod?
Hát-e hát, gondolt-e csak
Kéhszóra, párom!

"Dehogyan vagyok beteg!" —
"Mégsem viszek, mégsem!
Jobb neked itt... Azt a vásárt
Magam is elvögzem!"

Hajnatra beérek...
Délig ott mulatok...
Holnap este, — holnap este
Már itthon is vagyok!"

S Bodri Máté gazda
Két lovat befogja.
Ölécs... Csók... Isten veled!
S markol az ostorba.

"Holnap estig, édes!...
Gyü, Fakó! Gyü, Sárga!"
S száll a szeher... Sír a kapu
Nyikorgó két szárnya.

Asszony az asszony
Agyat bont, lefekszik...
"Uram Isten!... Bán Feritől
Oj meg — holnap estig!"

Addig is, aztán is, —
Holtig őj meg engem...
Ha már övé nem lehettem,
Ha már másé lettem!"

S lassan álom száll rá...
Künn a tájra rest hód...
Éjfél felé azt álmodja,
Hogy az ura megjött.

Azt álmodja, megjött —
Nem mánap, EZ éjjel!
És Bán Ferit nála lepte...
S megtelt a ház vérrel!

... Följéd álmából, —
Jaj, szentséges Isten!
Mit csahol a Bodri kutya?
Mi neze a kilincsen?!

"Ki az?" — "Nyiss csak, nyiss hát!"
Rozál asszony sápad...
"Jaj!... Bán Feri!... Megálmodtam!
Uram itt találhat!"

"Eressz be!" — "Jaj, nem, nem!
Mit akarsz szivemmel?
Egymás mi nem lehetünk —
S nem leszünk!... Feledj el!"

A SZABADSÁG 1923-IKI NAPTÁRÁNAK egyik oldalát mutatjuk be olvasóinknak. Az elmúlt esztendőben kísérleteztünk első ízben azzal, hogy pompás színekben nyomtatott illusztrációkkal tarkítottuk Naptárunkat. A kísérlet bevált és ezidén jelentős lépéssel haladtunk előre: ezidén olyan kiállításban kerül olvasóink kezébe a Naptár, hogy a legkényesebb igényeket is kielégíti. A Szabadság nem riadt vissza az óriási anyagi áldozatoktól és olyan Naptárral kedveskedik olvasóinak, aminőhöz hasonló nagyszabású és nagyszerűt mindmostanáig egyetlen magyar nyelvű újság sem nyújtott.

Tartalom tekintetében olyan lesz a Szabadság 1923-iki Naptára, amelynél nívósabb, komolyabb, de egyúttal szórakoztatóbb kötet még nem került az amerikai-magyarországi kezébe. A szépirodalmi részben a legnagyobb magyar íróknak, egyenesen a Szabadság Naptára részére írt munkái szerepelnek és a felvilágosító, tanulságos, tudományos cikkeknek egész tömeget kapja az olvasó.

Az illusztrálást igaz művészek végezték. Magyarországot Mühlbeck Lajos képviseli, míg az amerikai-magyar művészet magas fokáról tesz tanubizonyosságot a Szabadság belső munkatársának, Linek mesternek felülmulhatatlan, nagyértékű munkája.

A gazdag tartalomból külön megemlítjük Krudy Gyulának a Szabadság Naptára részére írt pompás regényét, mely Sobri Jóska

kalandos életével és rejtélyes halálával foglalkozik. Komoly szenzációja a Naptárnak József főherceg cikke, mely háborús naplójának egyik legizgatóbb részlete és amely, — épp úgy, mint a többi írások, — a Szabadság Naptárában jelenik meg legelőször nyomtatásban. Kisebb, nagyobb elbeszélésekkel a következő magyar írók szerepelnek: Móricz Zsigmond, Lakatos László, Pakots József, Földi Mihály, Kosztolányi Dezső, Kárpáti Aurél, Erdősi Dezső, Páizs Ödön, Szöllősi Zsigmond, Nagy Lajos, Szini Gyula, stb. Csonka-Magyarországot Buday László egyetemi tanár ismerteti, míg Magyarország 1922-iki esztendejéről a magyar sajtó legjelesebb munkásai számolnak be.

Az amerikai politikai életéről rendkívül érdekes cikket írt Cserna Endre ezredes; Amerika hatalmának igazi titkait Fonyó Aladár ismerteti; az amerikai-magyarországi kulturális életéről Reményi József elmélkedik; Linek István pompásan illusztrált színes cikkében Clevelandot fedezi fel; Muzslay József az amerikai-magyarországi hiénáiról festett hűséges képet; Hoskó István megkapó költeményei szerepelnek és egyik legértékesebb dísz a Naptárnak Alexander Bernát eredeti írása, melynek címe: Esztétikai Vándorut.

A karácsonynak igazi szenzációja a Szabadság Naptára, melyet minden előfizető ingyen kap meg, ha

rendezi előfizetési hátralékát és 25 cent szállítási és csomagolási költséget beküld a Szabadság kiadóhivatalához: 700 Huron Road, Cleveland Ohio